

Srdce na udici

Hana Andronikova

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem

Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Srdce na udici

Hana Andronikova

Znění tohoto textu vychází z díla [Srdce na udici](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Petrov v Brně v roce 2002.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Hana Andronikova: Srdce na udici), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 15. 11. 2024.

OBSAH

Totál rektál	8
Vzpomínky, co neuletí.	43
Když stromy pláčou.	70
Keltský kříž aneb Hřích staré Váchové	89
Lehkost železného muže	113
Tanec, kterým roztaje	138
Rovnice o jedné neznámé	162
Slova nevyslovená	180

Marii a Ivanovi

*Srdce mi visí jako na udici, na úplně tenkém háčku,
a to tak drásá a tak tence, tak děsně bolavě to bolí.*

Milena Jesenská

Totál rektál

Všechno začíná ve tmě. Vjíždím do mrazivé tmy, která se rozprostírá všude okolo. Jsem její součástí. Jako když jsem byl pod lavinou. Tehdy se na mě sesunul sloupec sněhu ze střechy, zmizel jsem v něm. Vdechl jsem zmrzlý chuchvalec, hned roztál v nose, protékal mi do pusy vlhký, ostrý sníh. Viděl to brácha a zavolal rodiče. Než se ke mně táta dostal, byl jsem pohřbený. Bez hnutí uvězněný v ledu, svázaný tíhou, která na mně ležela, bez dechu. Slepý a odevzdáný. Zkusil jsem se pohnout, nešlo to. Vlhko mi pronikalo do kůže, na čele roztávaly krůpějky zimy, stékaly po skráních. Něco na mě sáhlo, cítil jsem dotek, svíravý a pevný, pak povolil.

A teď zase. Dýchám chladnou tříšť. Nevydám ani hlásku. Něco se stalo. V uších mi rezonuje nepříjemně vysoký tón, kolísavý a pichlavý. Úporné kvílení. Ještě pár minut a prasknou mi bubínky. Chce se mi rvát, ale nejde to. Necítím nohy. Had přeseknutý v půli. A hlava k prasknutí. Od pasu dolů nemám tělo. Necítím nic.

Houkání sanitky konečně slábne, vzdaluje se a mizí. Vjíždím do modré, mrazivé tmy.

Jako bych se vracel domů.

Sníh se rozpíjí, bílá barva pálí. Všechno tady znám. Stromy, lesy, chalupy zasazené ve stráni jako krabičky od sirek, utopené v závějích. Střechy se prohýbají. Starý sníh je těžký a zašedlý. Jsem doma.

Vyrostl jsem na horách, mezi lidmi, kteří je milovali. Dodnes mám pocit, že mě vytáhli z matčina lůna s malými dřevěnými prkýnky na nohou. Lyžovat jsem uměl dřív než chodit. Fakt. Ten

pohyb byl tak přirozený a snadný, že představa života bez lyží na nohou – ne, to jsem si prostě nedokázal představit. Lyže jsem si připínal jako ornitoptéry, abych se mohl vznášet uprostřed bílého nebe. Bez nich bych byl pták bez křídel.

Dětství jsem měl sladké. O rok starší bratr, stejné číslo jako já, v zimě na svahu a v létě na stromech nebo na koňském hřbetě. Až puberta mě vyhodila ze sedla. Šlo to ráz na ráz, jeden průser na druhý.

S bráchou jsme vyráběli třaskaviny. Dělali jsme to mockrát. Když jsme neměli do čeho píchnout, vždycky vyletěl nějaký strom v lese. Chuligáni k pohledání. Všechno podle spolehlivého návodu. Půl kila hliníkového prášku a hypermangan. Teplota hoření přes tisíc stupňů. Taví se tím koleje. Docela slušný svinstvo.

Byl pozdní večer. Tma, podzimní mlha a vlhko za krkem. Lesní žínky už to dávno zabalily, jenom já s bráchou a ještě jedním kámošem jsme se těšili na pořádnou šupu. Proužek pijáku vymáčený v travexu jako odpalovací zařízení. Jenže tenkrát ve tmě do toho někdo z nás kopnul nebo šlápnul na pikslu s tím sajrajtem. A ono se to odpálilo samo. Najednou jsem nic neviděl, obličej v ohni. Jako bych měl do tváře zabodané tisíce rozžhavených připínáčků. Chtěl jsem si to trochu otřít, tak jsem si do těch spálenin vetřel ještě hypermangan. Ksicht jako bez kůže. Řval jsem bolestí a vzteky. Popáleniny druhého stupně. Na rukách to byla trojka.

Brácha mě dovedl domů a tam nikdo. Letěl k sousedům, kde naši vysedávali a zpíjeli se v touze zapomenout na bolševickou stvůru, která je dusila.

– Mami, Vilda se tak trochu popálil. Možná by ses mu na to měla podívat.

Rodiče přišli a užasli. Rychle se vzpamatovali. Okamžitě mě vezla sanitka do špitálu.

Ležel jsem tam na pokoji s ovázanou hlavou, oči zasazené do děr v bílém obvazu. Obě pracky po lokty zafačované, jenom palce mi z toho stály jak dvě péra.

Když mě pustili z nemocnice, měl jsem ksicht samý strup, ruce pořád zavázané. Super frajer. Bylo mi čtrnáct.

Ve škole mě vyškvařili. Nabodli mě na rožeň a pomalu opékali. K rozchechtaným spolužákům se přidávali i kantoři. Pan ředitel využil mého zuboženého stavu k zuřivé agitaci. Nahnal celou školu včetně kuchařek a staré pajdové uklízečky do tělocvičny, postavil mě doprostřed kruhu lidských očí a ukazoval mě jak nějakého cizokrajného, prudce jedovatého plaza.

– Jenom se podívejte! Všichni se dívejte! Vidíte ty jizvy? Ty barvy? To mu zůstane! Dobře si ho prohlídněte. Tak dopadnou grázlové, kteří si hrají s výbušninami! Chtěli byste tak vypadat? Jenom si ho dobře prohlídněte.

A tak si mě všichni prohlíželi. Čuměli na strupatce s křivým úsměvem budoucího kriminálního a v jejich pohledu se mísil respekt s pohrdáním.

Jizvy se časem zacelily. Stejně jsem nebyl typ, co balí holky na hezkou fasádu. Nejlíp mi to šlo na svahu. Takového borce na lyžích žádna z nich neviděla. Ve frontách na vlek mi padaly do náručí.

Skončil jsem základku a přihlásil se na střední školu. Jezdil jsem kvůli tomu autobusem třicet kilometrů, hodina zabitého času denně, když nepočítám čas strávený ve škamnech. Chodil jsem na gympl. A taky s holkama. Bohužel do školy jsem chodil častěji a pravidelněji než s holkama. Moje randění se tou dobou odehrávalo spíš v teoretické rovině. A v rovině snů.

Až těsně před maturitou jsem potkal Jitku.

První rande bylo dráždivým příslibem budoucích zážitků. Doprovodil jsem ji, políbil a v omrácení se šoural domů. Chtěl jsem být sám. Unaveně jsem sebou plácnul na postel ve svém pokoji. Z obývacího ke mně doléhaly monotónní zvuky televizoru.

Vybavil jsem si Jitku. Vezmu si ji. Jednou si ji vezmu za ženu.

Otevřel jsem oči.

Húú, ééááá, huáá, úúú.

Kousek ode mě se zmítá nahý tvor. Řve, vykřikuje, úpí.

– Húa, ééííí.

Sakra, kam jsem se to dostal? Že by posun v čase? Vypadá to na dobu kamennou. Je to člověk – nebo opice? Na první pohled se jeví jako *Australopithecus africanus*. Ale to mu trochu křivdím. Při bližším prozkoumání připomíná spíš lovce z Cro-Magnonu. Pořádně si ho prohlížím. Přízrak ze čtvrtohor. Rozvrkočená kštic, nadočnicové valy, prosedivělé vousisko a tlama dokořán. Není nejmladší. Ááááááááá. Ale něco tady nehraje. Lůžko, po kterém se ta kreatura válí, je současné – a kromaňonec přece chrápal v jeskyni s rytinou mamuta na stěně. To vím určitě. Tady jsou zdi holé a bílé. Úúú, hu, uaáá. Húúúúú. Místo poházených pazourků, oštěpů a vlčích tesáků má kolem postele nějakou fáčovinu, něco jako závěs nebo moskytiéru.

Asi jsem se zbláznil.

– Tak už jste se probral? Máte bolesti?

– Cože?

Nade mnou se sklání sestřička. Chvíli mi trvá, než se zmůžu na dotaz.

– Kam – kam jste mě to dali, sestro?

– Jste po operaci. Tohle je jednotka intenzivní péče. Vezu vám další infuzi.

Docela se mi ulevilo, že trčím v současnosti. Jen jsem si neuměl představit, co mám společného s příšerou na vedlejší posteli.

– Ale co je tohle?

Posunkem hlavy ukazuju na pračlověka v síti.

– Hezky v klidu ležte. To je pan doktor.

– Co?

– Pan doktor Suknička, primář gynekologie.

– Cože?

Můj hlas zněl nepřítelně. Sestra se sklonila níž. Šeptala.

– Dnes ho bereme na operaci. Má nádor na mozku.

– Ježiši.

Když primáře gynekologie odvezli na sál, modlil jsem se, aby mu buď vrátili řeč, nebo sebrali hlasivky.

Byl jsem několik dlouhých hodin sám.

Úleva z toho, že jsem stále ve dvacátém století, se vytratila. Vystřídalaly ji plíživé pochybnosti. Co je lepší? Probrat se náhle a bez přípravy v době kamenné, či procitnout do slavné éry rudých komančů – navíc s přeraženou páteří?

Plané filozofování záhy ustoupilo realitě a neporušené paměti.

Celý výjev se mi začal vybavovat jako ve filmu. Pomalu, sekvence za sekvencí, v přesném časovém sledu, do nejmenšího detailu.

Jitka sedí za volantem, plyn sešlápnutý k podlaze. Předjíždí smrdutou kraksnu, omláceného hráškového trabanta, který schválně zrychluje, co to dá. Jitka se zkouší zařadit, auto několikrát cukne zadkem a řítí se přímo do pangejtu. Víím přesně, kde skončíme, ještě dlouhé vteřiny před tím, než ucítím náraz. Bezpečnostní pásy

mě vmáčknu do sedadla, zezadu přijde další rána. Něco těžkého se urvalo a zastavilo o můj opěradlo.

Auto stojí na zadních, zapříčené na svodidle, a já se nemůžu hnout. Od pasu dolů jako by mě strčili do mrazáku. Necítím nic. Nemám tělo. Jako když krejčí přestřihne látku v pase. Ale nemůžu usedět na zadku.

Nehýbej se mnou, křičím na Jitku, která šílí. Pobíhá kolem auta a neví, co má dělat.

– Zavolej sanitku!

Celou věčnost, je to snad hodina, držím tělo ve vzduchu. Gymnasta ve vzpěru. Ruce zapřené do sedadla, aby se trup a hlavně zadek ničeho nedotýkal. Jinak se to nedá vydržet.

Sanitka přijela bez doktora. Slyším drsný hlas šoféra záchranky.

– A dveře spolujezdce?

Jitka hystericky trylkuje.

– Nejdou otevřít!

– Tak ho musím vytáhnout přes řidiče!

Bráním se. Takhle mě netahejte. Mám něco s páteří! Slyšíte, sakra! Počkejte na hasiče, ať mě odsud dostanou. Doprdle, říkám vám, že – Kurva! Nechte toho!

Saniták je hluchý. Drží mě ve spárech, jako mrtvolu, která už nic necítí, mě vláčí z auta. Hází mě na nosítka a nakládá do sanitky. Jitka vzlyká. Motor naskočí, kola dvanáctsettrojky hrabou do vozovky; s prudkým trhnutím vyrážíme. Houkačka drásavě kvílí.

V krajské nemocnici jsem se probral na kapačce, přípravy na operaci vrcholily. V mírném rauši jsem zahlédl povědomou tvář. Primář Zapletal.

– To jste vy, pane primáři? Rád vás vidím.

Zapletal se usmál. Škoda že nemůžu říct totéž, Viléme. Obávám se, že se v tobě budeme muset trochu pohrabat. Máš přeraženou páteř.

– Hlavně že se ve mně nebude přehrabovat někdo úplně cizí.

Vjíždím do kosmického prostoru. Světla, operační stůl, podivuhodné přístroje a tvorové ve světlezelených pláštích. Ležím na zádech. Něco tady nehraje. Můj selský rozum se vzpírá. Něco je špatně. Ležím na zádech. Sakra, já ležím na zádech! Tomu nerozumím. Začínám pochybovat, že tihle duchové v pláštích ví, co dělají. Jo, určitě jsou mimo. Zoufale máchám rukou, abych na sebe upozornil. Co chcete dělat, doktore?

– Budeme ti operovat páteř, příteli.

– Tak proč jsem na zádech? To mi budete rovnat páteř přes žaludek? Jak to chcete udělat? Neměl bych ležet na břiše?

– Nechej to na nás! My si tě otočíme. Teď zhluboka dýchej!

– Dobře. Dobře.

Nemám sílu vzdorovat. Ovládají mě. Doufám, že umí svou práci. Mají na to školy, spousty let ve vědeckých knihách, stovky hodin na operačním sále. Stejně nemám na vybranou. Musím jim věřit. Bez práva volby jim odevzdávám všechno, co mám. Drží můj holý život, moji slibnou budoucnost na ostrí skalpelu, jejich prsty splétají nitky a úlomky. A já dýchám, dýchám a pak odlétám. Letím, letím, letím...

Od útlého dětství mívám sen. Jsem letec. V uniformě nastupuju do letadla, soukám se do kokpitu a otáčím startérem. Stroj vrčí, hlasitě přede, plechy se třesou, ruce se probouzejí. Jedním pohybem si zapínám kuklu, sluchátka se přitlačí na uši. Ještě poslední kontrola palubní desky, ve spáncích šumí napětí. Přístroje ožívají. Jsou to přátelé, kteří ke mně promlouvají, radí mi a ukazují cestu.

Nechávám se vést. Motor nabírá otáčky, letoun sebou hází, nesnáší to nezbytné plahočení po zemi, kostrbaté a obtížné, chvěje se, natěšený na lehkost, která nás za pár vteřin pohltí. Skoro nevnímám kodrcání vratkých koleček; jen čekám, až se odlepím. Zaléhá mi v uších, prostor se rozpíná a nebe je bez hranic. Všechno se mění, všechno dostává novou podobu, nový tvar. Odpoutání je závislost. Jako droga, která mění okolní svět, jako mdloba, která je mostem do jiných sfér.

Letím. Svaly stažené, v pohotovosti, ale uvnitř se něco uvolní. V břišní dutině se rozlije teplo, prozáří mě jasným světlem. Letím a dýchám studený vzduch, který ve mně roztává jako vločky sněhu; měním se v hořící pochodeň, plápolám ve větru, letím širým nebem, kam patřím.

Pak se ozve střelba. Nečekaná a zákeřná. Knípl mi zacuká pod rukou, jako by dostal křeč. Sahám po spoušti, ale než stihnu odpovédět, přichází další dávka. Motor se zajíká; život se mi vymyká ze zkrehlých prstů. Pár vteřin stojím na křídle, než se odporoučím k zemi.

Jako dítě jsem se probouzel se slastným vědomím, že létám. Vybavoval jsem si všechny podrobnosti, detaily přístrojové desky, pohyby, které přicházely tak samozřejmě a přirozeně jako spánek nebo hlad. Na okamžik, kdy mě sestřelí, jsem hned po procitnutí zapomněl.

Sen se mi vracel i v dospělosti, ale probuzení v sobě mělo čím dál častěji palčivou chuť porážky. Posledních pět výstřelů, tlukot srdce, který jako by přicházel zvenku, vědomí zemské přitažlivosti. Kolmý pád. A dál nic. Jen zvláštní mrazení od pasu dolů.

Až po letech jsem zjistil, co to bylo za letadlo. Bylo mi devětadvacet, když jsem poprvé vlezl do bojového letadla ze druhé světové války. A nestačil jsem zírat. Znal jsem v něm každou páčku, každý

milimetr, každý záhyb. Nikdy předtím jsem ho neviděl. Messerschmitt 109. Mohl jsem ho nastartovat a odletět.

Probral jsem se na jipce, na cimře s šíleným Sukničkou. Příléhové jméno pro přednostu gynekologie. Právě se mu přehrabují v mozkových závitech.

Představuju si, jak nad ním stojí, jako na oslavě si povídají a pak si přituknou skleničkami. Doktoři. Popíjejí jeho mozkomíšní mok, přitom se vševědoucne usmívají. A Suknička o ničem neví.

Myslím na něj, velmi intenzivně na něj myslím, abych nemyslel na sebe.

Najednou byla ve vzduchu. Nepozorovaně se připlížila, v podobě průsvitné čarodějky. Sedla si ke mně na postel, dala nohu přes nohu a vlídně se usmála. Zašeptala: začneme? Vytáhla cigaretu, škrtl sirkou a dala mi potáhnout. Vdechl jsem kouř. Pak si vsunula cigaretu mezi rty, ohýnek zablikal. Zavřela oči. Za chvíli vyfoukla tenký pruh dýmu, rovný a stejnoměrný. A pak další. A další a další a další. Byly jich desítky, možná stovky. Všechny ve tvaru mečů, kordů, bodáků. Rozvěsila je nade mnou, zůstávaly v prostoru jako vykřičníky.

A teď je pomalu spouští dolů. Proniká do hloubky, dál, jde ještě dál, až na kost. Ale to nestačí. Začne točit cigaretou. Je to taktovka, která ovládá meče; špičky čepelí se zavrtávají jako šrouby. Nedýchám. Strašně to bolí. Dáma se usměje a zmizí. Je pryč. Bolest zůstává. A já šílím. Kyčle a kotníky bych možná vydržel, ale ty kolena! Strašně mě bolí kolena. Proboha! Nedá se to unést! Kde jste kdo!

Přestávám se ovládat. Za chvíli tady budu řvát jak Suknička. Pomoc! Sakra! Potřebuju pomoc! Bolest mě ničí, drtí mi kolenní klouby ve svěráku. Zalitý potem zvoním na sestru.

– Sestřičko, proboha, kápněte mi do té kapačky nějaký dryják od bolesti, nebo se pominu.

Dali mi dolsin. Později přešli na Vítkovu směs, kterou mi během pár týdnů odrovnali játra.

Nastalo lívancové období.

Ležel jsem na boku a každé dvě hodiny mě přišli otočit. Jako palačinku na pánvi. Sestřičky mě braly do náruče, byl jsem nemluvně, panenka na hraní, dřevěné poleno. Raz dva a hop.

Svět v permanentní vodorovné poloze vypadá jinak. Oči se přizpůsobí, tak zvláště se zakřiví a časem se obraz zdeformovaného světa zdá být jakžtakž normální. Co ve vzpřímení vidíme jako svislé, je teď vodorovné. Sestřičky přicházejí, dívám se jim do tváří; vypadají větší, jejich pohyby jsou jaksi nemotornější a hlasy víc zploštělé, jako celý můj svět.

Lívancová sezona byla nekonečná. Doufal jsem, že skončí převozem do pražského špitálu.

Když gynekologa po deseti hodinách přivezli, byl zticha. Probral se, ale nehučel, nevřískal, neříkal nic. Že by mu fakt vyoperovali hlasivky? Modlil jsem se, aby začal mluvit. Po třech dnech bylo ticho na pokoji tak husté a šedivé, že se mě zmocňovala panika. Klel jsem, jak nejhůř jsem dokázal, sprostě a peprně; vyfukoval jsem do zatuchlého éteru ty nejodpornější prasárny. Potřeboval jsem překřičet strašnou tíseň, která mě přepadala při myšlence na budoucnost. A do toho proudu zvratků a sraček, do vnitřní očisty náhle zmrzačeného frajera, najednou, naprosto nečekaně Suknička promluvil. A pak mluvil a mluvil. Napovídal toho stohy, celé lány. Anglicky. Výhradně anglicky. S americkým přízvukem. Česky ani větu. Bylo to náramné. S ním jsem se odpoutal, zapomněl jsem na sebe, smál

jsem se, bláznivě a hořce. Navíc jsem se procvičil v angličtině, jako bych byl na výletě ve Spojených státech. Vždycky jsem se chtěl podívat do Ameriky. New York, San Francisco, Las Vegas.

Bezradným sestřičkám jsem překládal doktorovy požadavky a občasné stížnosti na stravu.

Se Sukničkou jsme probírali celosvětovou politickou situaci, zasrané bolševiky, poslední lékařské objevy, zázrak stvoření a věčné ženy. Stal se ze mě znalec gynekologických patálií, těhotenských komplikací a porodních bolestí. Klidně bych se uživil jako porodní bába.

Ošetřujícím lékařům se naše odborné semináře v cizím a navíc imperialistickém jazyce nelíbily. Takhle to nejde, říkali mi. Pan doktor se musí naučit znovu česky!

A tak jsem se zapojil do vyučovacího procesu v roli pedagoga-amatéra. Učil jsem doktora první česká slůvka. Máma. Táta. Hovno. Kurva. Šlo mu to rychle, jako učitel jsem se osvědčil. Než mě převzeli do Prahy, celkem slušně se domluvil.

Po pár týdnech v pražské nemocnici jsem se prohlížel v zrcátku, které mi nastavovala pohledná sestřička. Přišel čas loučení. Sice jsem furt jenom ležel jak vocas a nemoh se hnout, ale víc už pro mě udělat nemohli.

Zítra vás převezeme do Kladrub, sdělila mi sladkým hláskem novinu. Je tam výborný rehabilitační ústav. Nejlepší v republice.

– Prima. Tam mě naučí znovu chodit?

Asi ano, usmála se plaše. To vám řekne pan primář.

Pan primář mi řekl hovno.

Když mě vyložili v Kladrubech, věděl jsem o svém zdravotním stavu to, co každý, kdo se na mě podíval. Třicetiletý frajer na odpis. Nic víc.

Kladruby. V tu chvíli jsem ještě netušil, na jak dlouho se chladné chodby ústavu stanou mým vřelým domovem.

Namísto uvítání za mnou přišla šéflékařka Voráčková a bez ceremonií mi nalila do žil místo opiátu řízný koktejl skepse a reality. Prý se s přeraženou páteří už nikdy nepostavím na lyže. Pražský pan doktor prorokoval, že se nepostavím ani na vlastní nohy. Jen mi to zapomněl říct.

Hlavně abych se aspoň posadil.

Vorba, jak se říkalo doktorce Voráčkové, byla ta nejskvrnitější hyena, jakou svět poznal. Zastřený alt a neomalené formulace se jí hrnuly z vyschlého, vrásčitého chřtánu.

– No, my vás tady místo řízení automobilů naučíme kočírovat vozíček.

To jsem rád, stačil jsem hlesnout do proudu jejího vědění.

– Ale jestli si myslíte, že se tady o vás budeme starat, tak to se pletete! My vás tady naučíme, jak se o sebe postaráte sám, víte?

– Nějaký další povzbuzení?

– No, netvařte se jako nějaká chudinka. Buďte rád, že můžete mít děti.

Jo, to je fajn, říkal jsem si, když mě konečně zbavila svý zapšklý jasnozřivosti. Děti. A co děti? Co je mi do dětí! Podstatný pro mě bylo, že už to s žádnou nebudu dělat na stojáka. A to mě pěkně otrávil. Zkazilo mi to náladu na příštích čtrnáct dní, kdy jsem s úspěchem sabotoval veškeré pokusy zdravotnického personálu o jakoukoli komunikaci. Moje netečnost spolehlivě přilákala sadistickou Vorbu.

– A co si jako myslíte, že tímhle dokážete? Co? To chcete zbytek života ležet jako placka?

Otočila se na mladého rehabilitáka a chraplavě zavelela: Zítra začnete s polohováním!

Netušil jsem, co se na mě chystá, ale zpráva se rozkřikla rychlostí pořádně vypečené kachny. Hned po ránu se u našeho pokoje začaly srocovat tucty zvědavců.

Ležel jsem na polohovacím lůžku, nade mnou kroužily sestry. Přivázaly mi ruce a nohy řemenem, jeden mi stáhly kolem pasu, přikurtovaly mě jako nebezpečného maniaka a mladá doktorka se na mě povzbudivě usmála.

– Budeme vás zvedat. Dnes to nakloníme jenom malinko, maximálně na čtyřicet stupňů. Kdyby vám bylo hodně špatně, tak si řekněte.

Zakřenil jsem se do nezkušené tvářičky.

– Jasně.

Nikdy, nikdy, nikdy – ani v tom nejabsurdnějším snu by mě nenapadlo, že tohle bude jeden z nejhorších okamžiků v mém životě. Neměl jsem představu, co s člověkem udělají tři měsíce ve vodorovné poloze. Panebože! Vůbec jsem neměl tušení, do jakého stavu jsem dospěl. Jak se všechno změnilo.

Lůžko se pomalu naklánělo, hlava se dostala nad úroveň chodidel; svět se začal točit. Tajil se mi dech. Hrůzou. Ten šílený vír, který mě stahoval a obtáčel, nebyl zdaleka nejhorší. Nejhorší byl strach. Panický děs. Umíral jsem hrůzou. Báł jsem se, dělalo se mi špatně, třásl jsem se po celém těle. Jako bych stál nad hlubokou propastí, na strmé skále a někdo mě zezadu tlačil do zad. A člověk šílí strachy, bojí se, že spadne dolů. Slzy se mi tlačily do očí, žaludek do krku. Stěží jsem zadržoval výkřiky.

Slyšel jsem uštěpačné poznámky čumilů, zlomyslné kdákání krvelačných supů a supic. Pro ně to byl karneval. Hele, už mu lezou bulvy! Za chvíli se poblije. Ty vole, seš žlutej jak žloutenka!

Bylo jasné, že se většinou přijeli podívat proto, že to kdysi sami zažili. Teď chtěli jenom vidět, jak u toho asi vypadali.

A právě navzdory těm senzacechtivejm hajzlům, co se na mě pobaveně dívali a vzájemně se poštuchovali jako při promítání nějakýho pikantního pornofilmu, kvůli těm jejich nablblejm kecům a dotěrný páchnoucí přítomnosti, jedině díky tomu sem ten panickéj strach překonal. Nehybně sem ležel na tý mírně nakloněný rovině a připadal si jak Gagarin při prvním letu do kosmu. Zakous sem se do jazyka a zkoušel to rozdejchat.

Doktorka mě pozorovala.

– Řekněte si, jestli už máte dost.

– Jo, řekni si! Než se posereš!

Nevydal jsem ani hlásku. To se nedočkáte, buzeranti vylízaný, takovou radost vám neudělám.

– Sundejte ho, doktorko. Dyť už nemůže ani mluvit, maďar!

– Di do prdele, ty kripele!

Vyjelo to ze mě rychlostí, kterou se kolem točil svět. Místnost se otřásla spokojeným zachechtáním.

Po tvářích mi tekly pramínky potu, záda jsem si koupal ve vlastní šťávě, horní částí těla mi projížděly nekontrolovatelné záškuby. Jako by mě stáhli z kůže.

Když mě konečně položili, naklonil se nade mnou dobrosrdečný Láďa.

– To je dávka, co? Totál rektál. Ale zaválels dobře.

Osazenstvo kladrubské léčebny bylo přepestře. Od krčních páteří, doživotně odsouzených na lůžko, takzvaných kvadрупlegiků, kterým se říkalo *kvadrouši*, přes šťastlivce na vozíku, paraplegiky neboli *vozíčkáře*, až po lidi s amputovanými částmi těla, ať už to

byli mladí po úrazech, nebo postarší cukrovkáři. Těm se neřeklo jinak než *amputáci*.

Nové tváře, které se kolem mě začaly v Kladrubech objevovat, mi byly povědomé. Jako bych ty obličeje už někde viděl. Potkával jsem lidi, které jsem snad kdysi znal. Zdálo se mi, že mě jejich oči poznávají, že ví, kdo jsem. V těch očích byly záznamy útrap a bojů, které mě teprve čekaly. Byl jsem zmatený. Všechno kolem mi připadalo známé. Výhled z oken. Oblá ozvěna, která se nesla s každým hlasem po chodbě. Ovzduší zvláště naplněné vůlí a vypětím, nejisté kroky na dlaždicích, stěny jednotlivých pokojů. Úhel, ve kterém paprsky poledního slunce dopadaly na parapet. Jako bych tady už někdy byl.

Možná se všechno pohybuje v kruzích. Možná se všechno opakuje, pořád dokola. Jenom my jsme zaslepení vlastní září, takže si toho nevšimneme. Opojení rychlostí. Jako na kolotoči. Všechno se míhá, závratná rychlost nám nedovolí rozeznávat barvy a tvary, které splývají. Spěch a sebestřednost nám to nedovolí. Jen když se zastavíme a vystoupíme z kruhu, pochopíme, že jsme jezdili stejnou cestou dokola jako slepí blázni.

Až na vozíku jsem se zastavil.

Cesta k ovládnutí vozíčku byla trnitá. Než jsem se stal přeborníkem v neomalené jízdě po kladrubských chodbách, zkusil jsem jak hovořím.

Na pokoji jsme byli tři. Jeden kvadrouš, přeražená krční páteř. Nemohl nic jiného než čumět do stropu a mluvit. Ležel tam s prací pod bradou jak panáčkující zajíc, a když mluvil, tak nadával. Pavel Sejc, řečený Páva. Měl štěstí, že dokázal sám dýchat.

U okna měl stanoviště lehčí případ. Láďa. Přefiknuté vazy na zápěstí, ruka mu volně visela jak flaxa. Slušná práce s cirkulárkou.

Pokoje měly zvláštní atmosféru. Vysoké stropy, oblouková okna sahala až k zemi, přímo z postele jsem se díval ven. Na první pohled to vůbec nevypadalo na špitál, spíš na příjemné venkovské sídlo.

Z vedlejšího pokoje mě přišel pozdravit Izáček. Přičmoudlý mužiček, nefalšovaný Afghánec, kterého sestřelili nad afghánskou pustinou. Amputace pravé ruky. Uměl obstojně česky. Prý mi bude jednou vyprávět, jak se dostal až k nám. Zatím mi srandovní češtinou sdělil, že byl pilotem chelikoptéry; chrtina, který opětoval ruku za vlas. Byl tak roztomilý, že jsem se do něj na první pohled zamiloval. Neodolatelný. Neudržel jsem se a s vážnou tváří mu oznámil, že to jsme teda každý na jiné straně barikády.

Já jsem totiž secret agent CIA, tvrdil jsem. A takhle mě zrychtovali ty vaši hrdlořezové.

Moc se na to netvářil. Pro zvýšení účinku jsem připojil pár vět s americkým přízvukem. Sukničkově školení mi k oblafnutí Izáčka přišlo vhod. Kluci na pokoji zachovali vážnou tvář. Izáček pokrčil rameny a podal mi levačku: Stejně tě fitam na palupě.

Po opakovaném mučení na polohovacím lůžku jsem se posadil. Chvilími se mi ještě zamotala palice, ale jinak jsem byl frajer.

A co teprve ten úžasný pocit, ta čirá, zběsilá slast, když jsem se poprvé posadil na vozík a zamířil k oněm vytouženým magickým dveřím na konci chodby. V euforii jsem poháněl kola, mocně se do nich opíral zesláblýma rukama. Jel jsem jako opilý a zhluboka nasával vzduch do splasklých plic. Byl jsem jednička, byl jsem vítěz. Kopl jsem do dveří a projel slavobránou. Tramtarará! Sám jsem se dovezl na záchod. Omamný a strhující zážitek. Po měsících odevzdaného ležení, po bezpočtu tejdů trapného zvonění na sestru při každý potřebě, po nekonečný řadě dnů a nocí ponižu-

jícího sraní do mísy sem se moh zavřít v malý kabině páchnoucí dezinfekcí a mužskejma výkalama a bez cizí pomoci, beze svědků, úplně sám se vysrat. V naprostým soukromí.

Zaplavila mě vlna štěstí a nesmírná hrdost. Tak nějak bylo králům velkejch říší, když je korunovali. My, co vládneme světu!

Mně stačilo, že sem zase trochu vlád sám sebou. Že už nedělám pod sebe.

Blaženosti, tvý jméno je hajzl.

V noci po tomhle závratném úspěchu, kdy se mi o něm i zdálo, jsem se vzbudil náhlou příhodou. Šlo mi o život. Dusil jsem se. Ještě jsem nebyl schopný rozpoznat, jestli je to sen, nebo skutečnost, ale tak jako tak to byl strašný pocit. Nemohl jsem popadnout dech. Něco mě škrtilo a já se probouzel vlastním chroptěním. Něco nebo spíš někdo mě doopravdy svírá ve spárech, pokouší se mě zardousit. Snažím se vydat sípavý zvuk, osvobozující výkřik. Nejde to. Napínám svaly, bráním se, chytám vraha za ruce. Jednu mu drtím v kleštích a chmatám po té druhé, ale pořád mi uniká. Místností se rozléhá řev. Vzápětí mě oslepí světlo. Co se děje? Na vedlejší posteli sedí Láďa. Zírá na mě, nechápavě a vyděšeně, pak se vymrští. Celou vahou se vrhá na Izáčka, který se mi vytrvale sápe po chřtánu. Naštěstí má jen jednu ruku. My s Láďou máme tři, takže jsme v přesile. Po chvíli končíme na zemi; Izáček vespod, na něm Láďa, já nahoře. Snažím se popadnout dech.

Když se Izáček za pár dní uklidnil, dal jsem mu hodinky, na udobřenou. Myslím, že mi odpustil.

Začalo období rehabilitace. Tvářil jsem se netečně, ale v duchu jsem to uvítal. Tehdy jsem ještě nevěděl, že pojem *rehabilitační cvičení* je ryzí eufemismus. Zastírací šifra.

Budova rehabilitace byla s lůžkovou částí propojena dlouhatánskou chodbou, širokou ranvejí, která jako by symbolizovala spojnici mezi dvěma kontinenty. Světadíl odpočinku a světadíl dřiny, potu a soustředění. Cestou tam se chodba mírně svažovala. Zpátky to bylo do kopce.

Kladruby postavili za války Němci jako rehabilitaci pro svoje letce. Číslo to z každého koutu. Kladrubská léčebna měla i po letech punc elitního ústavu. Kdysi dokonalé budovy sice pomalu ztrácely na lesku, ale pořád na nich byl vidět obtisk německého perfekcionismu.

Vydal jsem se na pouť. První štace jako opojná vyjížďka. Tam to šlo šupem, vozík běžel samospádem. Napoprvé jsem se jenom trpně vezl, zatímco kolem mě svištěli zkušenější kolegové rychlostí motokáry. Taky bych to rozjel, říkal jsem si, ale k tomu mi chyběla jistota a zručnost.

Po půldenním mordování v rukou rehabilitačních pracovníků – vesměs všichni by se stejně dobře uplatnili i v salonech sadomaso – jsme se ubírali zpátky nedozírnou chodbou na oběd. Hezky do kopečka.

Ten první den jsem si zapamatoval. Jel jsem to na desetkrát, vozík jako by se bořil do sněhu nebo do jemného písku, neposlouchal mě, vypouzel se, dělal mi naschvály. Stejně tak tělo, které snad ani nebylo moje. Úbytek svalové hmoty a trocha sádla navíc udělají zázraky. Za pár měsíců ležmo jsem se proměnil v dýchavičného dědka s úmrtním listem v tiskárně. Na každých deseti metrech jsem zastavoval a lapal po dechu. Dlouhá chodba jako prubířský kámen charakteru. Vrchařský oříšek pro začátečníka. Namakaní borci mě posměšně mýjeli.

Když jsem dorazil do cíle, na konec té podělaný chodby, mazáci se vraceli z oběda. Srdečně na mě pokřikovali.

– Jídelnu dávno zavřeli, vole! Můžeš to zas votočit!

– Na takový chábry nečekaj!

Skoro jsem je neslyšel; hučelo mi v uších, jako bych byl v pajšlu vysavače. Byl jsem na konci chodby a na konci svých sil. Vyčerpaný, zpocený, udýchaný a nasraný. Rozhodl jsem se.

– Ještě vás všechny předjedu, vy srabi!

Nemohli mě slyšet, byli už dávno v trapu.

Se zaťatýma zubama jsem začal cvičit. Každou volnou chvíli, hodiny a hodiny jsem posiloval, nekompromisně a tvrdě. Podle promyšleného plánu, systematicky jsem postupoval k vytčené metě. Den za dnem, pohyb za pohybem. Dával jsem si úkoly, nadlidské cíle, a se zarytou umanutostí je plnil. Rozhodl jsem se, že odpor, který mi klade moje tělo, prostě zlomím. Nebo zlomím sebe.

Po měsíci jsem triumfoval; všechny jsem je předjel, nahoru i dolů, s prstem v nose. Postavil jsem se do čela neohrožených barbarů, co se rozjížděli sebevražednou rychlostí spojovací chodbou. Hecoval jsem je k vyšším výkonům. Dostal jsem se mezi vůdčí osobnosti elitního klubu nebeských jezdců. Pár pořádných držkopádů mě jenom posílilo. Do kopce z rehabky jsme závodili o oběd. První dostal dva a poslední nežral.

Zdálky jsme řvali na starý amputáky, co zacláněli u výtahů, že jedeme.

– Uhněte, amputáci, nebo vám sebereme amputy!

Občas jsme to pro výstrahu udělali. Amputáci patřili k těm zranitelnějším. Vozili si protězu zavěšenou na opěradle vozíku. Stačilo se k nim zezadu přiblížit, natáhnout se a amputu jim sebrat.

– Uhněte, amputáci, nebo vám sebereme amputy!

A tak amputáci vráželi jeden do druhého ve snaze udělat místo naší spanilé jízdy. Zlaté časy. Období kolečkových dostihů nemělo chybu. Až na závany reality, které ke mně pronikaly z venkovního světa.

Návštěvy rodičů byly tristní. Vypadali strašně. Oba. Ztrápení, předčasně sešlí, podivně ostýchaví. Něco v nich vyhaslo. Díval jsem se, jak je to zničilo. Bylo mi hrozně.

Nechtěl jsem se na to dívat.

Taky Jitka přijížděla na pravidelnou návštěvu. Ze začátku jsme se přemáhali. Zkoušeli jsme spolu mluvit, ale nešlo to. Pak jsme mlčeli. Uvázli jsme a nemohli s tím hnout. Žili jsme každý na jiný planetě. Tvářila se provinile. A já jí to nedokázal ulehčit. Nemohl jsem. Nechtěl jsem. Bylo to na nic.

Nejezdi sem, řek jsem jí. Nemá to cenu.

Rozplakala se.

Bylo mi jí líto. Doufal jsem, že už nepřijede.

Rehabilitační sestry a bratři se mi postupem času stali adoptivními bratry a sestrami. Byli moje rodina. Cvičili jsme spolu, potili se, chechtali se a kecali. Povzbuzovali mě. Chlastali jsme spolu na divokých mejdanech. Věděli jsme o sobě všechno, všechno podstatné. Vznikl mezi námi důvěrný vztah, spojení, které zapustilo kořeny. Byla v tom fyzická blízkost. Intimita doteků, když se ke mně ty krásné holky skláněly, sahaly mi na nohy, výš a výš. Některé se u toho rděly, jiné mě škádlily. Jiřinka, Helenka, Dáša.

Bratři na mě zkoušeli jiné metody. Přihazovali mi pytle s pískem na kladku a já ji zvedal. Znovu a znovu.

Začali mi kšírovat nohy do kožených dlah. Zavěsili mě mezi bradla a já jsem se zkoušel postavit na svoje vetché nožky. Po čase jsme zahájili trénink bez bradel. Jenom dlahy a berle. Visel jsem mezi berlema a vlekl se, vlastní nohy místo závaží.

Po dlouhých týdnech jsem takhle ušoural deset metrů za hodinu.

Prožíval jsem jednu z největších krizí, jakou jsem kdy zažil.

Láďa vrazil do pokoje a mávl na mě.

- Tys prý byl vrcholovej lyžák, Vildo.

- A co jako?

- Mistrovství světa v lyžování, vole. Jde to v televizi.

- Tak jedem!

Vyrazili jsme dobýt televizní místnost. Cimra věčně okupovaná záplavou amputáků, zasmrádlá a nevětraná. Dofícel jsem si to tam na vozíku, rozrazil amputáky s rozkazem, ať mě pustí blíž. Zaparkoval jsem metr od obrazovky.

- Nádhera! To je pohled! Držte hubu, amputáci!

Zurbriggen v obepnuté kombinéze si nasazuje brýle. Naposledy se nadechne a proráží startovní čáru. A letí! Čas letí s ním, závodí spolu, sníh je jako nebe, hladký a živý. Pirmin Zurbriggen se vznáší. Tělo brázdí vzduch, ladně a pružně. Rychlost a vzrušení. Styk dvou bytostí, člověka a sněhu; dva světy, které na chvíli přilnou k sobě.

A já sedím na vozíčku a dívám se. Ten pohled mě pálí, ten pohled bolí až do poslední buňky. Čas se žene ze svahu; Zurbriggen ho zkouší chytit. Blíží se. A já sedím a jen se dívám. Jeho tělo je jako sníh, nemá hranice, nemá tvar. Jako rtuť se přizpůsobí každému záhybu, každé skulině. Zurbriggen je barevná tečka na sněhobílé planině, křiklavá a nepolapitelná, letí nadlidskou rychlostí. Cílová rovina je na dosah, na jedno hluboké nadechnutí; už jen posledních pár metrů, poslední mávnutí křídel. Mráz šimrá na zádech. Pirmin Zurbriggen protíná cíl.

Čas se zastavil.

Tečou mi slzy. Nejdřív tiše a klidně, ale pak je nestíhám chytat do dlaní; jsou to proudy, mám v sobě jezero. Zurbriggen si odpíná lyže. Usedavě pláču, štkám do obrazovky, ramena mi cukají v křečovitých záchvěvech jako ustrížená křídla. Sedím a dívám se.

Zurbriggen se šťastně usmívá do kamery, mává fanouškům. A já se nemůžu utiřit. Hlasitě vzlykám, ruce na očích.

Místnost kolem mě nedýchá.

Začal jsem odmítat dlahy. Už nikdy nebudu lyžovat.

Nechtěl jsem se stavět na ty své ubohoučké vyhublé nožičky, odmítal jsem se ztrapňovat. Když jsem se díval na vlastní nohy, skutečně mi připadaly zakrnělé. Na takový haksny se nikdy nepostavím, to je jasné. I když se felčáři tvářili, že by to možná šlo.

Visel jsem mezi berlema. Břemeno existence. Vláčel jsem se s ním jako s mrtvolou. Když mě dostrkali ke schodišti, pochopil jsem marnost svého úsilí. Závrať. Rozlila se na jazyku. Málem jsem se poblil. Doprdle. Zase ten pocit, jako když stojím na útesu a pode mnou stovky metrů pád. Brácha rehabiliták mě postrkával a přátelsky povzbuzoval. Kretén jeden pozitivní.

Mým nejbližším přítelem se stal tuzemský rum. Jeho pach, chuť a barva mi vešly do duše. Trávil jsem s ním každou volnou chvíli, plavali jsme spolu. Rána těžká a bezduchá, posedlá touhou po další flašce. Po ničem jiném jsem netoužil.

Blížilo se jaro. Za oknem počasí jak pozvánka na výlet. Měl jsem za sebou hektolitry rumu, dny jsem počítal na vypité lahve. Předemnou se skvěla budoucnost invalidního alkoholu.

Vyšetřovala mě mladá doktorka. Bylo to poprvé, co ji u toho Vorba nechala samotnou. Zajímavé rozložení sil. Mladá spanilá žena, začínající medik, a mladý hranatý chlap, invalida-začátečník. Když mě dostatečně osahala, začala něco čírat do papírů. Zkusil jsem na ni svůj vyčpělý, zmrzačený šarm. Na co já teď budu balit ženský, když se nepostavím na lyže?

– Na vás, paní doktorko, je vidět, že ste i přes svý mládí hotovej profík. Cejtim ve vás ohromnou vnitřní sílu.

Usmála se, jako že mi to nežere, ale bylo vidět, jak se tetelí.

– Copak po mně budete chtít?

– Doušek pravdy, milá Thetis. Vy mi určitě řeknete, jak to vypadá s tou mojí Achillovou patou. Na rovinu.

Podívala se na mě. Patrně zkoumala, kolik unesu. Pak se zahleděla do lejšter popsaných učenými neúspěchy moderní medicíny. Pokrčila rameny.

– S tím chozením to moc nevidím. Ale nic se nedá vyloučit. Zkoušejte to dál. Pacienti nás často překvapí.

Zazvonil telefon. Mladá doktůrčice na mě gestikulovala, že jsme hotovi. Než jsem se stihl přesunout z vyšetřovacího lůžka na vozík, byla ve dveřích. Asi něco naléhavého. Zůstal jsem na vyšetřovně sám. Chystal jsem se k seskoku na vozíček, ale čas od času není ani ten nejosvědčenější manévř dost osvědčený. Místo na sedáku jsem přistál na zemi. Pěkně to ve mně zadunělo, lapal jsem po dechu. Pár vteřin mi trvalo, než jsem mohl od plic zakurvovat. Mlátil jsem rukou do podlahy, abych vybil zlost.

Občas mě to chytalo. Zuřivost. Bezmocný vztek na sebe sama, na Jitku, na hráškového trabanta, na doktory, na zdravý lidi, na mrzáky, na celou podělanou planetu.

Zůstal jsem ležet na zemi s očima slánýma smutkem a rezignací. Nikdy nebudu chodit. Už nikdy nebudu chodit.

Ve dveřích se objevila hlava. Modré oči, blondáté kadeře. Vešla kráska v nadných tvarů a postavila se nade mě. Vlasy se jí rozsy-paly po hrudníku. Jako bych se poprvé podíval na modré nebe.

Prohlíží si mě. Rty jako polštářky. Pak se sklání, utírá mi slzy, husté lokny mě šimrají na krku. Bez hnutí ležím na zádech, nedý-chám. Něco jí probleskne v očích, jen záchvěv, letmý úsměv. Rych-

le zamrká a napřímí se. Otáčí se ke mně zády, jde k otevřeným dveřím. Bože, hroutí se mi svět! Ona jde pryč, nechává mě, opouští mě!

Bere za kliku. Zavírá, drobné prsty sevrou klíč. Hbitý pohyb a dvě cvaknutí. Zamčenou ošetřovnu obíhá můj splašený pulz, chytám ho za ocas a táhnu zpátky k tělu. Krása nesmírná se blíží. Plynulým pohybem si přetahuje košili přes hlavu, vlasy jako rouška padají na ňadra. Rudé bradavky míří ke mně. Je úplně nahá. Zatímco zkouším najít trochu kyslíku pro ochrnuté plíce, rozepíná mi poklopec. Obkročmo na mě nasedá. Vůně jejího těla mi zastírá vědomí, plápolavé světlo v šeru nemocničního zápachu a dezinfekce. Veškeré moje bytí je v tu chvíli napěchované v ní, ztopořené k prasknutí, chtivé a nenasytné. A ona se pohybuje v ladných přírazech, pevná a odhodlaná. Nastupuju do ní jako do letadla. Letím. Opouštím svět. Bojím se, strašně se bojím, že je to jen sen. Je tak nádherná, tak úžasná a oslnivá, že mám strach vydechnout. Krása nesmírná. Držím se jí, křečovitě a vděčně, protože letím díky ní. Ona má křídla.

Za pár minut odmyká dveře vyšetřovny.

Teprve teď ji vidím. Teprve teď si všímám, že kulhá. U dveří nechala berli. Ztěžka napadá na levou stranu. Má dlouhé, štíhlé nohy a vysoké podkolenky. Každé lýtko má jiný tvar. Jedno není její. Ten přenádherný anděl je ampuťáčka.

Mimoděk se mi vybavuje jeden z mnoha kamenáků, které kolovaly kladrubským ústavem. Jaká je nejlepší ženská? Ampuťáčka s oběma nohama uříznutýma u kyčlí. Tu si můžeš sbalit do tašky od vysavače.

Tahle k tomu má naštěstí dost daleko. Dívá se na mě, mírně přitom mhouří oči.

- Seš sám na pokoji?

- Co - cože?

- Jestli seš sám na pokoji?

- Ne. To - ne - bo - bohužel.

Krčí rameny.

- Já jsem sama na osmičce, ve třetím patře. Než mi tam někoho šoupnou.

Zapínám si provlhlý poklopec, snažím se posadit. Stojí nade mnou. Podává mi ruku.

- Já jsem Andrea.

Chrchlám slepené slabiky.

- Vilém.

- No, tak se někdy zastav, Viléme.

Věnuje mi spanilý úsměv a mizí ve dveřích.

Prsty na knoflíkách se mi třesou jako v zimnici, místnost ještě dýchá vůně a šťávy jejího těla. Cítím vlhkost, vibrace svalů, vlasy ve tváři. Andrea. Krása nesmírná. Pomalu se sápu zpátky na vozík.

Točí se mi hlava.

Tak se někdy zastav, Viléme. Ta věta mě drásá. Takové pozvání se nedá odmítnout, to prostě nemůžu ignorovat. Tak se někdy zastav, Viléme. Každá buňka v těle na mě řve ve stavu šílenství. Hormony se mi promenují kolem postele, štětky prodejné, pochodují v houfech, v nepřehlédnutelných zástupech. Péro mám jak vodíkovou bombu.

Je noc; vyčkávám. Na čekání je nejhorší, že výsledek bývá nejistý. V upoceném vzduchu naslouchám bezelstnému chrápání, záchvěvům ticha. Hrabu se z postele a sedlám oře. Jedu spícím

ústavem, chladnou chodbou k výtahu. Kola vozíku nemožně vržou. Do háje! Ani kůň by nedělal takový kravál. Ta rozhrkaná rachotina potřebuje promazat.

Výtah je vedle schodiště, přesně naproti pracovně lékaře. To je nemilé, ale i nepřetržitá služba si někdy zdřímne. Dnes se na mě směje štěstí; v pracovně je zhasnuto. Jsem noční můra. Kormidluju rozvrzanou herku k červenému světýlku. Pod ním je kouzelné tlačítko. Stačí zmáčknout a přijede čarovná kabinka. Nastoupím a nechám se vyvézt do nebe.

Natahuju ruku, palcem se opírám do kousku osahané umělé hmoty. A prásk! Prostorem se nese hlasité cvaknutí, starý výtah se s lomozem spouští dolů. Dopřdele. Je neskutečné, jak se věci během noci proměňují. Hluk, který je ve dne nepostřehnutelný, rána, která ve všednodenním rumraji dokonale zanikne, se v noci rozléhá jako údery zvonu. Vedle výtahu je schodiště. Do tmy svítí šipka, která ukazuje směr. Jako by se smála. Tam někde – vysoko, daleko – je třetí patro. A tam – za devatero řekami a devatero zeměmi, na pokoji číslo osm – leží Krása nesmírná. S krásně vlhkou a štědrnou kundou. Cvak a bác a třísk. Výtah zaskřípěl a s žuchnutím zastavil.

V pracovně se rozsvítilo. Ze dveří vylezla rozespalá Vorba.

Chvilí mžourá; pak si nasazuje brýle a soudcovský výraz.

– To jste vy? Co tady vyvádíte?

– Já, já tady – zavadil sem o výtah. Totiž, já nějak – nemůžu usnout.

– Zavadil o výtah? Tak zavadil o výtah! Když budete dělat takovej randál, tak se nevyspí nikdo. Počkejte tady, dám vám prášek.

– To budete moc hodná.

– Jo, to je moje, bejt hodná, víte?

Na půl minuty zmizela v pracovně. Hydra jedna. Upřel jsem tklivý pohled na šipku na schodech a představil si Andreu.

Vorba se vynořila s rohypoalem a sklenkou vody. Musel jsem to před ní zapít. Pak chňapla vozík a jak nějakého kripla mě odvezla na pokoj. Počkala, až si vlezu pod deku. Málem mě přikrývala. Byla tak mateřská, že jsem se skoro dojal.

Další večer jsem se snažil usměrnit regiment útočících hormonů, ale bylo to jako zkoušet ochočit hada. Nakonec mě stejně vtáhli do boje. S laplemi sexuálních představ, které mi visely před očima a zastíraly reálné vnímání, jsem vylezl na vozík. Jako půlnoční kovboj jsem se hnál za vůní ženského lůna.

A na konci mého úsilí stála – Vorba.

– Vy máte s tím spaním najednou problémy! Máte si zazvonit na sestru, abyste nemusel strašit po chodbách jak paní Brechta! Dám vám těch prášků víc, ale budete si je brát po jednom, rozumíte?

– Díky.

Tu noc jsem si vzal tři, abych to zaspal.

Na druhý den jsem si nechal přinést francouzské hole a dlahy. Ke všeobecnému údivu. Krotil jsem je se stejnou sveřepostí, s jakou jsem je dřív odmítal. Cvičil jsem do úmoru, hodiny utíkaly jako pot z mých pórů, denně jsem se na těch berlích vyždímal. V noci jsem upadal i bez rohypoalu do bezesných mrákot.

Snažil jsem se překročit meze. Hranice vlastních schopností, limit, který mi daly sudičky kdysi do vínku. (Mimochodem, ty báby, co to nade mnou upředly, bych chtěl někdy potkat.) Nikdo nezná svoje hranice, dokud nestojí přímo na nich, dokud se je nesnaží překročit. Pak zjistí, že trčí na místě se staženým ocasem a jenom cení zuby.

Byla to hra nervů a vůle, boj s neviditelným protivníkem. Zápas s osudem. Smál se mi, řehtal se mi za zády; někdy se mi vysmíval přímo do tváře. Člověk je malý a směšný, když máchá mečem proti větru.

Znovu jsem stál nad propastí. Zavřel jsem oči a udělal krok. A pak další. A další. Propast zmizela. Dokázal jsem zlomit kletbu škodolibých sudiček, těch starých zahořklých panen, které mě už v kolíbce odepsaly. Odhodil jsem dlahy.

Po pár týdnech jsem jakžtakž chodil. O berlích.

Těsně před půlnocí jsem se hrabal z pelechu poháněný slastnou vidinou Andreiných tvarů, přímočarých koz a vlahého rozkroku. Když jsem byl ve dveřích, probudil se Páva.

– Kam zas lezeš?

– Musím na hajzl.

Tiše jsem za sebou zavřel, abych nevzbudil ještě Láďu, a vydal jsem se chodbou ke schodišti.

Blíží se půlnoc. Plížím se podél zdi, sunu krok za krokem, jeden ptačí za deset vteřin, jeden slepičí za půl minuty, kradu se jak zloděj koní. Snažím se vdechnout život kovovým holím; nahrazují mi zmrtvělé nohy. Každou chvíli zastavuju, opírám se o stěnu. Roztřesenou rukou šátrám po kapsách. Kapesníkem si otírám čelo; slané krůpějky mě řezou do očí. Jdu dál. Lopotím se s vlastní vahou, s tíhou těla, které mě zrazuje.

Když konečně stojím pod schodištěm vedle pracovny lékaře, pot mě chladí na kůži, stéká mi po lopatkách, sotva dýchám. Ohlížím se zpátky. Hodiny uprostřed setmělé chodby odměřují čas. Je skoro jedna. Sakra. Hodinu mi trvalo, než jsem se doplazil k těm zatraceným schodům. Jenže ta největší síla mě teprve čeká. Tři patra. Zdo-

lání osmitisícovky. Do háje. Nevím, jestli mi ty berle víc pomáhají, nebo překáží. Znovu se opírám o stěnu, abych se nesvalil. Třesou se mi kolena. V hlavě se mi rojí dotěrné otázky, které přehlušují jasné erotické linie. Mám se vrátit? Možná bych to měl otočit.

Zavřel jsem oči a ucítil, jak mě vtahuje dovnitř. Vlhká a lačná, svírá mě a ždímá. Teď to nezabalím! Když jsem dolezl až sem, zvládnou to. Nebudu se hodinu vracet, abych si o ní nechal jenom zdát. Nevzdám to. Nesmím to vzdát.

Odhodlaně jsem se vydal po schodech. Přitom jsem si opakoval: Ustupovat není kam. Za námi je Vorba.

Bůh ví, jak dlouho jsem se na těch schodech trápil. Každý další se zdál nedobytný jako Mount Everest. Když jsem se dostal nahoru, byl jsem jiný člověk; byl jsem robot, kterému docházejí baterky. V křeči jsem zdolával poslední metry. Dveře číslo osm. Snažil jsem se překonat třes, abych dokázal zaklepat na dveře s osmičkou. Za tou číslicí vězela Krása nesmírná, zakletá princezna, která čekala na bohatýra v plné zbroji. Potřebovala neohroženého zachránce, chrabrého muže s ostrým mečem. Vzal jsem za kliku. Rozespalá Andrea mazlivě zavrňela. Kdopak to je?

Vydechl jsem poslední doušek života.

– Vilém.

– Tak pojď dál, špitla.

Plavé vlasy zářily do tmy. Nebo to byla svatozář? Byla anděl. Anděl, kterému jsem se svěřoval do rukou; anděl, který se zjevil, aby roztáhl křídla a odnesl mě do nebe.

– Pojď ke mně.

Za hlavou jí tikal budík. Ukazoval pět minut po druhé. Když jsem si k ní lehal, byl jsem jako vibrátor. Svaly rozkmitané vypětím, nemohl jsem popadnout dech.

– Nechceš napít? Jak dlouho sem jdeš?

– Dvě hodiny.

Dala mi pusy na čelo. Seš slanej, řekla. Nalila mi čaj a chvíli mě nechala odpočinout. Pak se na mě vrhla; rozsápala mě na hadry. Ležel jsem na zádech, ona byla všude okolo. Obtékala mě. Péro mi stálo, jako by ani nepatřilo mně, zdevastovanému chudákovi, zuboženému mrzákovi, který byl na konci veškerých sil. A Krása nesmírná mě vyšťavila do poslední kapky.

Byl to návrat. Do doby před tím. Letěli jsme, zpátky v čase, do stavu beztlíže, do extáze. Všechno zmizelo, všechno, co nás za bílého dne svazovalo, táhlo k zemi. Nastala proměna, vynesla nás z šedi, z okovů. Ona nade mnou. Nebyla amputačka bez kusu nohy, byla celá, nádherná, perfektní; byla sama sebou. Spolu jsme svlékali těla, omezená a zmrzačená, svlékali jsme nynější život, odhazovali všechno, co nás spoutávalo. Byli jsme jako dřív, kompletní, hráli jsme, letěli. Cítil jsem staré já, opravdové, původní, měl jsem svoji kůži, svoje ohebné tělo. Letěli jsme, šťastní a volní.

Nechtělo se nám zpátky.

Po třech číslech mi dovolila usnout. Bylo půl čtvrté, když jsem upadl do mdlob.

Obestřela mě mlha. Ucítil jsem šlehání větru ve tváři, vzduch mi zamrzal na sliznicích, ze rtů splývaly obláčky páry, které jsem v rychlých intervalech vydechoval. Pohyboval jsem se prostorem, bez zábran a bez překážek, bez zaváhání. Svaly v pohotovosti, silné nohy, přenášel jsem váhu z jedné na druhou. Dokonalost plynulé jízdy z ledového svahu, příkrého a krkolomného. Čiré potěšení, lyže jako vznášedla. Smál jsem se v opojení z volnosti, smál jsem se radostí, že zase brázdím zasněženou stráň.

- Vilíku, vstávej. Musíš zpátky. Jinak to nestihneš.

Zaostřil jsem na budík. Čtvrt na pět. Tak hurá na to. Místo lyží na mě čekaly kovové berle. Zaklesl jsem se do nich. Mám co dělat, abych se do šesti dobelhal na pokoj.

Políbil jsem Andreu a šoural se ke dveřím; na prahu jsem se otočil.

- V noci zase přijdu.

Ve tmě jsem slyšel zachichtání.

- Budu tě čekat.

Notně povzbuzený vlastní srdnatostí jsem se vydal na vleklou pouť ze světa splněných přání zpátky do reálu. Hned na začátku schodiště - závrať. Smrtný strach a vír, který mě stahoval. Dalo se to čekat. Schody běžely dolů, strmě a nebezpečně. To jsem podcenil. Co to zkusit se zavřenýma očima? Nedívat se, kam lezu? A co výtah? Jenže to mě odhalí a s nočním dobrodružstvím bude šmytec. Zamítá se. Znovu civím ze schodů. Do hajzlu! Copak se budu do smrti bát?

Po několika dalších pokusech jsem podlehl časovému presu. Ztratil jsem příliš mnoho cenných minut otálením nad skálou. To není dobré skóre. Jsem na začátku a už mám těžký handicap. Musím se hnout, nějak se musím dostat dolů, aniž bych se poblil nebo zabil. Dostávám nápad. Jednou rukou se opírám o stěnu, pod pravé rameno si zasouvám obě hole, pomalu se sunu podél zdi až k zemi. Sedám si na prdel. Nohy natažené před sebe, hole v podpaží jak lyžařské hůlky, mírný odpich. A jedu. Sešupem drandím po schodech. Elegantně sjíždím jedno schodiště po druhém, zadek drncá o umakartové stupně. Nejhorší je odpočívadlo. Musím vstát a pak zase zpátky na zem. To je největší zdržení. A pokaždé motolice u vrchního schodu. Ale jde to rychleji, než jsem čekal. Přesto se potím víc, než když jsem lezl nahoru. To kvůli těm závratím.

Mířím chodbou ke dveřím pokoje. Zchvácený a polomrtvý. Lítačky se rozletí, jako když do nich kopne. Předě mnou stojí sestra.

– Vám není dobře! Máte třesavku! A co děláte na chodbě?

– Šel sem, šel sem na záchod.

– Na záchod? Kam na záchod? Záchody jsou támhle!

– Promiňte, sestři. Asi sem se nějak splet.

– Pojdte, zavedu vás tam a pak si lehnete. Změřím vám teplotu.

Doprovodila mě až na hajzl. Viděla, jak jsem na dně.

– Dnes máte klid na lůžku, rozumíte? Žádné blbnutí. Přinesu vám snídani.

Na pokoji si dělali srandu z mých náhlých ataků náměsíčnosti. To zavánělo průserem. Pod pohrůžkou nejhoršího násilí jsem je donutil vtípkovat jen beze svědků.

Mimořádná péče sestry Jiřinky mi přišla vhod. Ležel jsem a šetřil síly. V noci jsem vyrazil na výpravu. Vzhůru za vnady Krásky nesmírné. A další noc zase. A pak znovu.

Po týdnu se provalilo, že chodím. Sešli se kolem mě, hlavy pomazané, a mudrovali. Vorba se omezila na stručnou poznámku, že je úžasné, co někteří dokážou, pokud mají správnou motivaci.

Když jsme zůstali sami, z ničeho nic se usmála. Plácala mě po rameni.

– Vás postavil na nohy testosteron!

Měl jsem pocit, že špatně slyším.

– Cože?

– No, prostě vás zachránilo to, že ste chlap, víte?

– Jak – jak to myslíte?

– Dyť vy ste se kvůli tomu naučil chodit! Abyste si zapíchal. To dokáže jenom chlap!

Bylo to poprvé, co jsem ji viděl s úsměvem na tváři. Přitom mluvila o mý sexuální turistice. Musela to vědět od začátku.

Měla pravdu. Ostatně jako vždycky. Já jsem se kvůli tomu naučil chodit. Tedy přesněji – chodit o francouzských holích. Tehdy jsem ještě věřil, že jednou budu chodit i bez holí. A tak jsem cvičil dál, dlouhé týdny a měsíce. Jenže jsem narazil na vlastní strop. Dál už to nešlo.

Když jsem se po čase zoufale domáhal pozornosti, poslali mě na poslední pokusnou kúru. Na Moravu, do lázní ve Velkých Losinách.

Až na místě jsem pochopil, že do Velkých Losin mě poslali na mučení. Ten duch tam je, to bezesporu. Dnes neupalují čarodějnice, ale tortury se nevzdali. S nálepkou moderní medicíny ji bez skrupulí používají k týrání takových chudáků, jakým jsem byl já.

Starší paní doktorka s ještě starší paní sestřičkou mě nejdřív obhlížely. Pak začaly vyzvídat. Nakonec se zeptaly, jestli si přeji zástěnu, nebo jestli se chci dívat. Byly sice postarší, ale přesto jsem se chtěl dívat.

Sestra mi držela chodidlo v dlaních a paní doktorka se ke mně blížila s deseticentimetrovou jehlou. Tu mi pak vpíchlá do palce u nohy, asi centimetr pod nehtem, a pomalu zajížděla dál směrem k nártu.

– Abyste nám neomdlel.

To se mi snad jenom zdá! Abyste nám neomdlel. Pro Kristovy rány, co jste to za ženský, říkal jsem si a v duchu jsem se pozvracel. Ve skutečnosti jsem statečně trpěl. Neprozradil jsem žádného ze svých kompliců, nepřiznal jsem se k žádnému ze svých zločinů. Nepovolil jsem.

Deset prstů, bože, proč mám deset prstů! U každého dalšího jsem se co nejvroucněji modlil, abych omdlel. Bohužel jsem zůstal při vědomí. Vychutnal jsem si hrůzné divadlo až do konce.

Nejhorší na tom všem bylo, že ani tahle středověká metoda nepřinesla výsledek. Ani losinské trýznění mě nezabavilo páru francouzských holí.

V Kladrubech jsem si pak prosadil ještě jednu extravaganci, na kterou nikdy nezapomenu. Byl to tvrdošíjný pokus mého bratra. Sám na svahu, byl to pro něj nezvyk. Nechtěl se s tím smířit.

Odvezl mě do chalupy někde za Sychrovem, k místnímu léčiteli.

V životě jsem se s nikým podobným nesetkal. Menší vysušený muž s pronikavýma očima. Člověk z jiných sfér. V sednici si mě postavil do pozoru a sebral mi hole. Díval se na mě, pohledem mě přinutil stát, bez zakomíhání, bez třesu. Pak mi zvedl nohu. Nedotkl se jí. Pouhým pohybem ruky ve vzduchu jí poroučel. Zvedl jsem nohu až do výšky pasu. Jako by ani nebyla moje. Zaraženě jsem zíral. Pak druhou. Vetchá haksnička, necitlivá, stoupala se samozřejmou lehkostí, jako když cvičí baletka. Nic neříkal, za celou dobu nepromluvil. Stál jsem v mrákotách, viděl jsem zázrak. Pokýval hlavou, snad na znamení, že to půjde. Cítil jsem z něj sílu, obklopovala ho jistota.

Když mě bratr odvážel, nedokázal jsem popsat, co se odehrálo.

Po pár týdnech jsem chtěl znovu k léčiteli, ale nešlo to. Nějaký dobrák ho udal a bolševik se postaral. Odklidili ho, zašili. Takoví šarlatáni jim leželi v žaludku víc než disidenti. Už jsem ho nikdy neviděl.

Tím to skončilo.

Zanedlouho skončil i můj pobyt v Kladrubech. V bývalé zotavovně pro válečné letce jsem se zotavil. Vorba prohlásila, že víc pro mě udělat nemůže.

Myslím, řekla mateřsky, když mi podávala hole, že teď to musíte vzít do vlastních rukou.

Vyšel jsem z kladrubské léčebny. Nechtělo se mi. Opouštěl jsem známý svět bezpečí, útočiště, které jsem tu našel. Skrýš před jiným světem, reálným a nepřátelským ke všem, co se liší. Cítil jsem úzkost, jako bych odcházel z domova. Kladruby byly můj domov. Prostředí, personál, pacienti – všichni byli moji přátelé. Víc než to, byli moje rodina.

Po roce, který jsem s nimi strávil, jsem byl jiný člověk. Začínal jsem znovu. Sám. Andrea mi poslala pohlednici z Francie, kam emigrovala. K Jitce jsem se vrátit nemohl. Vyplnil jsem žádost o rozvod a vykročil pravou nohou vstříc novým zítřkům.

Vzduchem poletovalo babí léto. Všechno tvorstvo si užívalo posledních slunečných dnů, s jistým neklidem, s předtuchou kruté zimy. Tak jsem se připojil. Tehdy jsem ještě netušil, že zanedlouho potkám Lenu, nefalšovanou femme fatale, která zase (pokolikáté už) od základu zpřehází můj život.

Vzpomínky, co neuleť

Cestou z pohřbu mójím hřbitov. Sníh křupá pod podrážkou, bořím se, protože mě neunese. A stromy se lámou pod bílou tíhou.

Vidím tě v křesle, měsíc před smrtí. To ještě šlo se smát. Vidím tě na lůžku, bez pohnutí, dech ti uniká. Vidím tě odcházet. Vidím tě v rakvi. Víko je zavřené, a já tě přesto vidím. I teď. Procházím kolem hřbitovní zdi, místo kouře vidím tebe.

Jsem příliš mladá, abych byla vdovou. Je mi třiaadvacet. Co udělám se zbytkem života? Bolíš mě, i když tu nejsi. Nechala jsem se ovládnout tvou vůlí. A teď mi zůstala jen tvá vůle poslední. Změť čar na neosobních lejtrech, pár čísel a podpis. Chci se ti podvolit, ale chybí mi tvá vůle. Bez ní nedokážu rovně stát, rovně jít.

Jsem vdova.

Hřbitovní zeď se rozpadá. Procházím kolem míst, kde je oprýskaná; obnažené cihly vypadají jako otevřené rány. Ale už nekrvácejí, spíš se zatahují hnisavým povlakem a brzy začnou zapáchat. Ta zeď je symbol rozkladu. Pomíjivosti. Stará a strhaná, neudržovaná a šedá. Jednou se taky promění v prach.

Je leden. Zima právě v rozpuku, leží na všem. Dotěrně proniká do ochromených buněk, chladem stahuje chřípí, staví chlupy do pozoru. A přitom je vznešená a krásná. Ano, paní zima je krasavice, šlechtična z královské krve. Odtážitá a nedosažitelná. Ale sama jde do hloubky. S každým nádechem cítím mrazivé chvění kolem žaludku. To pomáhá. Hluboký nádech jako ledová tříšť. Ochromený žaludek se nebouří, nevysílá mi do krku hořkou a nakyslou pachutí žaludečních šťáv. Přemýšlím, jak by se ty odporně žluté

a zelené zvratky, kterými už čtvrtý den vítám ráno na záchodě, vyjímaly v čistém, neposkvrněném sněhu. Třeba by nevypadaly ani tak hnusně. Je dokonce možné, že by vytvořily zajímavý obraz, něco nevšedního a krásného. Z fotografie by nebyl cítit zápach a každý, kdo by se na ni podíval, by nadšeně souhlasil, jak je ta abstrakce úžasná a originální. Jsem jiná. Mám pocit, že jsem navždy ztratila schopnost se smát.

Tátu jsem prakticky neměla. Tedy skoro. S mámou se rozvedli, když mi bylo šest. Tehdy jsem nechápala, proč už nejsou spolu. Dnes nechápu, jak se ti dva mohli dát vůbec dohromady. V ožehavém pubertálním období se k nám přistěhoval cizí chlap. Otčím. Komunikace mezi zmatenou puberťačkou a úřednickým cifršpionem se dostávala do absurdních poloh, kdy jsme si jeden o druhém mysleli potupné věci a otevřeně jsme si je sdělovali. Uštěpačné poznámky a rány pod pás. Co se týká otevřenosti, bylo slovní vyrypování jedinou oblastí, ve které se u nás v rodině takzvaná upřímnost pěstovala.

Od šestnácti jsem chodila s klukama do postele a někdy jsem se zapomněla vrátit domů. Nechtělo se mi. Máma dělala scény, otčím zarytě mlčel. Občas se vzchopil, pronesl dvě tři slova na moji obranu. Hrách na stěnu. Matka ho usadila, že do toho nemá strkat rypák.

Stejně jsem ho podezírala, že ta jeho vlažná obhajoba je jen póza.

V osmnácti jsem s odřenýma ušima odmaturovala a odstěhovala se z domu. Matka se mohla zbláznit. Odjakživa oplývala organizačním talentem, jenže neměla moc příležitostí ho realizovat. Tak se vybíjela na mně a na otčímovi. Byla umanutá. Měla jsem všechno

nalinkované, od kolébky až do posledního vydechnutí. Když jsem vypadla z domu, pole jejího působení se scvrklo na polovinu, což pro ni byla rána na solar. Balila jsem si věci s radostným pocitem, že jí způsobím bolest. Když se rozbířela, ostentativně jsem kolem ní prošla s dvěma kufry. Klíče od domu jsem položila na skleněnou desku stolu. Zazvonilo to. Tak tady končím, řekla jsem. A tak jsem skončila. Prásknutí dveří jako životní mezník.

Přestěhovala jsem se ke kámošce do garsonky a přemýšlela, co s nakousnutým životem. Pracovat se mi nechtělo, ale ani se mi nechtělo pojit hlady a dělat někomu kurvu – to se mi chtělo ze všeho nejmní. Takové záležitosti se mi přičily. Byla jsem estét. Od útlého věku jsem měla vyvinuté výtvarné citění. Design, návrhy interiérů, módní výstřelky. To byl svět, který mě lákal.

Kamarádka mi dohodila práci v půjčovně kostýmů. Sebrala jsem svoji zakrslou odvalu a zašla tam. Kupodivu mě vzali. Zdálky to vypadalo jako zábava, ale ve skutečnosti jsem většinou přišívávala knoflíky a utržené límce. A peníze žádné. Stačilo to na nájem, trochu jídla a cigarety.

Půjčovna vypadala neutěšeně. Skladiště. Suterénní prostor plný prachu a chemie, kterou se čistily kostýmy. Zažraná špína a zvláštní zápach. Chmurné řady starých šatů v místnosti bez čerstvého vzduchu, sem tam jedovatá zářivka.

Jednou za čas jsem sloužila i v noci, hlavně během plesové sezony. Nebylo to nic příjemného. Obklopoval mě závan zatuchlých látek a samoty. Jako být v temnici. Jediným společníkem, jediným pohlazením a vzpruhou byla hudba.

Je noc. Sedím v osamění mezi svatebními šaty a černými fraky, mezi veselými maskami a trapnými klobouky, na uších walkmana. Pink Floyd a Dark Side of the Moon. Mezi tklivým sténáním Gilmourovy kytary přišívám utržený krejzlík k brokátovému kabátci.

Ale svět je samé překvapení; točí se jak vítr a přináší náhlé změny. Severní vítr je funebrák. Kazeta zpomaluje, kolísavě huhlá. Ukazováčkem se opřu do tlačítka Stop. Jsem sama. Prázdná a osiřelá očima těkám po řadách kostýmů z různých epoch lidských dějin.

Do ponurého ticha vcházejí kroky. V místnosti se objeví pánské boty, podrážky vržou o podlahu, rozvážně přistupují blíž a blíž, až utichnou.

Do mojí nicoty vstoupil muž.

Usmál se.

- Dobrý večer.

Melodický hlas se nesl prostorem až k látkovým oběšencům. Mohl být jednou, nebo spíš dvakrát starší než já.

- Dobrý den, hlesla jsem.

Byl vysoký a hubený. Prošedivělé vlasy, vějíře vrásek v obličeji. Oči jako malý kluk, jiskrné a neposedné.

Ukázal na walkmana a znovu se usmál.

- Co posloucháte?

- To - no - to jsou - vlastně - neposlouchám nic.

- Nic?

Byla jsem trapná. Potily se mi ruce, v prstech jsem žmoulala posmrkaný kapesník.

- Protože - ehm - došly mi - ty - ehm -

- Baterky?

- Hm!

Rozhlídl se kolem. Soucitně pokýval hlavou.

- To vám tady musí být smutno, bez lidského hlasu. Bez muziky.

Ztěžka jsem polkla.

- Přinesu vám nové.

Prudce jsem vyskočila, židle za mnou se skácela. Razantně jsem vrtěla hlavou, oči se mi rvaly z lebky ven.

– To ne!

Při tom zoufalém výkřiku jsem udělala gesto, před kterým ustoupil o krok zpět. Špinavý šnuptychl mi vypadl z ruky.

Zaraženě si mě prohlížel. Nevím, co si myslel, snad že jsem blázen, kterého zavřeli do skladiště, uklidili mezi kostýmy, aby tolik nevyčníval. V normálním světě, tam nahoře, odkud přišel, jsou tyhle krásné obleky úplně mimo. Stejně jako já.

– Ne? Proč ne?

Shýbl se pro zmačkaný kapesník. Podal mi ho. Musel vidět, jak se škvařím v rozpacích. Dusila jsem se vlastním jazykem.

– Já, totiž – já na ně – já nemám peníze!

Zbývaly dva dny do výplaty. Poslední desetikoruna, kterou jsem měla v kapse, nebyla moje. Tonula jsem v dluzích.

Jmenoval se Jiří Vranovský. Přišel si půjčit něco veselého na soukromou party archeologů. Když se mi představil, škrobeně jsem se usmála. Samozřejmě že jsem o něm nikdy neslyšela. Až později jsem zjistila, že ve své branži něco znamenal ještě předtím, než jsem se narodila. Teď byl na vrcholu kariéry. Zcestoval celý svět, publikoval články ve vědeckých časopisech, psal knihy. Jeho jméno znali experti doma i v zahraničí. Mohl být mým otcem; možná i dědečkem. Oči jako kluk, jako rošťák.

Na rozdíl od mých vrstevníků se nepředváděl. Byl vlídný a galantní. Na rozdíl od mých vrstevníků měl peníze. Koupil mi baterky do walkmana.

Pak přišel vrátit kostým a pozval mě na oběd.

Naše první rande připomínalo rozhovor rozvázného inteligentního otce se zaostalou dcerou. Nebyla jsem schopná sesmolit sou-

vislou větu, jenom jsem na něj fascinovaně zírala. A on bůhvíproč fascinovaně zíral na mě. Bezhlavě jsem se zamilovala.

Když mě poprvé přivedl do svého bytu, připadala jsem si jako v muzeu a zároveň ve skladišti knih. Na každé polici, na každém centimetru byla kniha nebo hliněný střep, úlomek kosti, kousek keramiky, na stěnách mapy, obrazy, tomahavk. Psací stůl zaházený fotkami, náčrtky, poznámkami a zase knihami. Jiří byl specialista na předkolumbovské indiány. A indiáni ho zajímali všichni – od Aljašky až po Patagonii.

V pracovně visela veliká černobílá fotka. Na ní postava těhotné indiánky z profilu. Mladá a bosá, v tradičních šatech svého kmene, s obrovským zakulaceným břichem; stojí před nablýskaným chevroletem. Auto bílého muže jako symbol síly. Střet dvou světů: ten domorodý – zaoblený a křehký, ten cizí – hranatý a mocný.

Byla to krásná fotka, dojemná a působivá. Vystihovala Jiřího vidění světa.

Pak jsem si všimla malých drobností. Flakon od parfému nad umývadlem, sponky do vlasů, růžové pantofle v předsíni. Řekl mi, že je rozvedený, ale bylo zřejmé, že není žádný poustevník. Při další návštěvě měl uklizeno, po flakonech a sponách ani stopy.

Telefonovala mi matka. Nechala vzkaz, že mám volat domů.

Co zas chce? Strašně nerada jsem s ní mluvila. Naše rozhovory pokaždé začínaly záplavou výčitek, proč jí nevolám.

Ale teď právě ti volám, mami, tak co chceš?

Pořád po mně něco chtěla. Často jsem přemýšlela, proč je mi vlastní matka tak cizí, proč mi připadá tak vzdálená a nežádoucí. Bývalo mi to líto, záviděla jsem spolužačkám, které měly mámu jako kamarádku, mámu jako důvěrnici, mámu, která jim neustále nemávala před ksichtem ukřivděným seznamem *má dáti – dal*.

Moje matka kšeftovala i s projevy přízně. I lásku přidělovala jenom za zásluhy. Handlovala s city, jako by to byly kusy obnošeného oblečení. Tahle šála mý náklonnosti je příliš dlouhá na tvůj vychrtlej krk!

Nejvíc jsem se bála, abych jednou nebyla jako ona. Toho jsem se fakt děsila.

– Ahoj, mami, co se děje?

– Že se taky ozveš! To už nemáš ani na telefon? Přijď v neděli na oběd!

– No, já nevím, jestli budu mít čas.

– Tak si ho snad uděláš, ne? Čekáme tě ve dvanáct.

Jasně. Zvala mě na oběd. Její jídlo by se dalo přežít, byla celkem slušná kuchařka, ale ona za to vždycky něco chtěla. Vždycky chtěla nějakou protislužbu. Najedla ses? Tak teď mi posekej zahradu. Nebo bys mi mohla pomoci vyplet záhonky.

Nenáviděla jsem to.

Když jsem vcházela do dveří tentokrát, málem jsem se skácela. Místo sekačky na mě čekalo něco daleko zábavnějšího. Scéna k popukání. Kuchyňský pult se prohýbal pod záplavou okurčat a zavařovacích sklenic; okurky plavaly v kýblech, lavórech, vaničkách. Kam mi padl pohled, tam se zelenila okurka. Uprostřed matka v gumových rukavicích.

– Ahoj, Leni. Pojď dál. Pomůžeš mi je očistit? Ve dvou to budeme mít raz dva.

Dělaly se mi temně zelené mžitky před očima. To snad aby mě radši rovnou zabila, když už má ty rukavice.

– Vem si židli. Popovídáme si, než přijde táta.

Táta říkala otčímovi. A popovídat, to znamenalo, že mi bude držet přednášku, jak se mnou není něco v pořádku.

Nelíbilo se jí, jak se oblíkám. Nelíbilo se jí, jak nosím vlasy, jak si stříhám nehty. Proboha, co sis to koupila za parfém? Nesnášela moje kamarádky, napadala moje přátele. S kým ty se to stýkáš, holka? To jsou ale individua, ty tvoje známosti. Taky jí vadilo, jak se chovám, jak mluvím, že kouřím. Moc piješ, to není zdravý. Holka, něco se sebou udělej. Vytýkala mi, že se podobám otci, tedy tomu biologickému. Seš příliš hrdá, holka, a to ti nic dobrého nepřinese. Nelíbilo se jí, kde pracuju. Děláš šatnářku! Měla bys zkusit vysokou, bez té seš nula, nikdo! Nelíbilo se jí, jak bydlím, jak žiju. Vlastně se jí na mně nelíbilo vůbec nic. Nesnášela mě. Chtěla jinou dceru, chtěla poslušnou panenku, ulízanou a snaživou, chtěla poddajnou vzorňačku, které by řídila život.

- Doneslo se mi, že se s někým stýkáš!

- Mami, prosím tě, nezačínej.

- Tak kdo je to?

- Nikdo.

- Já vím, kdo to je! Zjistila sem si to. Víím dobře, s kým se taháš!

Moje matka byla Sherlock Holmes v sukních. Nepochybovala jsem, že vypátrala, s kým se tahám, jak tomu vzletně říkala.

- Dej mi pokoj, mami, jo? Nestrkej se do toho!

- To nemyslíš vážně! Dyť je starší než já! Rozmysli si to, já to s tebou myslím dobře. Zničíš si život!

- Ty mi ničíš život! Ty mě nenecháš žít! Nedáš mi pokoj! Kdo má vydržet to tvý ustavičný klování!

Do našeho holčičího povídání vlezl otčím. Vyjeveně na mě zíral, matka blekotala něco o odpovědnosti a velkých životních tragédiích a já jsem se sbírala k odchodu. To ji vytočilo do nepřítelnosti.

- Kam jdeš? Vrať se! Pro koho myslíš, že sem vařila ten špenát?

Ani jsem se nezastavila. Tím jsem jí zlomila srdce.

- Co já teď budu dělat s těma vokurkama?

Zavřela jsem za sebou a slibovala si, že sem už nikdy nevzkročím.

Večer mi volala. Přerývaně mi něco vyčítala, plakala a popotahovala. Přestala jsem zvedat telefony. Za dva dny se zasekl záznamník, který mi zahltila katastrofickými scénáři, srdceryvnými prosbami, posléze i výhružnými vzkazy. O týden později jsem si sbalila věci a přestěhovala se k Jiřímu.

Jiří mi vyplnil život. S lehkostí se pohyboval v minulých světech a díval se do propasti času, hledal stopy lidských osudů. Byl posedlý. Viděl i to, co ostatní nevidí. Užasle jsem ho sledovala. Ve starých knihách objevoval otázky, v terénu nacházel odpovědi anebo další otázky.

Vystudoval etnografii, ale pak se čím dál víc obracel k archeologii. Přednášel na univerzitě, mladé studentky ho hltaly očima.

Měl pro mě pochopení a lásku; hýčkal mě, rozmazloval, staral se o mě. A já ho za to milovala. To on mě stvořil, naučil mě mluvit, naučil mě rozumět, naučil mě vidět a slyšet. A smát se. Miloval se se mnou a šeptal mi slova z pohádek.

Říkal mi Lenočko. Říkal, že mám vlasy jako podzim. Že mám jantarové oči. Říkal, že nikdy nebyl tak šťastný.

Vytáhl mě z půjčovny. Nechtěl, abych to dělala. Nechtěl, abych dýchala prach a špínu, abych se ušmudlaná, ukoptěná hrbila nad kostýmy s jehlou v ruce, od rána do noci. Byl přesvědčený, že na takovou práci je mě škoda. Je v tobě víc, říkal. Já vím, že je v tobě víc.

Byla jsem ráda, že to nemusím dělat.

- Dělej, co chceš, řekl.

Zůstala jsem doma. Nakupovala jsem a prala, žehlila a uklízela. Oprašovala jsem zlomky vykopávek. Chystala jsem večeře při svíčkách a čekala, až se vrátí. A pak jsem se s ním milovala.

Mámu jsem na pár měsíců odřízla. Neměla jsem sílu poslouchat urážky, kterými v případě Jiřího nešetřila. On se naopak snažil situaci zachránit. Zkoušel nás dát dohromady, zkoušel nás udobřit. Nechtěl, abych se kvůli němu s kýmkoli rozcházela – a už vůbec ne s vlastní maminkou, jak říkal mojí matce. Věnoval tomu spousty úsilí, s rozpačitým výsledkem.

K Vánocům mi koupil foťák. Moc jsem nevěděla, co s ním, ale Jiří mi přiblížil vzdálený horizont. Ukázal mi svět v objektivu, ukázal mi, co všechno se dá zachytit do malého rámečku, co všechno se dá vidět hledáčkem kamery. Archeologie jde ruku v ruce s fotografií, říkal.

A ze mě se stal náruživý fotograf. Přes noc. Vydávala jsem se na procházky Prahou, do parků a sadů, do zapadlých uliček dlážděných kočičími hlavami; vydávala jsem se na lov, vzrušeně mačkala spoušť, cvakala jeden obrázek za druhým. Dívala jsem se jeho očima. Našla jsem světlo a stín, radost z hledání; nahlédla jsem do hloubky, do skrytých koutů, objevovala jsem tajemství. Fotila jsem holé stromy, zákoutí s pavučinou, opuštěnou lavičku. Fotila jsem tváře a postavy lidí, jejich štěstí a zármutek, záblesky lásky, jejich samotu; fotila jsem stopy času v očích shrbených žen, roztřesené ruce starců.

Jiří jásal nad stohy černobílých obrázků.

– Jsou prostě úžasné, mají duši. V každém z nich tě vidím!

Jeho nadšení mě pohánělo. Všude jsem vláčela foťák a sbírala smítka osudů. Najednou jsem si život bez něj neuměla představit.

Brával mě mezi svoje známé. Mezi archeology, úspěšné a světznalé, mezi lidi, kteří cestovali po exotických krajích, zapomenutých končinách a pak se nadšeně dělili o zážitky a nejnovější objevy.

Byla to zvláštní společnost. Domnívala jsem se, že archeologie je téměř výlučně mužskou záležitostí. Byl to omyl. Kolem Jiřího se točily historičky, etnografky, antropoložky, geoložky, překladatelky z dávných jazyků, egyptoložky, tlumočnice. Všechny vzdělané, chytré a šarmantní; některé navíc i znepokojivě přitažlivé. Jiří se na ně usmíval, nenuceně s nimi konverzoval. Představoval mě všem jako talentovanou fotografku. Jaké ta má oko, to byste nevěřili. Ten obdivuhodný smysl pro detail, pro světlo, pro atmosféru. Dívali se na mě se špatně předstíraným zájmem a špatně skrývaným údivem.

Patrně si mysleli, že jsem ho uhranula.

Bylo opravdu s podivem, že si vybral právě mě. Uměl německy, anglicky, španělsky a latinsky. Já jsem se stěží vymáčkla česky. On se celý život pokoušel vysvětlit záhady pyramid, soch, stél a ceno-tů. Já neuměla nic.

Konec šedesátých let strávil objevováním pokladů mayských měst. Znal se s významnými badateli Severní i Jižní Ameriky, s mexickým archeologem Dávalosem Hurtadem provedl druhý výlov Studny smrti v Chichén Itzá. Sám sestoupil do jeskyně kouzelníků. A právě tam, na Yucatánu, udělal největší objev svého života. V podlaze chrámu v Dzibilchaltúnu našel sedm hliněných sošek, magických panenek, které dávní kněží používali k tajemným obřadům.

Když se po roce vrátil do Čech, všichni ho oslavovali. Manželka se s ním rozvedla.

Myslím, že je pořád stejný. Dobrodruh a pedant v jedné osobě. Snaží se najít odpovědi, i když tvrdí, že archeologie jsou jenom otázky a zase další otázky. Sleduje nejnovější nálezy. Stále ho vzrušuje záhadné zmizení geniální civilizace.

Večer žadoním jako dítě. Rád se nechá přemluvit. Místo pohádky mi vypráví o bádání v Dzibilchaltúnu, o soškách a kouzelnících.

A já poslouchám a vidím starobylé město zalité sluncem. Usínám v jeho náruči, v bezpečí, s jistotou lásky, která není za zásluhy. Prostě jenom je.

Někdy se zdráhám uvěřit.

Chodili jsme na procházky k Vltavě, podél Čertovky přes Kampu až k Mánesovu mostu. Jiří pokaždé koupil pět rohlíků, prý kdyby nám vyhládlo. Někdy jsme jeden nebo dva kousky snědli, ale často ani to ne. Zbytkem jsme krmili labutě. Mlčky jsme sedávali na břehu a ony připlouvaly. Obezřetně a plavně, bílé nevěsty, nevinné, zakleté princezny. Pozorovali jsme ladné krky, které se natahovaly po ždibíčcích pečiva. Je zvláštní, jak se tihle vznešení ptáci vyjímají na černobílých fotkách. Je v nich něco tklivého a žalostného.

Jiří se na ně nemohl vynadávat.

Pak ho pozvali do Ameriky. Na Kalifornskou univerzitu. Nadšeně si chystal přednášky a doufal, že bude mít čas i na své indiány. Bohužel ti kalifornští, říkal, patří k nejhůř postiženým bílou civilizací v celých dějinách Severní Ameriky. Co se nepodařilo zlikvidovat františkánským misionářům v 18. století, zničili zlatokopové během zlaté horečky.

Ve zmatku jsem pobíhala kolem rozložených tašek a kufrů, překotně do nich házela zbytečnosti a snažila se zachovat chladnou hlavu. Čtyři měsíce je dlouhá doba, říkala jsem si, to se nesmí podcenit.

Málem jsem odjela bez foťáku.

Přistáli jsme v Los Angeles a já se poprvé nadechla svobodného vzduchu. Nikdy předtím jsem nebyla na Západě. Nejdál jsem se dostala k Balatonu, kam mě přelaskavá matka s otčímem vzali na dovolenou. To mi bylo dvanáct.

A teď jsem byla v Americe.

Jiří v jednom kuse přednášel, takže jsem měla spousty času pro sebe. S foťákem přes rameno jsem se toulala ulicemi Los Angeles, procházela se pod palmami v Beverly Hills, brouzdala po plážích v Santa Monice a objevovala nový světadíl. Pozorovala jsem lidi. Byli stejní jako ti doma, ale přesto jiní. Víc barevní a rozesmátí, čišela z nich lehkost a nespoutanost. Fotila jsem jejich veselí, fotila jsem domy, které je obklopovaly, spleť křižovatek, na kterých se mýjeli, mrakodrapy, které zakrývaly nebe a vytvářely fantastické město budoucnosti.

Jerry, zapálený mayolog z Nevady, nás pozval na výlet. Nastoupili jsme do helikoptéry a vznesli se nad město andělů. Letěli jsme nad palmami, nad Hollywoodem, a pak dál a dál, nad pevninou, nad pustinou, nad skalami a pouště. A tam, uprostřed ničeho, uprostřed vyprahlé pouště jsme přistáli.

Vítejte v Las Vegas!

To byl zážitek. Světla neónů, shon, hudba a zmatek. Kasina a krupiéři, pánové v oblecích a dámy v toaletách, motorkáři v kožených bundách a drahé děvky v přiléhavých šatičkách. Automaty, black jack, poker, nic z toho jsem jakživa neviděla. Šustění žetonů, poslední sázky, zvuk kuličky, která obíhá číselník rulety. Oči všech napjatě sledují, kde se zastaví. A pak hlasité vydechnutí, jedno zatleskání šťastné výherkyně a hbité hrábě prkenného krupiéra. A zase znovu.

Jerry se chová jako doma, určitě tu není poprvé.

– Tak pojďte. Nejdřív si dáme dobrou večeři. Zvu vás.

Míjíme drahé hotely, další a další kasina a zase hotely.

– A co je tohle?

Ukazuju na rozesmátou dvojici. Vybíhá z nějakých dveří a nasedá do auta v doprovodu dvou fešných Elvisů.

Jerry se chechtá.

– To jsou kaple. Specialita Las Vegas. Vevnitř tě oddají, stačí jenom pas. Jde to ráz na ráz. Elvisové ti jdou za svědka.

Kroutím hlavou.

– To jde jen tak?

– Tady jde všechno jen tak. Tady oddají kohokoli s kýmkoli. Můžeš si vzít třeba gibona, když bude mít řidičák.

Jiří se dobře baví. Vypadá, že ho to zaujalo. Naklání se ke mně a se smíchem v očích šeptá: Vem si mě!

– Dej si pozor, abych tě nevzala za slovo. Slyšels to, tady seš ženatej natotata.

– Tak jdeme?

Oči mu rošťácky září. Nemyslí to vážně. To nemůže myslet vážně. Jsem zvědavá, jak z toho vycouvá.

– No, tak jdeme. Já si tě ráda vezmu.

Jiří překládá Jerrymu, že se chceme vzít. Teď hned. Jerry neskrývá nadšení. Splendid! Good decision. Very good decision! A táhne nás do jedné z oddávacích budek.

Mám na sobě bílé tričko a světlou koženou minisukni, kterou jsme především koupili na Long Beach. Jiří má modré džíny a košili s krátkým rukávem. Rozhodně nám to sluší.

Stojíme před oltářem, za námi uculený Jerry a jeden z Elvisů, před námi kněz. Tohle mi nikdo neuvěří. Za pár minut jsme venku, s oddacím listem a pouťovými prstýnky na ruce. Smějeme se jako blázni. Elvisové nám přejí hodně štěstí a lásky. Jsem vdaná.

Nikdy by mě nenapadlo, že je to tak snadné.

Jerry udělal pár skvělých fotek, které jsou dostatečně střelené. Jako ten nápad.

To byla svatba, co? Jiří si prohlíží prstýnek. Dokud nás smrt nerozdělí. Jerry tvrdí, že teprve teď si dáme tu správnou večeři. To se musí zapít.

Bujarou hostinu ve třech si matně pamatuju, ale co se týká svatební noci, mám okno jako skleník. Jiří se podle zubí a tvrdí, že i v posteli jsme byli tři a že jsem byla i k Jerrymu nestydatě štědrá.

Ráno po svatbě mám v hlavě tisíc kladívek a žaludek naruby. Z hotelu se potácím ztěžka zavěšená do svého muže, sluneční brýle na opuchlém nose. Jízda v autě je utrpení, ale představa, že se posadím do helikoptéry, mi vhání slzy do očí. Jerry nevypadá o moc líp. Jenom Jiří má rozesmátou tvářičku, jako by celou noc nevinně prospal.

Nesnáším ho za to.

Byla jsem mladá nevěsta. Na svatební cestu jsme vyrazili hned po poslední přednášce. Nemohla jsem se dočkat.

V tmavomodrém buicku míříme do hor, směr Sequoia National Park. Necháváme za sebou mlhavé Los Angeles, Universal Studio a hluk velkoměsta. Šestiproudá dálnice postupně ztrácí jeden pruh za druhým. Stoupáme klikatou silnicí do lesnatých vrchů. Jsme na úpatí Sierry Nevady.

Zastavujeme u řeky, která stéká po kamenném schodišti. Nejdřív obdivujeme panorama úžlabí, ale pak si všímám i malinkých kytek a mechových ostrůvků ukrytých ve stínu obřích kamenů. Nikde nikdo, jenom dvě sojky nás sledují z větve sosny. Je vedro, z vody vane příjemný chlad. Jiří si svléká košili, vytahuje z batůžku ručník.

Mhouřím oči.

– To nemyslíš vážně. Víš, jak bude ledová?

Směje se.

– No a co.

Za chvíli jsme oba nazí. Cákáme se ve vodě, která bodá do těla drobné jehličky a špendlíčky, mrazí v kostech. Po dvaceti vteři-

nách drkotám fialovými rty a drápu se na břeh. Na kůži namodralé fleky. Jako z mramoru.

Ležíme na vyhráté osušce, vzduch kolem nás se tetelí horkými vlnami. Klepeme se zimou. Zvolna roztáváme na slunci, doteky těl jsou oheň, zdvojená energie s rychlou výhřevností, pohyby tam a zpět, ztuhlá krev se mění ve žhavý proud. Krůpějky potu na kůži, krátký dech a výkřik pohoršené sojky.

Jedeme dál po Highway 198. Zastavujeme, až když se smráká. Těším se na mamutí sekvoje, které ani nevypadají jako stromy. Spíš jako obři z jiné planety, jako zavalité ženy s rudou, vrásčitou kůží. Vítá nás městečko Three Rivers. Tady přespíme.

Pod okny hotelového pokoje burácí řeka. Vře po kamení, vaří se, ryčí nám přímo pod balkonem. V takovém hluku se nedá usnout. Navíc mám pocit, že slyším medvědy. Místní lidi tvrdí, že jsou všude. Lezou do odpadků a do kufrů aut, když cítí něco k snědku. Jiří se mi směje. Padá na postel a okamžitě usíná.

S příštím ránem vstupujeme do království obrů. Do říše gigantických stromů, urostlých a statných. Stojím u kmene sekvoje jako na úpatí hory a dívám se vzhůru. Nedohlédnu na vrchol. Ztrácí se v nebi, splývá s oblaky.

- Proč rostou tak vysoko?
- Protože žijí tak dlouho. Tisíce let.

Jiří ví všechno. To je jedna z věcí, které na něm miluju.

Sledujeme sviště. Nebo spíš on sleduje nás. Ostražitě pomrkává a legračně krčí čumák. Zkousím ho vyfotit, ale asi o to nestojí. V mžiku je pryč. Znovu se dívám do tváří stromů. Mezi sekvojemi si člověk připadá maličký a bezvýznamný.

Říkám to Jiřímu. Pokyvuje hlavou.

- To proto, že člověk je malý a bezvýznamný.

Pak šplháme na Moro Rock, odkud dohlédnem až na pobřeží. Vidíme pruhy, jednotlivé vrstvy atmosféry, od nejtemnějšího smogového pásu až po čisté ovzduší, po blankytnou modř. Jsem zvědavá, co z toho zachytí můj foťák. Nad hlavou nám krouží zlatý orel.

Jestli je v něčem Amerika hodně jiná než středoevropské luhy a háje, tak je to pocit prostoru. Úžasný pocit volna, neomezenosti. Amerika je prostor bez hranic.

Vzpomněla jsem si na matku. Ta mi vždycky vštěpovala, že všechno má svoje hranice. Jiří si myslí, že bych jí měla poslat aspoň pohled. Je to tvoje máma, ujišťuje mě vemlouvavě. Určitě má strach.

Jasně, matka má strach, to určitě. Hlavně o mou čest. Co by asi řekla, kdyby věděla o naší svatbě. Urvalo by jí to srdce. Ne že by jí na mně tak záleželo, ale jak by vypadala před lidma? Z ostudy by ochořela, aby jim nemusela na oči.

Žádný pohled jí nepošlu. Zbytečně by se trápila.

Po dalších dvou dnech za volantem se před námi rozevře liduprázdná náruč, horká a neúprosná. Údolí smrti. Death Valley. Záván žhavé zkázy. Zastavujeme u pumpy a bereme plnou. Cestou na záchod cítím vyčerpání; je to sotva sto metrů, ale já lezu smrtícím vedrem jak vysušený slimák.

Jiří je u vytržení. Tohle je ráj geologů a paleontologů. Stopy času v zářezech starých miliardy let. Všechno tady začalo v předkambrickém období, ale původní horniny jsou dnes hluboko pod povrchem. Ty barevné pruhy, které vidíš, zaznamenávají vývoj života v prvohorách. Oceán živil trilobity, ramenonožce, lilijice, gastropodní živočichy, korály. A jak moře klesalo, na povrchu přibývaly další vrstvy.

– A kdy že to bylo?

– Před notnou chvílí, dobrých šest set milionů let. Každá obruč na stěnách údolí vypovídá něco o konfliktu, který je starý jako tahle planeta. O zápasu mezi silami růstu a silami eroze.

- Našli tady nějaký dinosaury?
- Tak to už jsi ve druhohorách. Asi tě zklamou, ale dinosaury tu nenašli. Patrně tady přetrvalo prvohorní moře ještě v období druhohor.
- Tak kdy tady konečně něco žilo?
- Ve třetihorách. Mezi zemětřeseními a vulkanickou činností tady pobíhal eohippus, tvor podobný koni, taky hlodavci, ptáci a jeden hodně vzdálený příbuzný dnešního nosorožce.
- A dál?
- A dál? Oligocén, miocén, pliocén, velké změny, sopečné erupce... Zajímá tě to?

V kopcích Death Valley se modlíme, aby nám nekleklo autíčko. Když si představím, že by se nám podělala klimatizace, naskočí mi husí kůže. Není kde se schovat, není tu jediný stín, není keř ani bídný stromeček. Jiří tvrdí, že tady žili Šošoni.

Indiáni? V týhle peci? To nepochopím. Tady bych nepřežila ani den. Jiří kývá hlavou. Žili tu celá staletí.

Najednou překvapeně vykřiknu. Nataženým prstem ukazuju před sebe a nahlas se divím. V dálce na dně údolí vidím sněhovou pláň. To není možný. Sníh v takový výhni? Už blázním. Musí to být fata morgána.

Jiří se chechtá. Počkej, až k tý sněhový pláni dorazíme. Postavíme si sněhuláka!

Když stojím u Bad Water, nevelké kaluže temně modré vody, dochází mi, že bílá pláň přede mnou není sníh. Je to sůl. Obrovské solné pole. Jsme 282 stop pod hladinou moře, kolem nás prosolená pustina.

Kdysi tu bylo plno vody, říká Jiří. Jsou to zbytky oceánu.

- Co je to za vodu?
- Není moc k pití. Samá sůl, boráty a další minerály.

Údolí smrti je vlastně obrovská solná pánev. Půda kolem slaných jazyků je jako vyschlá kůra stromů, rozpraskaná a pórovitá. Připomíná detailní záběr kůže starého, špinavého tlustokožce.

Údolí smrti je poušť. Jiří tvrdí, že tu žijí ryby.

– Máš horečku? Ty asi myslíš, že tady *kdysi dávno* žily ryby. V nějakým tom pliocénu nebo co to bylo.

– A pořád žijí. Je to takový malý evoluční zázrak. Pozůstatky z jezer doby ledové. Přizpůsobily se a teď si lebedí ve slaných loužích.

Zakrývám si tvář předloktím, abych zahlédla aspoň něco z tajů pouštní scenérie. Na obzoru se bělají vrcholky Panamint Range, pokryté skutečným sněhem. Fotoaparát se potí, chce se mu roztát a zmizet. Ale já ho tisknu a znovu a znovu natahuju spoušť.

V plném slunci jsou křivky a tvary Údolí smrti bizarní, vražedné paprsky vytopí vzduch na 50 stupňů ve stínu. Noc všechno promění, teplota mírně spadne a měsíc ozáří dramatickou krajinu. Atmosféra jako ze snu. Formace údolí jsou přelud.

Jedeme nocí do úsvitu. Necháváme za sebou Údolí smrti, které na dně ukrývá slané slzy veškerého lidstva. Sáhlo na mě ohnivými prsty. Změny se v něm počítají na miliony let. A přitom se proměňuje každou vteřinu. Vzduch se chvěje před očima a jediná pouštní bouře převrátí terén k nepoznání.

Pomalou měříme zpátky do LA. Při cestě mjíme další místo fantomů, Joshua Tree. Vyprahlé končiny poseté kaktusovitými stromy, které vypadají jako velká košťata. Jenže po zážitcích z Údolí smrti mě hned tak něco nedostane.

A kudy teď? Jiří je unavený, ale chce dorazit co nejbliž k Los Angeles. Snažím se správně navigovat. Vezmeme to tudy, desítka nás dovede až do města.

Přesto ještě jednou sjíždíme z cesty.

Před námi se modrá jezero. Co je to? Usilovně zírám do mapy. To musí být Salton Sea. Slané moře? Sytá modř láká oči, mává zdálky na pozdrav, vábí k pohoupání. Zbožňuju ten pocit.

Pokaždé, když se dívám do vody, jako bych se dívala do budoucnosti. Nebojím se průzračných hlubin ani rozbouřených vln, děsí mě stojaté kalné mělčiny. Všechno, co čpí hnilobou.

Zastavujeme ve stínu kousek od břehu, aby si na chvíli odpočinul i zaprášený, udýchaný buick. Odhazuju tričko, běžím vstříc moři vody. Pláž je opuštěná, široko daleko jsme jediné živé bytosti. Písek je horký a jemný, ale najednou mi něco křupe pod nohama. Nepříjemně a slizce. Proboha! Polorozpadlé leklé ryby, kterými je posetý celý břeh.

Až teprve teď vidím barvu vody. Valí se ve vlnách, oranžová jako moč s příměsí krve. Ovane mě silný koncentrát zmaru. Předemnou jezero žíraviny a pláž posetá zbytky těl. Bílé kostry ohloda-
né sluncem a solí.

Tak nějak vypadala mrtvá voda z pohádky, říká Jiří.

A já chci pryč.

– Odvez mě odsud!

Ujíždíme na plný plyn.

Pobyt v Novém světě jsme zakončili čtyřdenní plavbou podél pobřeží Kalifornie, z LA až do San Franciska. Něžné kolébání jachty, vítr v plachtách a klidný Pacifik hodný svého jména. Prý umí pořádně buráct. Ale nás choval jako v bavlnce.

Byl to líbezný konec líbánek. Z Ameriky jsem odlétala s kufrem naceným fotkami a dojmy. Přesto mi slaná pachut' Salton Sea zůstala ležet v duši.

Vrátili jsme se z Ameriky a přišla revoluce. Radovali jsme se, bouřlivě oslavovali svobodu. To už jsme bydleli na vesnici, pár kilometrů za Prahou.

Stará vilka, mírně zanedbaná, zahrada zarostlá spoustou stromů a keřů, s kouzelnou atmosférou. V tom domě jsem byla nejšťastnější tvor na světě. Vytvořila jsem z něho hnízdo, útulné a láskyplné, prozářila ho barvami a obrazy. Koupila jsem perský koberec a každé ráno zatápěla v kamnech. V přízemí jsem si zařídila fotokomoru. Tam jsem se zavírala a se zatajeným dechem sledovala bílý papír ve vývojce. Byl jako život. Měnil se mi před očima, zázračně se barvil, jako by se svlékal. Nejdřív jen matné čmouhy, rozmazané a neurčité, a pak pomalu odhaluje tvář, dostává tvar a jméno. Každá moje fotka měla jméno. První slovo, které mě napadlo, když se ukázala. Vykukovaly na mě z umělohmotného lavóru, příhody a události, zážitky a lidé. Máchala jsem je ve vodě, koupala v ustalovači a znovu je omývala pod tekoucí vodou. Věšela jsem ta mokrá štěstička na prádelní šňůru a nechávala je schnout. Občas jsem na ně pouštěla infrazářič, abych se mohla pochlubit, až se Jiří vrátí.

K narozeninám jsem mu dala kalendář, který jsem potají vyrobila. Každý týden jedna černobílá momentka; zasněná labuť, holá pole v ranní mlze, vzpomínky na Ameriku, revoluční nadšení. A nadšený Jiří.

Kromě fotek jsem zkoušela i drobnou keramiku. Pod vánoční stromeček jsem místo cukroví napekla malý betlém. Zahřívala jsem kousky hlíny, hnětla je v dlaních a vtiskávala jim podobu. Patlala jsem se s titěrnými figurkami Panenky Marie a Ježíška v kolébce, oslík a kravka na něj dýchali. V prstech mi ožíval odrbaný pasáček s píšťalou v ruce a hrstkou oveček v patách. Na prahu jeslíček se ukláněli tři králové s hroty darů.

Chtěla jsem vidět Jiřího oči. Udělala bych cokoli, abych viděla ty rozesmáté ohníčky.

Vracel se domů a já letěla ze schodů. Bušilo mi srdce, jako bych ho léta neviděla, s výkřikem jsem se mu vrhala do náručí. Smál se a objímal mě. Vinula jsem se kolem něj jako réva.

Náš život plynul v růžovém štěstí. Jenom občas se hladina rozčeřila a voda zakalila. Občas jsme měli rozepře. Hádali jsme se a přetahovali. Občas mi vynadal a já se urazila. Občas jsem mu dělala naschvály a on se pak rozčiloval. Zvyšoval hlas a já se bránila, zaryté mu vzdorovala jako drzý fracek. Nakonec jsem se rozbřečela.

Po prudkých bouřích jsme se vášnivě udobřovali.

Oslavili jsme první výročí svatby.

Nad svíčkami jsem mu svěřila tajné přání. Bála jsem se, co na to řekne.

– Chci s tebou dítě.

Usmál se a pokýval hlavou. Dobře.

A tak jsme dělali dítě.

Pár dní nato odjel s mladším kolegou na Moravu. K nějakým veledůležitým vykopávkám z doby bronzové. Za týden se vrátil s roztráštěným kloubem. Spadl do výkopu a jeden z pomocníků mu přihodil pořádný kus kvádru na nohu.

Dva měsíce ho dávali dohromady. Když ho pustili ze špitálu, myslela jsem, že budeme žít jako dřív. Ale nešlo to. Jiří míval bolesti. Úporné bolesti. Nikdy si moc nestěžoval, ale já to na něm poznala. Při každém kroku se kousal do rtů, sotva se vlekl. Snažila jsem se ho znovu dostat k doktorovi.

Poslali nás na rentgen. Pak mu odebrali krev a začali se chovat podezřele. Odevzdaně jsme čekali na výsledky. Znovu ho vyšetřili, zevrubně, mimořádně poctivě. A vyřkli ortel. Koleny se nezaho-

jilo. Neumíme si to vysvětlit, řekli, neudělali jsme žádnou chybu, opravdu nevíme, jak se to mohlo stát. Hřeby a dráty se zanítily a kolem vypučel nádor.

Zkusili další operaci. Jiří se smutně usmíval, jako by tušil, jak to skončí. Přesto se pustil do boje. Díval se na mě, snažil se mě utěšit. Všechno bude zase fajn. Všechno bude jako dřív.

Věřila jsem mu to. Slíbil, že mě vezme do země svých indiánů. Věřila jsem, že tam spolu jednou pojedeme.

Rakovina. Zákeřný nepřítel, nelítostný a podlý. Rozežere člověka zevnitř, zničí ho, zlomí a vycucá. Bezradně jsem přihlížela. Nevěděla jsem, co mám dělat, nevěděla jsem, jak mu pomoci. Nedokázala jsem ho zachránit.

Operace se zdařila, ale nepomohla. Týdny ozařování byly k ničemu. Chemoterapie ho stahovala z kůže, aby se pak smrt nemusela zdržovat povrchovou slupkou. Šla rovnou na kost.

Na stránkách a zahradách se rozprostřela zima. Vešla mi do srdce. Za humny čekal Štědrý den.

Jiří umíral.

Dům, který koupil pro naši lásku, dům, ve kterém jsme byli šťastní, se za pár měsíců proměnil. Jako by se v něm zešeřilo. Byl pochmurný a temný. Bála jsem se.

Nechtěl do nemocnice. Chtěl zůstat doma a chtěl být sám. Nesmíš jim to dovolit, říkal, prosím tě, slib mi to. Říkal *prosím*, ale přikazoval. Věděla jsem, že ho nesmím nechat umřít ve špitálu.

A tak jsem se postavila proti všem. Proti arogantním doktorům, kteří si nevěděli rady, ale stejně by mu nedali pokoj. Proti jeho přátelům a známým, proti jeho bývalé ženě i proti jeho dětem. Nechala jsem se osočovat, nechala jsem si nadávat, ale nepovolila jsem. Nesměla jsem povolit. Doktoři byli urputní, jenže na mě to

neplatilo. Věděla jsem, o co jim jde. Jenom by na něm dělali pokusy, jenom by mu ztrpčovali poslední dny života.

Zůstane doma, opakovala jsem donekonečna. Jiří zůstane doma.

A tak zůstal.

Ale byl jiný. Všechno bylo jiné. Odháněl mě, nesnesl mě u sebe, nechtěl, abych ho tak viděla. Nenacházel útěchu v mé společnosti.

Nacházel útěchu v samotě.

Jenže já ne!

Odmítal návštěvy. Jediný, koho k sobě pustil, byla ošetřovatelka. Píchala mu morfium. A pak k němu mohl právě ten, který to všechno zavinil. Kolega z moravských vykopávek. Ambiciózní a výmluvný. To on ho přemluvil, aby jel s ním. To on ho do toho navlíkl. Nenáviděla jsem ho. Mluvili spolu v krátkých větách, přerušovaných dlouhými zámlkami. Zůstala jsem stát za přivřenými dveřmi a poslouchala. Jiřího hlas byl slabý a bolavý.

Slib mi, že se o ni postaráš. Můžeš mi to slíbit?

S Novým rokem se přiblížil konec.

Napadl čerstvý sníh. Několik dní chumelilo, jako by nikdy nemělo přestat. Obloha byla nízká, těžká šedivou barvou. V zimní přírodě se odrážela moje duše.

A tehdy přišel jeho syn. Krásný a urostlý jako otec. Byla jsem mladá macecha, mohli jsme být bratr a sestra. Dívali jsme se na sebe, nedůvěřivě a cize; nikdy jsme si nebyli blízcí. Celé odpoledne jsme seděli v obývacím pokoji, žádný z nás nepromluvil. Venku se setmělo a on se neměl k odchodu. Byla jsem ráda, že je se mnou. Jenom zůstaň, nenechávej mě tady samotnou. Doufala jsem, že slyší němé prosby. Dlouhé hodiny jsme mlčeli, v krbu dohořívaly zbytky ohně a v pokoji nad námi umíral můj muž.

Byla noc. Venku vyli vlci, dům obcházeli démoni.

Přinesla jsem čaj. Šálky se chvěly na plechovém podnosu, pramínky páry stoupaly ke stropu a mizely.

Já a jeho syn. Mladí, život před sebou. Byli jsme děti. Vystrašené a opuštěné. Ruka mi spadla na jeho rameno jako suchý list a on ho zachytil. Utíkali jsme. Drželi jsme se jeden druhého a hledali skrýš. Před skutečností, před smrtí, která štrachala po domě jako lupič, sami před sebou, před pastí dospělosti. Uvázli jsme v ní a teď jsme bušili na vrátka dětství. Byli jsme děti. Osiřelé, ztracené děti. Seděli jsme vedle sebe, tiše, ruku v ruce. Myšlenky nás spojily, odplouvali jsme, mizeli ze světa, ztráceli se bolesti a smutku v jediném doteku. Celou noc. Bez hnutí, přikovaní ve tmě, tonuli jsme v souznění nicoty.

Nad námi umíral jeho otec, můj muž.

Oheň vyhasínal, seděli jsme, strnulé sousoší, mravenčení v prstech. Vdechovala jsem jeho přítomnost. Pach syna je tak podobný vůni otce. A přesto jiný.

Zvedla jsem se. Šla jsem k oknu a odhrnula závěs těžký jako umírání. Těsně nad ránem je noc nejtemnější.

Venku stála zima. S vážnou tváří a otevřenou náručí. Svolávala běsy temnot a oni přicházeli. S kňučením větru a ťukáním zmrzlých větví na okna. Slyšela jsem vrznout dveře. Přitiskla jsem tvář na studené sklo; mírně se zamžilo.

A on mě opustil.

Zůstala jsem bez dechu. Jenom jsem se dívala, jak mě opouští, chlad z okenního skla mi pronikal do krve.

Vyšel do zahrady. Nevzal si kabát, neměl ani boty. Kráčel v lehké světlé košili, bosý. Srdce mi bušilo, splašeně a hlasitě, jako když jsem ho poprvé uviděla. Byl tak krásný. Tak dojemně krásný. Noc se svými běsy se k němu blížila, divá zvěř s vyceněnými tesáky. Blíž, blíž, ještě blíž. A on jim nastavoval ruce, ty ušlechtilé, úchvat-

né ruce, držel je dlaněmi vzhůru a pohyboval rty, tiše, neslyšně k nim promlouval. A běsi temnot zjihli, krotce si před ním lehali jako věrní psi a nechávali se hladit.

Pak se narovnal a přistoupil k ní. Královna zimy ho objala. Její paže byli plazi, kteří se mu obtočili kolem těla. Dala mu kabát z bílého peří a on si ho přehodil přes ramena. Jeho tělo zazářilo do tmy. Zář sílila, víc a víc, zrála a zlátla, až byla silná jako slunce.

Když pohasla, byl pryč.

Plakala jsem malé perličky do dlaní. Ani jednou se neohlédla.

Zůstala jsem v zešeřelém domě sama.

Jak se ubráním samotě?

Samota mě zajala; byla jsem rukojmí, vystrašený a zničený. Strach obcházel kolem, zvuky domu mě budily z trhaných, chmurných snů.

Horší než bolestné umírání je dům po vymření. Teskno a nevlídno. Horší než umírání je prázdnota.

Vracím se z pohřbu. Sama, sama, sama. Padá soumrak a sníh; křupe mi pod nohama a v patách za mnou – samota. Je to moje nové jméno. Samota. Pěšinka kolem rybníčku je krkolomná zkratka, ledová a příkrá. Ale hladké sklo na rybníku je čarovné zrcadlo.

Zastavuji a rozhlížím se. Všude bílé ticho a šedá tma. Hladina posypaná kvítky jabloní, nehybná a studená jako náhrobní kámen. Smuteční vrby, letité zpovědnice, mlčky sklání těla pod tíhou tajemství a sněhu.

Mezi mrknutím víčka a pádem vločky ji zahlédnu. Je tam. Na ledové nádheře, uprostřed zimy a zármutku – je labuť.

Bílá labuť na zamrzlém rybníce. Je sama. Jako já. Upřeně mě sleduje.

Hodiny stojím a dívám se.

Druhý den je pryč. Jsou vzpomínky, které nikdy neuletí. A já mám nové jméno.

Když stromy pláčou

Narození není začátek. Narodit se znamená jen první nádech. První doušek vzduchu do plic. Je to nezvyk. V tu hodinu a minutu, v ten okamžik začne žít sám za sebe. A v ten den, kdy se to stane, má pak ten tvor každý rok narozeniny. A dostává dárky. A dort.

Narozeniny jsou něco jako Vánoce. Narozeniny jsou takové Vánoce pro jednoho. Mám radši Vánoce. Vánoce jsou pro všechny. Mám radši Vánoce, protože je stromeček a pohádky v televizi. A všichni dostanou dárky. Ale narozeniny taky nejsou k zahazení.

Škoda že Vánoce i narozeniny jsou jenom jednou za rok.

– Všechno nejlepší! Všechno nejlepší, Iki!

To je povyku. Celá rodina kolem mě. Potřásají mi rukou, plácají mě po rameni. Dávají mi pusu na tvář a přejí mi. Pořád dokola. Hodně zdraví, štěstí a hlavně samé jedničky na vysvědčení.

Furt ta škola. To je k zbláznění. Proč kolem toho tolik nadělají?

– Ted' sfoukni svíčky a něco si přej!

Usmál jsem se na mámu. Mám jedno největší přání. Zhluboka jsem se nadechl. Devět plamínek se zachvělo a zhaslo.

Slýchal jsem zvuky. Byl jsem ještě. Schovaný ve tmě, v teplé vodě. Slýchal jsem hlasy. Kromě mámy a táty se ozýval hlas, který mluvil jinou řečí. Netušil jsem, kdo to je. Jen jsem věděl, že k nám patří. Máma s ním trávila hodně času, povídali si. Chodívali spolu na procházky. Máma taky poslouchala muziku. Seděla, usrkávala horký čaj s medem a pobrukovala. A já se uklidnil. Hověl jsem si v kutloušku, ve tmě a teploučku. Klimbal jsem do rytmu hudby.

Nejradši jsem měl takové klidné cvrlikání; později jsem zjistil, že to byly housličky. Neměl jsem rád dunění varhan. To bylo moc temné a huhlavé. Jinak jsem vydržel celkem všechno. Kromě plechárny. Hlasitý lomoz mě štal. Občas pouštěla něco, co znělo, jako když se válčuje plech. Jako valící se kamení. Z toho jsem měl bušení srdce.

Pár dní před narozením jsem zažil snad nejhorší okamžiky, než mi začal tenhle život. Jakési vrčení a bouchání. Skřípění. Tělem mi procházelo strašné chvění, třásl jsem se a polykal bubliny zčeřené vody. Pak se máma opakovaně shýbala a zase natahovala. Jako by tancovala nebo cvičila. Dost šílené – aspoň pro mě.

Tak jsem se naštal a rozhodl se, že vystrčím hlavu do víru světa. Aspoň uvidím mámu a tátu. A přijdu na to, kdo je ten záhadný tvor, co tak divně mluví.

Konečně jsme se seznámili. Máma, táta a Aurora. Krátkosrstý jezevčík, srandovní a nezkrotný. Nejdřív žárlila. Přebíral jsem jí pozici ve smečce. Pak mě vzala na milost, stali se z nás kámoši. Taky jsem přišel na to, co mě tak podráždilo. Obyčejné nářadí. Vrtačka a kladivo. Máma budovala knihovnu. Chtěla to stihnout, než se narodím, tak to vzala hopem. A uštvala tím sebe a taky mě.

První rok pozemskéhožití. Stěží jsem se smiřoval se životem. Dost věcí mi lezlo na nervy – a dával jsem to najevo. Často jsem vrískal, bez viditelného důvodu. Jako bych tušil, co mě čeká.

Nejdřív jsme bydleli v centru. Byt to byl honosný. Prostorný a vkusně zařízený, protože maminka měla odjakživa vytříbený vkus. Ale ta ulice! V noci řvali opilci a přes den davy turistů. Vyšlo to nastejno. Ani ve dne, ani v noci se člověk moc nevyspal.

Na procházky mě máma vláčela několik stovek metrů. Čmoudem a smradem a lomozem, než jsme dorazili do parku. Někdy jsem cestou usnul. Mohlo to být bezvědomí.

Doma jsme bývali mockrát sami. Maminka, Aurora a já. Maminka někdy tajně plakala. Když byla nervózní a podrážděná, byl jsem z toho nevrlý. To jí zhoršovalo náladu. Táta býval často pryč. Hodně cestoval, protože tak to v jeho práci chodí. Ale nosil penízky.

Pak jsme se přestěhovali. Do velkého domu se zahradou. Byl starý a ponurý, ale maminka pookřála. Kdysi v něm bydlela s jedním pánem. Byl starý a potom umřel.

Trávili jsme spousty času na zahradě. Byla to podivná zahrada. Zanedbaná; plno harampádí, zarostlé záhonky, staleté stromy a rozbité auto u brány. Zrezivělý vrak. Jako ve strašidelné pohádce.

A tam jsem udělal objev.

Ráno jsem se vyškrábal z postýlky. A hupky dupky za mámou. Jako vždycky.

V obývacím pokoji je světlo. Stojím. Tají se mi dech, skoro nedýchám. Mami?! Běžím do ložnice. Mami?! Máma je v koupelně. Slyším sprchu, voda šišlavě pleská o kachlíky, pára uniká škvírou ven a sedá na zrcadlo v ložnici. Třesu s tátou. Tati, tati! Tahám ho za pyžamo.

– Co chceš, Viki?

– Tati, pod' šem.

– Kam?

– Pod' šem.

Rozespale se hrabe z pelechu. Je vyhřátý. Cítím teplo, z peřin i z něj. Šátrá po holi. Táta špatně chodí, trochu trhaně. Jeho chůze je jako hudba, má svůj rytmus, poznám ho po sluchu. Rázné ťuknutí hole o podlahu, pak dva opatrné přísuny. Jako valčík.

Belhá se za mnou, do obýváku.

Tisknu čelo na stěnu. Sklo mě studí, sálá z něj chlad. Jako když máma otevře lednici. Ukazuju prstem. Na ten úkaz, na velkolepou nádheru. Na zázrak.

– Čo to je?

Táta zírá ven. Nechápe, o co jde. Dospělí jsou někdy dost natvrdlí. Opakuju otázku.

Konečně se mu rozsvítí. Směje se.

– To je sních, Viki. První nadílka.

– Nadílka?

Dívám se na první sních. Žasnu. Je to div světa. Táta se rozveselil, mrká na mě.

– To si dnes s mámou postavíte sněhuláka!

Stavění sněhuláka byla psina. Máma pokřikovala. Sněhulák, bambulák. Sněhulák, hajdulák. Chechtala se. Sněhulák, starej mák. Sněhulák, ulejvák. Bláznila. Nabírala si do dlaní. Sněhulák sebou flák. Sněhulák, ko-ko-dák. Řádila. Hnětla koule, házela je po mně. Sněhulák, malej pták. Dělalí jsme gejzíry, váleli jsme se. Koupal jsem se v jemném prášku. Sypal se z nebe. Vypadal jako načechraná peřina. Studil mě, lepil se na bundu, zalézal mi do rukavic.

Dodnes si pamatuju, jak vypadal můj první sněhulák. Velká koule jako tělo, menší jako hlava. Měl tlapy a packy a místo nosu mrkev. V očích uhlíky. Vypadal srandovně, dost nemotorně. Smál se mezerou ve slupce od melounu. Půjčil jsem mu kulicha. Máma mu ho pak sebrala a nechala ho tam stát jen tak, bez čepice.

– Na zdraví, Iki! Na zdraví!

Skleničky cinkají jedna o druhou, šampaňské pění. Taky piju šampus. Rychlé špunty. Šimrají mě v nose, na jazyku.

– Devět roků! To už seš skoro dospělej.

Máma vytahuje fotky.

– Koukni, jak seš tady prťavej! To ti byly dva.

Jo, to bylo v tom domě. Z prvního sněhuláka zbyla jenom louže. Dort už si nepamatuju. Dostal jsem auto. Velký nákladák, na korbu se vešla pěkná hromada písku. Byl tak velký, že jsem se na něm vozil sám. Stačilo se odrážet nohama. Drandil jsem po domě, z pokoje do pokoje, parkety pode mnou skřípaly, když jsem dostal smyk.

V tom domě byla šťastná. Často mě fotila. Pak si ty fotky prohlížela a smála se. Postavila mi sněhuláka. A vodila mě mezi vodníčky. Taky jsem byl vodníček. Jezdili jsme kvůli tomu, velkou dálku jsme jezdili. Ale stálo to za to. Bazén a děti. Cákali jsme se, hráli si na kachničky, na líné lachtany, co si jen tak lehnou na vodu a klidně si hoví. Někteří se báli, třeba i bulili. Já jsem se vrhal do hloubky, po hlavě. Mezi vodníčky jsem chodil rád. Máma taky. Smála se a dováděla se mnou. Potápěla se jako štika, mrštná a půvabná. Moje maminka byla mořská panna. Když ležela na vodě, dlouhé vlasy za ní vlály, dělaly hebký závoj. Na suchu měla vlasy medové. Ve vodě se barvily jako čaj. Víc dohněda, jako podzimní listí dubů.

– Tak se mi pochlub, cos dostal, Viktorku.

Babička je vždycky strašně zvědavá.

– A kolik už ti je?

– Dyť ty víš, babi.

– Ještě nedávno jsi byl takhle malej. Pamatuješ, jak sis u nás rozbil hlavu? Byly ti tři. Děda tě vez na šití a já se bála, že mi tě máma už nepučí.

Na to se pamatuju docela dobře. Mám na čele jizvu. Vřeštěl jsem jak siréna. Sestríčka mi držela hlavu a pan doktor do mě píchal zahnutou jehlu. Šest stehů.

Potom, co mi je vytáhli, nastalo velké stěhování. Ujížděli jsme za město. Zase. Ale do jiného domu, do jiné vesnice. Mezi jiné lidi.

Dům byl velký, větší než ten starý. Taky nebyl nový. Potřeboval by opravit, říkala máma. Potřeboval by pořádnou injekci, řekl táta. Injekce jsem nesnášel. Ale ta zahrada! Převeliká a překrásná. Tolik stromů a keřů pohromadě jsem ještě neviděl. Měl jsem pokojík v patře; útulný, plný plyšáků, knížek, barevných fotek a obrázků. Z okna jsem se díval do zahrady. Byla kouzelná. Z postýlky jsem viděl vršky stromů.

V tom domě ke mně poprvé přišly.

Stromy začaly ztrácet listí. Vypadaly smutně a opuštěně. Proměňovaly se. Vztahovaly ke mně větve jako ruce s vytáhlými prsty, hýčkaly vítr v náručí. Nastavovaly dlaně kapkám deště. Když jsem večer seděl na záchodě, úzkým okýnkem jsem viděl stín ořešáku. Říkal jsem mu Albín. Jeho stín byl duch, všudypřítomný a vrtkavý. Přicházel s tmou, když svítil měsíc. Nejdřív jsem se ho bál, ale pak se ochladilo a nastala změna. Ze stromů vystoupily haluzínky. Malé víly z větviček a listí. Ve dne přebývaly v kůře stromů. Večer vycházely. V průsvitných barvách se mazlily s mlhou, házely po sobě kapky rosy jako míč. Naučily mě rozumět řeči stromů.

Stromy mluví. Umí se smát. Někdy taky pláčou, jako lidi nebo zvířata. Jejich slzy jsou průhledné a lepkavé. Každou bolest si zapisují v kruzích paměti.

Když jsem povyrostl, začal jsem rozeznávat jednotlivé stromy, jejich rysy a povahy.

Smrk má vážnou tvář, trochu strohou a nesmlouvavou. Jedle a modříny jsou přívětivější. Nejkrásnější jsou borovice. Vzhlíží ke slunci a usmívají se. Jejich kůže září jako máminy vlasy.

Začal jsem chodit do školky. Seznámil jsem se s Honzíkem a Péťou a Radkem a Lucinkou. Taky s Erikem. Erika jsem nesnášel, rvali jsme se. Byl dost zlomyslný. Paní učitelka nosila velký bílý drdol

a kostičkované šaty. Byla stará a hodná a vodila nás na procházky do lesa. Hráli jsme si. Na indiány, šermovali jsme a stavěli bunkry. V létě nám rozdala křídý. Barevné. Malovali jsme na chodník před školkou. A chodili jsme k rybníčku. To se mi líbilo ze všeho nejvíc, protože mám rád vodu. Taky stromy. Voda je zapomnětlivá, zahladí stopy po všem. Když hodím kámen do rybníka, voda udělá kruhy. Ale hnedka zmizí. A nikdo nic nepozná.

Kruhy v tělech stromů jsou napořád.

- Podívej, jak se tady culíš.

Máma mává obrázkem. To bylo ještě na Berounce.

Na fotce sedím na koberci. Za mnou kupa věcí, na samém vrcholku Krokoš. Brčálově zelená příšera. Z jezera. Chechtá se otevřenou tlamou plnou plyšových zubů. Krokoše jsem dostal v předstihu, ke čtvrtým narozkám. Od tety Emy. Zamiloval jsem si ho, spával jsem s ním a mámu to rozčilovalo. Byl totiž hrozně velký, jak už to u krokodýlů bývá. Skoro se mi nevešel do postýlky. Mačkáš se tu s tou chlupatou potvorou, že se ani nevyspíš!

Stěhovali jsme se. Do malé chatičky, stála nedaleko našeho domu. Jen na pár týdnů, říkala máma. Jen co se opraví náš dům. Potřebuje novou střechu. A nové podlahy. A taky okna. Uvidíš, jakého z něj udělají fešáka.

Měl jsem ho rád. Dům se zahradou, ve které si hrály víly. Moc se mi nechtělo jinam, ale máma trvala na svém. Budeme sem často jezdit. Až domeček opraví, nastěhujeme se zpátky.

Těšil jsem se na to. Vždycky když jsme se jeli podívat, jak stavba pokračuje, chodil jsem po zahradě. Zkoušel jsem si zapamatovat stromy. Jak vypadají. Jestli povyrostly, jestli zmohutněly a zkrásněly. Dal jsem jim jména a přezdívky. Bílá bříza před domem je zakletý dalmatýn.

Máma mě vozila do stejné školky. Jenže pak se začalo všechno měnit. V té malé chatičce pro nás nebylo dost místa. Táta chodil pozdě domů, ještě později než dřív. A jezdil na služební cesty, mnohem víc než dřív. Maminka se často zlobila. Na mě i na tátů. Hlavně s tátou se hádali. Když byl náhodou doma, tak na sebe křičeli.

– Ty mi furt něco vyčítáš, řek táta.

– Protože ty všechno kurvíš!

Máma začala balit. Myslel jsem, že se konečně vrátíme do našeho domku. Do kouzelné zahrady, kde bydlely haluzínky.

Ale zdálo se mi, že míříme na opačnou stranu.

Do našeho domu se jede podél řeky, silnice drncá přes výmoly, přes asfaltové záplaty. Cestu kolem vody lemují vrby a topoly. Mám rád topoly. Topol je jako dravý pták. Orel mezi stromy. Míří vysoko. Shlíží z výšek na hemžení pod sebou, malicherné a přízemní. On si rozumí s mraky a ptáky.

Jeli jsme k městu. Aut a smradu přibývalo, stromů ubývalo. Zastavili jsme. Ten čtyřpatrový dům neměl žádnou zahradu. Zato v něm bydlely spousty lidí. Stěhovali jsme se do malého bytu v prvním patře; máma nosila věci do schodů a nějaký pán jí pomáhal. Byl na mě moc milý.

– A kde bude spát tatínek?

– Táta odjel na služební cestu. Teď ho chvíli neuvidíš.

Tak jsme se nastěhovali k tomu cizímu pánovi, který je dnes mým druhým tatínkem. Tehdy jsem býval dlouho ve školce. Máma mě tam musela nechávat, protože měla jiné starosti. Většinou jsem tam zůstával úplně poslední. Někdy mi bývalo smutno.

Ale pak se objevila. Seděl jsem tam, posledňáček, a prohlížel si nové počítačlo. A ona najednou stála přede mnou.

Koukni, co jsem ti přinesla, zamrkala. Podávala mi čerstvé bořůvky s cukrem.

– Máš je rád?

Jasně. Hned jsem je zbaštil. Fialově jsem se na ni usmál. Děkuju. Pohladila mě po vlasech a dala se se mnou do řeči. Netušil jsem, kdo pro nás vaří. Pro všechny děti ve školce. Že se schovává v kuchyni a je tak milá. Paní kuchařinka. Další den přišla zas a pak zase. Vždycky mi přinesla něco na zub. Ovoce, kompot nebo pudink, někdy kousek bublaniny. Nejlepší byly šátečky z lístečkového těsta, plnila je tvarohem nebo meruňkovou marmeládou. Nikam nespěchala. Děti už mi odrostly, říkala. Měla čas si se mnou povídat. Skamarádili jsme se. Pak mi nevadilo, že zůstávám poslední. Bylo nám spolu dobře.

Někdy si mě odvedla do kuchyně. Uděláme rychlovku, řekla. Nasypala mouku na obrovský vál. Posadila mě na kuchyňskou desku, abych dobře viděl, a usmála se. Ztrácel jsem se v poušti prášku. Brázdila ho rukama jako písek. Duny mouky. Odtazitě jsem číchal ke kvasnicím, vzdouvaly se v rendlíku s mlíkem.

– Copak ti nevoní? Kvásek?

Kvásek mi nevoněl. Ale kuchařinka voněla jako nejsladší cukroví.

– Dneska upečem Honzovy buchty.

Občas mě vyzvedl táta. Bral mě k sobě. Bydlel sám v chatičce, ne daleko od našeho domu. Páni stavebníci ho pořád neměli hotový. Trávil se mnou o moc víc času, než když jsme bydleli pohromadě. Ale byl tichý. Asi mu bylo smutno.

Pak jsme se přestěhovali k novému tatínkovi napořád. Definitivně, řekla máma. A všechno se změnilo. Strašně moc se změnilo. Dali mě do jiné školky. Ta stará byla hrozně daleko, říkala máma.

Jenže tam se mi líbilo. Nechtělo se mi pryč. V té staré školce jsem nechal všechny kamarády a kamarádky. A hlavně Lucinku, kterou jsem si chtěl vzít za ženu. Zůstala tam taky kuchařinka, moje voňavá víla, moje potěšení. Měl jsem novou postýlku, nový pokojíček, novou školku a nového tátu. Vůbec se mi to nelíbilo. Ale snažil jsem se. Snažil jsem se, abych nezlobil. Báł jsem se. Byl jsem rád, že se mnou zůstala máma.

Zdávaly se mi sny, v tom novém bytě. Občas se mi zdálo něco hezkého. Třeba že jsem dostal autíčko na dálkové ovládání nebo že jsme zase s mým opravdickým tatínkem dohromady, jako předtím; nebo že jsou Vánoce a já sedím pod stromečkem a rozbaluju dárky, jeden za druhým, spousty dárků. Jenže v tom novém pokojíčku se mi začaly zdát taky sny ošklivé. Zdávalo se mi, že je noc a já spím v postýlce v tom novém bytě, kde to ještě moc neznám, a že spím a že se do toho bytu vkrade zloděj. Plíží se tmou, potichu našlapuje, aby nikoho nevzbudil, a pak se dostane až ke mně. A vezme mě a odnese pryč. Že mě ukradne.

Když jsem se vzbudil, měl jsem pořád strach. Nebyl to příjemný sen.

Máma mě brávala na procházky, na průzkumné výpravy. Chodili jsme venčit Auroru a curali po okolí. Já jsem se vedl za ruku, Aurora na vodítku. A tak jsme objevili prolézačky a malé pískoviště uprostřed trávníku a klikatých chodníků. Sem tam nějaký strom. Ale spíš jenom malé keříky a udusaná tráva.

A tam jsme potkali tetu Emu, kousek od toho hřištěátka. Vlastně to nebyla moje pravá teta, byla to kamarádka mámy. Jezdila k nám na návštěvu, když jsme ještě bydleli na vesnici. Sedávaly na zahradě, dávaly si kafičko a cigaretu, povídaly si a povídaly. Když

si mě nevšímaly, vrískal jsem nebo jsem něčím házel. V tom jsem se vyznal. Uměl jsem je zvednout z křesílka, hezky rychle, obě dvě. Tetu Emu jsem neměl v lásce. Byla strašně přísná. Myslím, že neměla ráda malé děti. Asi jsem jí lezl na nervy. A ona mě vždycky okřikla. Stroze a sípavě.

Jenže tehdy, když jsem Emu uviděl, uprostřed neznámých ulic, na tom cizím hřišti, přepadla mě taková divná náklonnost. Zvláštní pocit štěstí. Jako když náraz vysvitne slunce a ulice se rozzáří. S výkřikem jsem se k ní vrhnul a pověsil se jí na krk. Překvapilo ji to. Taky mě držela a tiskla k sobě a dala mi pusu a smála se. Zvláštně se smála, měkce a vodnatě. Oči se jí leskly.

Ema byla ze starého života. Připomněla mi všechno, co jsem měl rád. Co jsem ztratil, ze dne na den. Patřila k životu, který jsme odložili. Nechali jsme ho v zahradě, divoženky ho utančily. Vzdalovali jsme se. Tiskl jsem se k ní, k přísné tetě, která nebyla ani trochu přísná. Nechtěl jsem se s ní rozloučit.

Chceš ještě dort, Iki? Mami, prosím tě, ber si, ty chlebičky jsou čerstvé.

Máma a tatka se proplétají mezi hosty.

– Kdo chce dolít víno? Dědo, dáte si ještě do druhý nohy?

– Iki, neuvaž ty fotky, prosím tě. Ukaž? Tahle je dobrá. To fotil tatka. Hele, jak sem tady tlustá!

Tatka se směje.

– Vůbec nejseš tlustá, Leni! Sluší ti to.

K pátým narozeninám jsem dostal dort. Jako vždycky. Na dárky si nevzpomínám. Ale vzpomínám si na svatbu. Máma si brala tatku. Byla trochu tlustší, ale krásná. Moc krásná. Zářila. Vypadala jako víla, medové vlasy jí stékaly po bílých šatech. Jako když si kápnu lžičku medu do mlíka. Díval jsem se, jak je líbezná.

Po svatbě jsme se znovu balili, stěhovali jsme se. Z malého bytečku do většího. Čekal mě nový prostorný pokojík a nová školka. Taky mi řekli, že se mi brzy narodí bráška nebo sestríčka.

Jiný dům, jiný byt, jiný pokojíček a hlavně jiná školka. V nové školce jsem byl zase sám. Všichni už měli svoje kamarády. Vzpomínal jsem na první školku. Na nejmilejší školku, kterou jsem kdy měl. A na Lucinku. A na boubelatou kuchařinku, která tak sladce voněla.

Máma chtěla, abych strejdovi, co si ho vzala, říkal tatínku. Vymyslela fintu. Že prvnímu tatínkovi budu říkat *táta* a tomu druhému *taťka*. Aby se to nepletlo.

Můj druhý taťka je mladší než můj opravdický tatínek. Všechno je na něm jiné. Je mladý, má brýle, na hlavě se mu dělá pleš. Nikdy nepostojí v klidu. Ustavičně přešlapuje, pohybuje jedním a druhým ramenem, dopředu a dozadu; vypadá, že tančí. Můj pravý tatínek chodí pomalu. Opírá se o hůl, opatrně klade nohu před nohu. Je moc fajn. Je s ním sranda, i když se snaží být přísný. Pokaždé stanoví pravidla a pak podle nich hrajeme. On hraje vždycky férově. Jediné, co mě na něm doopravdy štve, je, že strašně pořád kouří. Beru mu cigarety, ale on si vždycky koupí nové. Taky mu schovávám popelníky. Jenže on si klidně vezme třeba talířek, nebo to klepe do hrnku od kávy. Fuj. Už nevím, jak bych ho to odnaučil. Na kouření nic nezabírá.

- No tak, Viktore, předved' mi, jak to jezdí!

Děda se pomalu sesouvá na podlahu. To je bourák, co? Má to taky reverz?

- Jasně. Musíš zmáčknout tohle. Jezdí to i přes překážky.

Děda Láďa miluje autíčka.

Mám čtyři dědy a čtyři babičky. Máminy rodiče – ty pravé, a pak ty další, jejich muže a ženy, co si je potom vzali, rodiče tatínka a pak rodiče druhého tatínka, teda taťky. Nejvíc se mi líbí u babi a dědy v Krkonoších. Mají koně a králíky, taky pár slepic. S dědou a babi tam bydlí ještě strejda a teta a hlavně bratránek Míra. O rok starší než já. A daleko větší rošťák. Každý víkend, co jsem u táty, vyrážíme do hor. Tam je překrásně. Babi i děda si z ničeho nic nedělají. Klidánko, pohoda, jsou usměvaví. Možná proto, že už jsou staří. Krkonošský děda je ze všech mých dědečků nejstarší, ale právě on mě učil lízt po stromech.

– Nohu sem, chytíš se, peuně se deržíš, zapřeš se o věteu, a když tě uderží, tak se přitáhneš. Zkus to. Spráunej chlap musí umět vyšpelhat na strom.

Jednou na podzim se vyklonil z okna. Naslinil si ukazováček a vztyčil ho do větru jako anténu. Pak pokýval hlavou. Je ten pravý čas na pořádnýho draka, řekl.

Já i Míra jsme se nadšeně tetelili, babička se usmívala. Děda přinesl špejle, lepidlo a balicí papír, pravítko s úhelníkem, ořezanou tužku a nůžky. Tenký motouz. Pustil se do toho vědecky a se zápalem. Nakonec pobláznil i tátu a strejdu. Všechny nás zachvátila letecká horečka.

Po hodinách pinožení jsem koukal, co z toho vylezlo. Něco mezi neforemným ptákem a podivným létajícím strojem. Tenký papír na dřevěných špejlích slepených ve tvaru křídel, bavlněná nitka z babiččina šitíčka, pevně omotaná kolem spojů jako klouby.

Děda nás naváděl, ať si na drakoptáka něco namalujem. Ale my jsme nechtěli. Nemohli jsme se dočkat, až poletí.

Konečně jsme stáli na louce. Bušilo mi srdce, jako kdyby chtěli na tom provázku vypustit mě. Strejda se rozběhl zažloutlou trá-

vou, utíkal, klopýtal, nedbal na nic, nedíval se pod nohy, běžel, postavil draka do větru. A pustil.

Dívali jsme se do nebe. Půjč mně ji! S Mírou jsme se přetahovali o cívku. Za chvíli! Drakopták stoupal výš a výš, zvedal se a vzdaloval od země, od nás, až byl maličký, docela titěrný. Drobek na obloze.

Jaké to tam nahoře asi je? Jaký je to pocit, povlávat jen tak ve větru, pozorovat ptáky, co letí kolem. Bylo legrační, jak vyjeveně koukali na našeho drakoptáka. Asi si mysleli, že je to nějaký tvor z teplých krajů, který se omylem zatoulal do Evropy. Nebo že se probral k životu nějaký pták z dob dinosaurů.

Držel jsem draka a tiše k němu vysílal pozdravy. Občas sebou zacukal jako Aurora na vodítku.

Pak zafoukal vítr, hodně zadul, bylo to jako náraz. Cívka mi v ruce šklubla. Nevěděl jsem, co se děje. Co mám dělat? Co mám dělat! křičel jsem. Nikdo nic neříkal.

Drakopták se utrhl. Zatočil se na místě jako vír, jako když tančí radostí. Nadšeně vítal svobodu. Pak letěl výš a výš, stoupal k nebi, byl menší a menší, až úplně zmizel.

A je fuč, řekl děda. Ale že jsme si to užili, co?

Nebylo mi z toho zrovna veselo. Ale byl jsem vděčný i za ten krátký okamžik, kdy jsem ho držel. Cítil jsem jeho touhu. Chtěl letět. Chtěl být volný. Byl posedlý touhou, proto měl sílu.

Zajímalo mě, kde skončil. Možná přistál na nějaké jiné planetě. Táta říkal, že určitě doletěl až na Měsíc.

Bylo to zvláštní. Viděl jsem, jak přetrhl pouta. Jak se vzdaluje od země, od všeho, co ho svazovalo. Viděl jsem, jak mizí, jak se ztrácí v oblacích. Záviděl jsem mu. Chtěl jsem být s ním. Dal bych v tu chvíli... nevím co..., aby mě vzal s sebou. Taky jsem se chtěl utrhnout. A uletět.

Ale byl jsem na zemi.

Narodila se mi sestřička. Je strašně malinká a jmenuje se Anička. U táty jsem jeden týden v měsíci a pak na víkend. Pořád ještě chodím na plavání. A navíc mě zapsali do Sokola. Máma už se mnou neplave. Je skoro pořád doma s Anielkou, na mě nemá moc času. Taky jezdí na stavbu. S tatškou se domluvili, že potřebujeme dům. Jsme teď velká rodina. A tak se staví nový dům. Myslel jsem, že by mohli opravit ten dům, kde jsem vídal haluzínky.

Řekli, že zbrusu nový dům bude daleko lepší.

- Hele, na týhle se tváříš, jako by ti uletěly včely!

Vytrhl jsem mámě fotku. Nešťastně zírám na dvoupatrový dort, svíčky divně čadí. Šesté narozeniny byly nejsmutnější. Žádný dárek mi nemohl spravit náladu. Umřela Aurora.

A pak mi začala škola. Opravdová povinnost.

- A tady seš s Anielkou. A taky se kaboníš!

Anielka je malá hvězdička. Když spí, vypadá jako princeznička. Ale přes den vříská jak rozčilený papoušek. Bere mi hračky, někdy je docela zničí. Všechno strká rovnou do pusy. Sedí v kočárku, oblečená a obutá, vyšňořená na procházku. A najednou je bosá. Zatáhne za tkaničky, zuje botky, svlíkne ponožky a - strčí je do pusy. Jako by ty její fusekle byly nějaká pochoutka. Žvatlá a říká mi Iki. A celá rodina se po ní opičí. Lepím modely letadel, Anielka mi je tahá z ruky a zkouší je házet. Když éro kousek letí, řekne já a začne se smát, radostně a zvonivě. Teď zkouším modely německých a amerických bombardérů. Když se u táty v práci nudím, vezmu pár papírů z tiskárny a skládám aspoň vlaštovky. Jako letadla. Místo lepidla používám sešívačku.

S Anielkou je hrozná legrace. Taky mi přišla popřát. Držela dáreček a nechtěla ho dát z ruky.

Máma mě štouchá do ramene.

– Ale tady už máš veselou! To byly asi nějaký vítaný dárky!

To jo. K sedmým naročkám jsem dostal nové kolo. A koloběžku od táty. V zimě jsem to moc neužil, tak jsem se těšil na léto. A na prázdniny.

Na vysvědčení jsem měl samé. Máma koupila polárkový dort. Ve škole jsem kamarádil s klukama, hlavně s Evženem a Fildou. Těšil jsem se, jak to po prázdninách zase roztočíme.

Jenže dům byl hotový. Stěhovali jsme se. Máma, tatka, Anielka a já. Do vilkové čtvrti. Zase jiná škola, pitomé stěhování. Pitomý barák. Stál, ale neměl plot. Všude kolem stavební binec. Zaprášené stromy, zahrada rozkopaná a zničená.

Díval jsem se ven. Stavebníci uklízeli sutiny a odpadky. Přijel bagr, začal rýt. Kopal základy pro nový plot.

Stroj řval. Brázdil půdu, pásy se bořily, měkká hlína se lepila, jezdila na nich. Rypadlo vjíždělo do kořenů, hluboko, mezi modříny a borovice. Krutě je trhalo, zarývalo se jim do těla. A stromy bezmocně vzdychaly. Slyšel jsem jejich bolest.

Rozbrečel jsem se.

– Maminko, maminko, pojď se podívat! Oni ničí stromy! Oni je zabijou!

Máma se zhrozila. Mávala na šílence, co cvičil s pákou rypadla.

– Přestaňte! Slyšíte? Přestaňte!

Vylezl. Řekla mu, že to nesmí. Pohodil hlavou. To si vyřídíte se šéfem. A vrátil se k mašině.

Vytáhla mobil. Za půl hodiny přijel šéf. Křičel na hulváta z bagru; nic tím nespravil. Pár stromů dodýchávalo. Velké průhledné slzy jim stékaly po kůži. Rozlívaly se v poraněných místech jako tuňky smutku. Taková spoušť! Rozvrtané kořeny, obnažené na kost, usekané části živého dřeva. Ležely tam jako lidské ruce.

A já se na to musel dívat!

Zasáhlo mě to. Cítil jsem bodnutí. V místě, kde mám pupík. Jenže ne na povrchu, ale uvnitř, kam se nedá rukama dosáhnout. Usídlila se tam. Rána po přeseknutých kořenech. Pálí a studí. A zůstává.

Myslím, že ta bolest už ve mně zůstane. Navždycky.

Ve zbrusu novém domě to vonělo novotou. Jako by v něm nikdo nežil. Nepatřil jsem tam.

V prostoru se usídlila ozvěna. Je mi v patách. Můj pokojíček je prosklený. Mám výhled na stromy. Kovové okenní rámy jsou ještě studenější než sklo. Mám velký stůl a jezdící židli. A postel a komodu. Jinak nic. Ani koberec, ani obrázek. Jenom sklo a holé zdi.

Chodí k nám návštěvy, které si vilku prohlíží jako galerii. Obdivují čistotu linií, strohý, úsporný styl.

To je nádhera, jak je tu všechno podřízeno funkci, vykřikoval jeden furt dokola, snad padesátkrát, než konečně odešel. Nevím sice, co je to funkce, ale myslím, že je to pěkná blbost.

Těším se k tátovi. Do malého krcálku. Sedíme celý víkend na koberci a skládáme letadýlka a závodničky. Mám tam své věci. Svou postel, svoje hračky, staré a opatlané. Teď jsem nejradši u táty, protože tam to dobře znám. A on je se mnou šťastný, to se pozná. Je sám, tak se na mě vždycky těší.

Máma šustí hromadou starých fotek, jako když míchá karty. Občas na mě nějakou vytáhne.

– Tady ti to sekne. To je z loňska. Jakýho máš ježka. Už bys potřeboval vostříhat.

Vstává a bere do ruky foťák.

– A teď se tady postav, tak, doprostřed dárečků a gratulantů, a řekni mír.

Říkám mííííír a klidím se. Chci být sám. Záchod je skvělá zašívárna. Šachovnice. Sedím a počítám dlaždice. Černá, bílá, černá, bílá. Na bílé v rohu se objevuje malý šedý pavouk. Rozhlížím se a hledám pavučinu. Znovu se dívám na podlahu. Vidím toho pavoučka v druhém koutě. To není možné. Musel by být strašně hbitý, aby se tak rychle přemístil. Tak se dívám zas do levého kouta – a je tam taky. Jsou dva. Úplně stejní. Nebo tak aspoň vypadají z mojí výšky. Hezký pár. Jako v zrcadle. Každý splétá pavučinu. Jejich hlasy mají ozvěnu. Oběhne místnost, než se dostane ke mně. Ty pavučinky vypadají jako šaty haluzínek.

– Iki? Viktore! Kde trčíš? Pojď se rozloučit. A poděkuj.

Oslava končí. Všichni se loučí, ahoj, nashle, pa, pa, pa. Na stole zůstanou skleničky, zbytky dortu a devět svíček na hromádce.

Teprve teď si prohlížím dárky. Hezky v klidu.

Nejlepší je model letadla, to bude táta koukat. Je taky blázen do letadel. Když to všechno spočítám, vychází mi devět. To je náhoda. Dostal jsem devět dárků. Je mi devět a dostal jsem devět dárků. Z toho šest jsem dostal od mámy a tatky. Šestkrát v životě jsem se stěhoval. Dostal jsem tři knížky a vystřídal jsem tři školky, a dvě auta, jako jsem vystřídal dvě školy. Zatím. Taky mám dva tatínky. A čtyři babičky a dědečky.

Máma s tatkou uklízí, Anielka spí. Všichni, co mi přišli popřát, zase odešli. Začínám si zvykat. Různí lidé prochází mým životem, jako by to byl přijímací pokoj. Nebo spojovací chodba. Tam a zas ven. Všechno se mění.

Jenom stromy zůstávají na místě. Jako jediná jistota. Stromům rozumím. Kdybych byl strom, měl bych dneska devět letokruhů.

- Iki, umejt zuby a do postele!
- Jo, už jdu!

Dokud mám kolem sebe stromy, tak nejsem sám.

Keltský kříž aneb Hříchy staré Váchové

Na stole leží obrázky. Všechny stejně velké, ale každý jiný. Jeden vedle druhého, nad sebou a pod sebou, tak aby se vzájemně nepřekrývaly. Doplnují se, dohromady vytváří větší obrazec, který vypadá jako křížovatka. Každý z nich má rub a líc. Líc je rozmanitý, pestré kresby hrají pohyby a barvami. Lidské tváře, výrazy, gesta, zvířata, symboly moci, hojnosti i záhuby. Rub je u všech stejný.

Jsou lidé, kteří rozumí řeči obrazů. Každý, kdo není slepý, vnímá barvy, tvary, tahy štětcem nebo přísným perem, ale jen někteří vidí pod povrch. Obraz jim obživne v záhybech myšlenek. Slyší cinkání mincí a svištění meče, cítí chuť vína v tepaném poháru a vůni ratolesti s drobnými lístky. Vchází do světa, který existuje za hranicí přípustného, za mezí uznávané reality. Odhaluje roviny, do nichž je běžným smyslem vstup zakázán.

Prsty odkrývají obraz za obrazem, pomalu je pokládají zpátky na místo, kde předtím ležely tváře dolů. Skřehotavý hlas čte významy jako písmo, černé na bílém.

– Tak co tady máme? Viselec, Vlád kyně, Poustevník. Hm. Viselec. To vypadá na veliký váhání. A ta Vlád kyně napravo, to je jasný. Je v tom nějaká žena. Patrně jde spíš o smyslnou záležitost, o tělesnou lásku. Kdyby šlo o duševní spojení, byla by tam Velekněžka. Poustevník je samotář, uzavřenej do sebe. A ten Viselec tady uprostřed – to je von. A v tom je celá potíž.

Pokyvuje hlavou a sbírá karty ze stolu. Jednu z nich nechává ležet. Zalomeným ukazováčkem na ni důrazně poklepe.

– Viselec. Dobře se na něj podívejte. Vidíte, jak visí? Hlavou dolů. Ale vůbec nevypadá, že by mu to vadilo. Ruce složený za hlavou, pohoda, ne? Jako nákej jogín. Nohy už mu sice trochu modraj, ale celej trup má červenej. Krev se mu valí do hlavy.

– A co to znamená?

– Že má svět vzhůru nohama. Všecko vidí naruby. Viselec je symbol uvíznutí. Stagnace. Taky může znamenat zastavení nebo hluboký zamyšlení. Moc hluboký zamyšlení.

– No, to je celej von. Věčně zahloubanej. Ale copá se s tak překrveným mozkiem něco vymyslí? Myslim něco kloudnýho?

– Toť otázka. Uvidíme. Snad se příště dozvíme něco víc.

– Dobře.

Šátrám v kabelce. Za pár kaček se tady dozvím tolika věcí. To by člověk nevěřil.

– Díky. Stavte se zase za měsíc.

Cestou zpátky mám o čem přemýšlet. Dostávám odpovědi na otázky, které mi nedají spát. Nahlížím za oponu, někdy se dozvím záležitosti, ze kterých jde hlava kolem. Kartárka mi vždycky řekne, jak se věci mají. Ale já pak stejně nevím, co s tím. Vím, co jsem chtěla vědět, vím, co se děje, ale nevím, jak s tím naložit. Jak se zachovat. Tak se trápím a přemítám, kde dělám chybu. Sestra mi řekla, že bych měla zajít k psychologovi, že už z toho blázním. Dala mi telefonní číslo na nějakou doktorku, prý u ní taky kdysi byla. Nejdřív jsem to zavrhlá, ale nakonec jsem tam zavolala a objednala se. Na středu na devátou, dveře 103.

Přemýšlím, jestli to nezruším. Jsem já snad mešuge? Jako blázen si ještě nepřipadám. Ale dobrou radu bych potřebovala. Tak nevím. Asi to vyzkouším. Proč ne, když se o tom nikdo nedoví.

Tady na vesnici by si mysleli, že nejsem normální, když chodím k psychiatrovi. V Praze mě nikdo nezná.

Spěchám domů. Chodím rychle, i když nikam nespíchám. Mám ráda svižný tempo. Musím si to užít, dokud mi nohy a srdce stačí. Je to zvyk. Od toho, co se mi narodily děti, jsem byla v jednom kole. Pořád v kalupu. Za ty roky se to člověku zažere pod kůži. A teď, když jsou z domu, už se nepředělám. Děti všechno změnil.

Jméno paní doktorky jsem našla hned na prvních dveřích. Ani jsem se nepodívala na číslo. Nesměle jsem zaklepala.

– Dále.

– Dobrý den.

Stála u okna. V ruce držela konvici, obezřetně ji nakláněla. Zalila voděnku a obrátila se ke mně.

– Dobrý den.

Plaše se usmívala, oči za silnými brýlemi vyzařovaly moudrý klid. Mohlo jí být klidně třicet, stejně jako padesát, vlasy myší barvy nakrátko zastřižené, sčesané dozadu. Byla mi sympatická. Vešla jsem dovnitř a zůstala stát.

– Neruším?

Znovu se usmála a zavrtěla hlavou. Odložila konvici.

– Můžu se posadit?

Přikývla. Prohlížela si mě, hlavu mírně nakloněnou na stranu. Jejím pohledu nic neuniklo. Ale nebyl to pohled, kterej posuzuje, spíš přijímá a přeje. A úsměv, v něm upřímnost a vřelost. Roztála jsem v první minutě. Věděla jsem, že tahle žena ví svý. Týchle ženě se nebudu ostýchat svěřit, s čímkoliv. Trpělivě čekala, až začnu.

– Nevím, jestli vám to budu schopná vysvětlit, ale já jsem tady skrz svého syna. Toho staršího. Zkrátka, mám dva syny.

Poslouchala. Stála u okna a opírala se o parapet. Účastně se usmívala.

– Ten malej se mi vždycky se vším svěří. Ale z toho staršího nedostanu jedno rozumný slovo. Vždycky na mě vytáhne ty své vytáčky. Myslí si, že je to kdovíjak chytrý nebo vtipný nebo co. Taková konverzace je na prd.

Když si vzpomenu, jak jsem se na něj tehdy těšila. Můj první syn. Od začátku jsem věděla, že je to kluk. Ještě když jsem ho nosila pod srdcem, představovala jsem si, jak bude vypadat. Usínala jsem s blaženým pocitem, natěšená na okamžik, kdy ho konečně uvidím. Ale on jako by mě nechtěl. Už v břiše jsem cítila, že si drží distanc. Nechtěl si mě pustit k tělu. Občas do mě kopal tak, že jsem měla dojem, že už se nemůže dočkat, až bude venku. Chtěl pryč. A to mu zůstalo. Narodil se o dva týdny dřív, aby se mě zbavil.

Zážitky z porodnice mi už po letech vybledly. Až na jeden. Na ten se mi nedaří zapomenout.

Stála jsem tam sama. V porodních bolestech. Nevěděla jsem, co mám dělat. Ve dveřích se objevil mladej doktůrek. Můžete chodit? Jo, tak pojďte se mnou.

Vedl mě temnou chodbou, liduprázdnou a studenou. Svítily tam jenom mdlý zářivky, šedivý a fialový. Dodávaly celý chodbě nádech přízraku, něčeho děsivýho. A já dostala strach. Nebyl to strach z bolesti. Ani mě nenapadlo, že bych to nezládla. Přepadla mě taková vnitřní tíseň. Samota a pocit opuštěnosti. Kromě toho mladýho doktora tam nikdo nebyl. A ta dlouhá chodba jako tunel do márnice. Potřebovala jsem trochu lidskýho tepla, povzbuzení. Aspoň nějakou oporu.

Můj muž mě doprovodil jen ke dveřím porodního. Tam ho vtočili. Prosklený lítačky s nápisem Porodní oddělení byly nepropustný jako vězení. Dál ho nepustili. Dál jsem musela sama. Tehdy

byla porodnice uzavřenější než infekční. Na prahu oddělení se oddělil muž od ženy a dál šla jen ona, ona sama; bez blízký duše, vydaná na milost a nemilost cizím lidem. Číslo na ruce a uniformní košile. Byla jsem opuštěná a nejistá. Vytržená ze společenství lidí, pohozená do světa bílých postav a pachu dezinfekce. Tíseň mi praskala na rtech.

Potřebovala jsem, aby se na mě někdo usmál. Doktor šel dva kroky přede mnou. Šel svižně, moc se na mě neohlížel. Doběhla jsem ho a zkusila s ním srovnat krok. Ani jsem si moc neuvědomovala, co dělám. Chytila jsem ho za ruku. Zmatená, plná strachu z něčeho neznámého. Jako dítě, co se ztratilo v davu. Jako pes, kterej strká hlavu do pánovy dlaně, aby se ujistil, že někam patří. Vzala jsem ho za ruku; jemně a úpěnlivě. V tom doteku byla prosba. Strach a odevzdání.

Trhl sebou. Podíval se na mě, odtažitě a znechuceně, jako kdyby na něj sáhlo samo malomocenství. Prudce se mi vyškubl, zrychlil krok. Rozklepala se mi brada, kolena jsem měla z vosku. Všechno uvnitř se mi stáhlo. Vlekla jsem se za ním, za studeným mužem v bílém, podél studený zdi a polykala jedno z nejhorších odstrčení v životě.

Kdykoli si na to vzpomenu, udělá se mi fyzicky špatně. Celej vlekej porod byl vedle toho jen trochu úpornější výlet do neznáma.

A pak jsem uslyšela křik. Pořádnej řev, odhodlanej a silnej.

Krásnej chlapeček, smála se mladá porodní bába.

Když mi ho poprvý ukázali, připadal mi jako nejkrásnější dítě na světě. V životě jsem nedržela v náručí nic úžasnějšího. Můj muž mě zlomyslně škádlil. Říkal, že vypadá jako tři kila vepřového, ale já věděla svý. Můj syn. Ten jednou něco dokáže. Vkládala jsem do něj všechny sny a naděje.

Po porodu jako by se uklidnil. Přestal se odtahovat. Naopak. Měla jsem pocit, že po mně touží. Že chce být se mnou. Kojila jsem ho a on hltavě sál. Chytil mě těma drobnějma prstíkama a nechával se hladit. Byl sladkej. Přesně tak jsem si to představovala. My dva. Já a můj syn.

Jenže pak to začalo. Neměla jsem dost mlíka a to ho strašně rozčilovalo. Vřískal, až nemohl popadnout dech. Modral vzteky. Začala jsem ho přikrmovat a od té chvíle o mě nestál. Nechtěl po mně nic.

Od té doby se vzdaloval.

Když mu bylo deset, nepřišel ze školy domů. Málem jsem zešílela. Policajti nám prohledávali barák. Jak já se modlila, aby nenašli tu spoustu beden, co jsem nanosila z práce! Mohli mě kvůli tomu popotahovat. Za rozkrádání socialistickýho majetku. To by byl teprve průser.

Nakonec se vrátil sám. Nad ránem.

Byla jsem znovu těhotná.

Šla jsem do kostela, abych si vymodlila holčičku. Zdravou a půvabnou. Milou holčičku, se kterou bych si rozuměla. Šla bych na ni sukýnky, pletla svetříky a peleríny, kupovala jí barevný lakýrky a korálky. Svěřovala by se mi, povídala si se mnou. Večer bysme si zalezly do postele a špitaly si o holčičích věcech. Ráno bych jí česala vlásy, splítala copánky a vázala růžový pentličky. Holčička by byla moje radost. Spojenec. Spřízněná duše.

Každou neděli chodívám do kostela. Mám ráda vůni kadidla a klid uvnitř chrámový lodi. Sedávám v šeru a někdy se ani nemodlím, jenom vychutnávám klid a ticho. Na nic nemyslím. Hlavu mám vy-

metenou, prázdnou a lehkou. A je mi hezky. Když se mi doopravdy podaří zahodit všechny starosti, vypustit všechnu tíhu a rozrušení, pak někdy, velice zřídka, zahlídnu stíny křídel. Jen závan, náznak mávnutí, proud vzduchu podél stěn. Křídla jako sníh. Jsou bílý. Snášejí se do ticha, šustí a čeří ovzduší. Mihotají se v prouzcích světla, který dopadá skrz pestrý sklíčka štíhlejších oken. Jsou to andělé. Přistávají na ochozech. Zlehka se dotknou stříbrnějších píšťal, varhany zavzdychají. Měchy nabерou dech. Andělé sepnou ruce a přivřou oči. Vidím jejich siluety, průsvitný, hebký jako duše. Pak se rozezpívají. Sladce a tklivě. Hlava se mi podivně roztočí, poslouchám srdce a hlasy z nebe. Nevím, co zpívají, nerozumím těm slovům. Ale cítím jejich zpěv. Prostorem se linou hlásky plný vůně a lehkosti, jako křehký lístkový těsto plněný tím nejsladším vanilkovým krémem. Zhluboka dýchám a tělo mi zvláční, uvnitř mám teplo, rozlívá se okolo. Andělé ve mně zapálí malej bílej plamínek, kterej hřeje víc než rozpálená pec.

Jako holka jsem chodila do kostela s maminkou. Na to jsem se těšila. Kvůli malému andělíčkovi, co stál na oltáři. Držel v náručí truhličku s otvorem, do kterého se hodila dvoukoruna nebo třeba i pětikačka, a andělíček úklonou hlavy poděkoval. To se mi strašně líbilo. Pokaždý jsem na mamince loudila penízek, abych mohla nacpat andělíčka.

Doktorka se usmívala. Celou dobu, kdy jsem mluvila o andělech, zasněně vyhlížela z okna. Pak se obrátila.

– Jste hodná. Moc lidí je nevidí.

Zarazilo mě to. Myslela jsem, že doktoři na anděly nevěří. Nedalo mi, abych se nezeptala.

– Vy věříte? Věříte na anděly?

Pod jejím úsměvem by roztál i nejtvrdší led. Potřásla hlavou.

– Jsou všude kolem. Pomáhají.

Připadala mi úžasná. Nejenom vzdělaná, ale taky osvícená. Otevřená jako nikdo, koho jsem zatím poznala.

– To máte svatou pravdu.

Kousek od toho kostela, u hřbitovní stěny, jsem poprvý potkala svého muže. Byl v zeleném. Uniforma mu moc slušela. Tehdy sloužil u nás, v Plzni.

Taky sestra si vzala Pražáka. A tak jsme nakonec obě skončily v Praze. Teda já na Berounce. Ona přímo v centru.

Zvykla jsem si. Mám ráda podzim v údolí Berounky. Zkřehlá mlha se drží nízko nad vodou, kolem řeky to hraje barvami. Slunce je chladný, vrhá dlouhej stín. Rybáři se pomalu vytrácejí, zůstane po nich jen žlutohnědá tráva a rozházený listí. Řeka je víc do šeda, zrcadlí se v ní strmý stráně a skály. Houkání vlaku se nese až na druhý břeh, ale rozléhá se jinak než v létě, zní ostře a zároveň nějak teskněji.

Narodil se mi další kluk.

Nebyl zdaleka tak krásnej a sladkej jako ten první. Ale nevzpouzel se. Zdaleka nebyl tak odtažitej. Naopak. Brzy mluvil a rád se mazlil. O všechno se se mnou podělil. Držel mě za ruku a roztomile žvatlal. Mami sem, mami tam.

A tak mě vlastně Panenka Maria vyslyšela. Nebyla to holčička, ale přítulnej, milej kluk.

Bála jsem se, aby na něho ten starší nežárlil, ale jemu to bylo fuk. K malýmu se choval hezky, s nečekanou vřelostí. Párkrát jsem ho přistihla, jak sedí u postýlky a dívá se na spícího brášku. Se mnou se nebavil. Na dotazy odpovídal ano, ne a žil si po svém. Mílovými kroky se vzdaloval. Oč byl rok od roku vyšší a silnější, o to byl

chladnější a vzdálenější. Nevěděla jsem si s ním rady. Na základce byl samá trojka, samá poznámka. Dělal průsery a pak mlčel jak zpovědník. Uklidnil se, až když odešel na internát. Vídali jsme se jenom o víkendu; to mu náramně vyhovovalo.

Hned jak skončil učňák, sbalil si věci a odstěhoval se. Od té doby přijede tak jednou za měsíc, někdy ani to ne. Už hezkou řadu let.

Pokaždý ho ráda vidím. Pojď dál. Jak se máš?

– Dobře. Co vám zase kde upadlo? Brácha mi nechal vzkaz, že se mám stavit.

– A co by nám upadávalo?

Zarazil se. Já myslel, že chceš něco vopravit, nebo že se něco podělalo na baráku. Proč bys jinak volala?

– Protože s tebou musím mluvit.

– A jéje.

To je celej von. Už se kroutí. Bože, to bude práce, než z něj něco dostanu. Nebuď už dopředu jak ježura naježenej. Jenom mi řekni pravdu, prosím tě. Mně můžeš říct všechno, já jsem tvoje máma.

– Ježišmarjá, mami, vo co de?

No, to mi řekni ty, Jardo, říkám mu. Ty mi pověz, co se děje! Na to on vždycky, že se prý pořád moc vyptávám. No protože od něj se člověk tak něco doví. Ty mi snad někdy něco povíš? Tak kdy přestaneš s tou habaďurou a konečně mi představíš tu svou paní.

No jak ten se zatvářil. Velkej údiv a překvapení. Herec jeden. Kdyby mi to kartářka všechno neřekla, tak bych mu uvěřila, že on nic.

– Jakou paní, mami? Jakou paní? Že já jsem sem jezdil!

Říkám mu, nehraj to na mě, já vím všechno! A on na to, že jsem se zbláznila. Supěl a koulel vočima. No trvalo mu, než se zklidnil. Posadil se do křesla, přímo se do něj zhroutil, jenom vrtěl hlavou,

jasně, ty víš všechno, mami, ty jsi totiž nedostižná, víš. Říkal to posměšně, jako kdybych byla padlá na hlavu. Prohrábl si rukou vlasy, to je fakt dobře, mami, že víš všechno, to jsem fakt rád. A jestli nechceš nic vopravit, tak já zas pojedu.

– Víím, že máš známost! Že chodíš s ženskou s dítětem!

Chvilí na mě zíral, jako by nerozuměl, ale věděl moc dobře, moc dobře věděl, o co jde. Poznám to na něm, mě neoblaľne. Pak se začal smát, prý tak s kýmpak chodím, s ženskou, nebo s dítětem? No, to jsou ty jeho fóry, říkám mu, s tím na mě nechod', tohle na mě neplatí.

Zvážněl. Podíval se na mě, zase zakroutil hlavou. Jako kdyby nevěřil, že jsem skutečná, že jsem z masa a kostí. Že stojím před ním a snažím se, celou svou bytostí se snažím k němu přiblížit. Že se mu snažím porozumět. Být jeho máma.

Hlasitě funí, mami, proč to všechno děláš? Proč na mě furt tak dotíráš? No protože jsem jeho máma, ne? Protože jsem tvoje máma! A ty seš můj kluk. A chci ti říct, že mně nevaďí, že má dítě. Klidně ji můžeš přivést. Na tom přece nic není, když je rozvedená s dítětem.

Dal si obličej do dlaní a něco hučel. Když zvedl hlavu, pochopila jsem. Není rozvedená. Bože, to je ale malér. Jardo, nechce se ona rozvádět kvůli tobě? Co? Tak jakpa to je, řekni! Mně to přece můžeš říct.

Zase se začal tak přiblblle smát. Je mu přes třicet, a pořád se chová jako puberták.

Najednou promluvil. Řek, že není rozvedená. Přiznal to. Přikývla jsem. Teď ho nesmím přerušit. Sbírá sílu, vidím, že chce něco říct. Jenom neví jak. Pálí mě jazyk, chtěla bych mu pomoci, ale musím mlčet. Teď musím mlčet. Čekám, až najde slova.

– Ona, mami, totiž ani nemá dítě.

– Hm?

– Ano. Ona ani nemá manžela.

– Co?

– No, tak. Ona totiž žádná *ona* není! Říkám to jasně? *Ona* žádná není. Není. Ani rozvedená, ani vdaná, ani s dítětem, ani bez! Prostě není.

To jsem mohla čekat. Zase mi lže. Pořád mi lže. A ještě na mě řve. To je vrchol. Co ty na mě křičíš, ty lháři! Já to vím najisto!

– Najisto! A kdo ti to řekl? Že by pánbůh? Tys byla v kostele?

Tak jsem mu to řekla, že jsem byla u kartářky. Ona to ví určitě! Prý je to na sto procent!

Vyprskl smíchy. Tvářil se tak pobaveně, že jsem měla nutkání vyhodit ho z domu. Ale to bych neudělala. Je to přece můj syn. A navíc, on už by sem nikdy nepřišel. Ztratila bych ho. Navždycky. A to bych nepřežila.

Praštil do futer. Na sto procent! Pak nechápu, proč mě tady tak dlouho vyslýcháš. Když už to víš. Od kartářky!

Chtěla jsem, aby mi to řekl sám. Aby se mi svěřil. No protože jsem to chtěla slyšet od tebe!

Vstal a vzal si brašnu s nářadím.

– Tak příště, až o mně budeš chtít něco vědět, zeptej se rovnou kartářky. Bude to tak lepší.

Bylo mi do breku. Najednou mě přepadla taková hořkost, beznaděj. Bože, Jardo, proč ty seš takovej?

Otočil se. Stál ve dveřích a díval se na mě. Zuřil. Poznala jsem to, protože mu naběhly žíly na krku. Vždycky, když zadržoval vztek, měl krk jak bejk.

– Sakra, mami, proč ty seš taková?

Bouchnutí dveří se rozletělo po celém domě. Myslela jsem, že mi to rozpůlí hlavu.

Chvilí sedím. Trvá mi, než popadnu dech. Než to všechno přežvej-kám. Panenko Maria, ty to vidíš. Ty vidíš, jak se snažím. A nemů-žu, nedokážu s ním najít společnou řeč. Tak urputně se brání. Co by mu to udělalo, kdyby mi řekl, jak se má? Dobře. To je všechno, na co se zmůže.

Bože, jak já se z toho třásla. Šla jsem něco upéct. Vždycky se tím uklidním.

Je to příjemný. Ponořit ruce do mouky. I naslepo rozeznám hladkou od polohrubý. Je to krása, zabořit prsty do hustýho těs-ta, utopit se v něm, splynout s jemnou hmotou. Odvděčí se vám, když jí předáte kousek tepla, poddá se dotykům. Hnětení je obřad. Nemám ráda vrcholnou techniku. Nejradši připravuju těsto sta-rým, osvědčeným způsobem, protože těsto potřebuje čas, jako víno. Musí uzrát. Rychlý přístroje a mixéry mu nedodají. Naopak. A tak když mám čas, dám těsto do díže a vezmu vařečku s krátkou rukojetí a širokým srdcem a pravidelnými úhozy se do něj opí-rám, znovu a znovu. Ze začátku to trochu vážne, než si zvyknu na pohyb, než je to plynulý. Ale pak se dostanu do rytmu, ruka mi přiroste k vařečce a těsto se houpe, převaluje, tančí mi před očima. Je to balada. Můj muž se mi směje.

– Já žárlím! Jak ty se mazlíš s tím svým těstíčkem!

No, to je asi pravda. A pak miluju tu vůni, která se rozprostře všude okolo. Horkým vzduchem se peče nejlíp.

Kdysi dávno jsem si všechny možný recepty zjednodušila. S dětma za zadkem to jinak nešlo. A některý z těch zkratek použí-vám dodneška. Když se mi nechce koulet jednotlivý koláčky, vylijú těsto na plech a pomažu ho tvarohem. Na to další vrstvu těsta a na-vrch fíknú povidla. A je to. Spousty receptů jsem si takhle upravila. Dřív to byla nutnost. Ale dnes, dnes už je to jen prachobyčejná lenost. Tutěm zfušovanejím receptům říkám *hříchy*.

Snáším se nemyslet. Ale nejde to. Pořád se trochu třesu, cítím to, když nabírám mouku. Nemám jistou ruku. Rozbolela mě hlava. Z toho cirkusu s Jardou.

Proč je na mě takovej? Chci po něm snad něco nenormálního?

Chtěla bych vnoučata. Ale od něho se vnoučat asi nedočkám. A já bych tak ráda nějaký vozila. Často myslím na toho malýho kluka ze školky. Citlivý a bystrý dítě to bylo. Rodiče šli od sebe, tak ho nechávali vysedávat ve školce až do setmění. Viktorek. Takovej sladkej, vnímavej chlapeček to byl. Srdce mi usedalo, jak tam tak smutně seděl. Když už maminka s tatínkem nestojí za nic, tak kde máš aspoň babičku, říkála jsem si. Co já bych za to dala. Nosila jsem mu pamlsky. Povídali jsme si, někdy jsme spolu pekli. Tehdy jsem snila o tom, že jednou budu mít taky tak roztomilýho vnoučka. Už musí chodit do školy. Jak se se mnou loučil, když odcházel! Sbohem, moje kuchařinko, říkal. Tři dny jsem z toho slzela.

Vždycky mi říkal kuchařinko.

Vysmrkala jsem se a podívala se na doktorku. Pozorně poslouchala. Pořád stála u okna, skoro se nepohnula.

– Tak mi řekněte, co s ním? Jak mu mám porozumět?

Chvíli nic neříkala. Pak se zadívala ven a naklonila hlavu na druhou stranu.

– Nechat ho.

Překvapilo mě to. Mám ho nechat? Jak to myslí?

– Nechat ho?

– Nechat.

– Myslíte, jako že s ním nemám zkoušet mluvit? Že ho nemám nutit do řeči?

Rázně přikývla.

– Nenutit.

Chápavě se usmála. Bylo vidět, že se mnou soucítí, že ví, jak mi je. Ale nebyla ochotná mi lhát. Tahle ženská říká věci na rovinu. Bez obalu. O to víc jsem jí věřila.

Za dveřmi se ozvaly hlasy. Vzpomněla jsem si, že sezení trvá hodinu. To mi řekla sestřička v telefonu. Paní doktorka na vás bude mít maximálně hodinu, tak přijďte včas. Bylo deset. Vyskočila jsem.

– Já už vás zdržuju! Promiňte. To víte, když se člověk ponoří do těch svých problémů, tak neví, kdy skončit.

Usmála se a mávla rukou. Měla dětsky neohrabané pohyby.

– Můžu zase přijít?

– Ano. Přijďte.

– Stačí za měsíc?

Přikývla.

– Hodilo by se mi to ve stejnou dobu, jestli by to šlo. Budete tady?

– Jsem tady. Každou středu. Od osmi do desíti.

Z dalšího sezení jsem se musela omluvit. Sklátila mě chřipka. Nestává se to často, tak jednou za deset let. Mám tuhej kořínek. S doktorkou jsme se viděly až po dvou měsících. Tentokrát stírala prach z mosazných sošek, které stály na skříňkách.

Sedla jsem si a bez úvodu začala sypat problémy na její hlavu.

Šest neděl se neukázal. Pokaždý, když jsme se nějak víc pohádali, dala jsem mu čas. Šest tejdů je dost dlouhá doba. Předevčím jsem mu zavolala, že potřebujeme půjčit vrtačku. Tak přijel.

Posadil se na kanape a podíval se na mě.

Byl jinej. Hned ve dveřích jsem si všimla, že je v dobrém rozmaru. Pochválil mi šaty. Málem jsem z toho upadla. Usmíval se a to znamenalo, že s ním bude řeč.

V očích má klid, neuhýbá mi, nekouká do stěn nebo do stropu. Snad je i rád, že mě vidí, že jsem zavolala. Vypadá dobře. Vlasy stažený do culíku, sportovní mikina, čerstvě oholená tvář. To nebývá často; chodí spíš zarostlejší, jako by si schválně pěstoval týdenní strniště. Dneska přímo září. Můj syn je hezkej mužskej, jen kdyby se trochu líp oblíkal. Jinak je čistotnej, to všechna čest, vždycky vymydlenej, nehty zastřižený, oblečení vypraný, boty vyčištěný. Jen mu nemá kdo vyžehlit, to já si hned všimnu, všecko si suší na ramínku a myslí, že v tom není rozdíl. Jenže mě neoblafne. Vyžehlený a nevyžehlený, to je jako propečený a nedopečený. Na to nemusí být člověk žádněj znalec. Ale i tak mu to dnes sluší. Je dobře stavěnej, samej sval a přitom jako proutek; přibrat by teda moh, aspoň dvě tři kila, to by mu jenom prospělo.

Sedá si do křesla, uvolněně pokládá ruce na opěrky. Pohledem zavadí o talíř, koláčky v mohyle, jeden na druhym, na rtech mu prokmitne úsměv.

Dnes je jinej. Nespěchá. Dokonce sám zkouší zapříst hovor. Je nějak naměkko. Jako by se snažil najít společnou řeč. Já to na něm poznám. Chce mi něco říct.

– Tak co, mami, jak to jde v práci?

Vyrazilo mi to dech. Zkoprněla jsem a chvíli jsem nevěděla, co na to říct. Tak co, mami, jak to jde v práci? Něčeho takovýho jsem se nenadála. Nebyla jsem na to připravená, vůbec jsem to nečekala. Muselo to být znát. Každý na mně vždycky pozná, že nejsem výřečná, že mám potíže rychle najít slova. Nejsem žádněj pohotovej řečník nebo politik, abych pálila odpovědi od boku. Tak co, mami, jak to jde v práci?

Než jsem se vzpamatovala, vystartoval manžel. Vyskočil z pohovky a rozčíleně promáchnul rukou ve vzduchu.

– Maminka už je dva roky v důchodu, ty smrade!

Bylo mi to líto. Já vím, že si to neuvědomil. Ale jak se má člověk v takovou chvíli udržet? Už hezkou dobu nechodím do práce. Peču doma, občas na svatby a na svátky, když si někdo vzpomene na starou Váchovou.

A Jarda prostě zapomněl.

Byl to jeden z těch výjimečnejch momentů, kdy si zkoušel popovídat. Sám začal. A takhle to dopadlo. Teď bude zas celý léta mlčet. Celý roky. Jako celý roky před tím.

Ani nevím, kdy to začalo. Vždycky jenom odpovídá na dotazy. Co nejstručněji. Nebo ze sebe začne dělat Šalamouna. Začne se vytáčet a dělat z lidí blbečky. To mu jde.

Manžel nasupeně odešel, práskl za sebou dveřma. A Jarda mlčí. Tak to chodí vždycky, když se jednou za dva měsíce obtěžuje přijet.

Zkousím prolomit dusno. Nabízím mu koláčky. Dneska jsem je pekla.

– Díky, nemám hlad.

To je běžná odpověď. Nic nečekanýho. Ale mě to stejně pokaždý vyvede z míry.

Už dávno jsem pochopila, že maso jíst nebude. Je to teď velká móda, ale jeho to drží už hezkou řadu let. Ale proč tak vytrvale odmítá cokoli, co mu nabídnu? Myslí si, že ho chci otrávit nebo co. To je pokaždý cavyků, než se uvolí a vezme si jeden kousek bábovky nebo bublaniny. Copak se jí jenom proto, že má člověk hlad? Drží diety jako nějaká modelka. Já se pečů s koláčem, abych mu udělala pomyšlení, a on ofrňuje. Jarinku, tak proč si nechceš vzít?

– Už jsem ti řek, že nemám hlad.

Žadoním, ať aspoň ochutná. Jenom kousek. On mlčí, zírá na zeď. Co tam asi vidí? To mi děláš schválně s tím jídlem! Abys mě rozčílil.

– Nedělám.

Vím, že mi to dělá schválně. I když jsem v důchodu, pořád se mě ještě dotkne, když někdo tak otevřeně ohrnuje nos nad mým kuchařským uměním. Děláš! Děláš to proto, abys mě urazil! Abych se tě musela doprošovat! To mám za to, že se snažím!

Vstává od stolu. Pořád je to stejný. Já natahuju a on odchází.

Za dva tři měsíce zase přijede. Jen na skok, jen když budeme něco potřebovat. Kdo se má furt vymejšlet s těma pitomejma vopravama a poruchama. Že vržou panty, že nedovírají dveře, že se zasek zámek. Nakonec budu schválně ukopávat prahy nebo odlupovat kachlíky, abych měla důvod mu zavolat. Aby moh přijet.

Ale je to jediná šance, jak ho na chvíli vidět. Na malou chvíli, kdy se budeme přetahovat, napadat jako v ringu a on nakonec uteče. Proč se mnou musí vždycky bojovat?

On by mě snad radši ani neviděl. Můj muž říká, tak ho furt nezvi a bude pokoj!

To je chlapský řešení. Vykašlat se na to. Utéct. Nebo aspoň dělat, že nevidím. Schovat hlavu do písku. Ale já ho musím zvat. Je to můj syn. Musím ho vidět. On mě nechápe, ale já to s ním myslím dobře. Jsem jeho máma. Já ho vlastnoručně porodila!

Jak jsem tehdy byla šťastná, když mi ho ukázali. Můj první syn. A tak to s ním musím zkoušet.

Je ve dveřích. Otáčí se a krčí rameny. Prý se chtěl rozloučit. Pozítří odjíždím.

Zatmělo se mi před očima. Ten chlap je samý překvapení. Pánbůh pomoz tí, co by ho jednou dostala. Kam? A kdy – kdy se vrátíš?

– Nevím. Za půl roku. Možná za pět let.

Tohle je přesná odpověď. Vždycky řekne jenom půlku. Teda když vůbec něco řekne. A kam jedeš? A proč?

– Ještě nevím. Asi do Německa, do Holandska. Možná do Francie. Pošlu ti pohled.

Nevím, co říct. Jak se rozloučit. Odjíždí? Nesmysl. Utíká. Zdrhá. Ale od čeho? Nebo od koho? Že by od té ženský, jak se k ní nechtěl přiznat? Možná.

Celej život utíká. Jeho život je série útěků. Od toho, co mu bylo deset, je na útěku. I tehdy – jak je to dlouho? Už to bude pět šest let. Taky odešel. Prý do světa na zkušenou. Jako v té pohádce o Honzovi, říkal mi. Napeč buchty, mami. Víc mi neřek. Ale vím, co vím. Chtěl se vydat po Evropě a pak na Aljašku. Na Aljašku! Co by tam dělal, v té zimě? To jsou mi nápady. Na zkušenou. Hlavně se chtěl zase vypařit. Na pár let. To samozřejmě nemám od něj. Copak ten by se mi svěřil? Ale občas něco poví bráškovi. A ten pak něco málo pustí přede mnou. Tak odjel do světa. Nevím, jestli dojel až na Aljašku, ale za pár měsíců byl zpátky. Myslela jsem, že mu to stačilo. Že snad pochopil – všude dobře, doma nejlíp. Ale nestačilo. Zas ho to žene pryč. A tak prchá. Jako vždycky.

Dřív jsem si myslela, že jsem to já. Že utíká přede mnou. Ale to není ten pravej důvod. Je to něco jinýho. Něco uvnitř.

Můj syn je mistrem útěků. Sbalí se a vypadne. Neustále odchází. Mizí. Mizení je jeho obor. Mít tak pohádkovou čepičku, kterou si narazí na palici a zmizí. To by se mu líbilo. Nosil by ji místo té své kšiltovky. A odpadlo by mu loučení. To by byl v sedmým nebi.

Tak se tady mějte, řekl ve dveřích.

Bylo mi z toho smutno. Nějak prázdnó, tak nepříjemně prázdnó. Od toho, co se mi narodil, ho ztrácím. S každým nádechem, s každou vteřinou je dál. Vrásky mi přibývají a radostí ubývá. A někdy to bolí, tady, kousek od ledvin.

Ale nemělo cenu ho držet. Ani jsem nevěděla, co říct. Sbohem a hodně štěstí!

Nechala jsem ho jít.

Když je pryč, když je hodně daleko, máme k sobě nejbliž.

Čekala mě dlouhá noc. Převalovala jsem se v myšlenkách, tam a zpět, sucho na jazyku, oči na vodě a slanej polštář pod hlavou. Tikání budíku bylo čím dál hlasitější, agresivní jako časovaná nálož, odnášelo spánek a přinášelo zlost. Nebo lítost. Kdybych byla pes, teskně bych vyla na měsíc. Do rána jsem řešila hádanku, co nemá řešení. Když jsem konečně slyšela kokrhat kohouty, vstala jsem a dala se do pečení. Při tom se mi vždycky uleví; zaberu se do práce, na chvíli zapomenu.

Doktorka poslouchala. Nepřerušovala mě. Cítila jsem energii, která z ní proudila. Útěcha a vyrovnanost.

No, zkrátka, docela jsem se uklidnila. Myslela jsem na to, co jste mi poradila. Nechala jsem ho jít. Udělala jsem chybu, že jsem mu nutila ty koláčky, to jsem neměla. Říkala jste nenutit, já vím. Ale on by stejně odjel. Nechala jsem ho jít. Ale je mi smutno. Víte, to je právě to. Bolí mě to a je mi smutno. Myslíte, že se vrátí?

Zavrtěla hlavou. To nikdo neví, řekla tiše. Nikdo neví, co bude.

– Kartářka to ví. Vyčte to z karet. Ona by mi řekla, kdy se vrátí. Jestli se někdy usadí. A jestli ho ta vdaná ženská pustila k vodě.

Zarazila jsem se. Vyhrkla jsem to, a až pak mě napadlo, že jsem tím paní doktorku urazila. Začala jsem se omlouvat.

Nevypadala ani našťavaně, ani uraženě. Jako by poznámku o kartářce vůbec neslyšela.

– Smiřte se s tím.

Měla jsem pocit, že jsem se přeslechla. Smířit se? Jak to myslíte? Vy myslíte smířit se s tím, že je pryč? Že nevím, kdy se vrátí?

Přikývla. A nic nečekat, dodala.

– Nic od něj nečekat? Copak to jde?

– A mějte radost.

Mějte radost. Bože, co je to za radu? Radost? Z čeho? Že je pryč, že ho nevidím? Jako by mi četla myšlenky. Zavrtěla hlavou a povzdychla.

– Radost. Že žije. Po svém.

– Bože. A jak to mám udělat?

– Mít ho ráda, jaký je.

Bylo za minutu deset. Vstala jsem. Poděkovala jsem jí a slíbila, že o tom budu přemýšlet.

Hned další den jsem zašla ke kartárce.

Tvrdila, že by se měl vrátit do roka a do dne. A s tou vdanou ženskou se patrně rozešli. Ale jestli se někdy usadí, to je ve hvězdách. Pokud ano, tak někdy v nedohlednu, řekla.

Pospíchala jsem domů a přemýšlela, co s tím. Že se vrátí do roka a do dne, to mě moc nepotěšilo. Naopak. Bylo mi z toho těžko. Že to skončilo se zadanou paní, bylo celkem jasné i bez karet. Když odjíždí, tak to asi velkýho pokračování mít ani nemůže, to dá rozum. A že se patrně nikdy neusadí, bych snad radši ani nevěděla.

Najednou se mi to vrátilo, slova paní doktorky. Nechat ho být. Do ničeho nenutit. Smířit se s tím, jaký je. Nic nečekat. A mít radost. Mít radost. Teprve teď jsem začínala chápat. Nemá cenu vědět, co bude. Zbytečně mě to tíží. Zbytečně se trápím. Když od něj čekám bůhví co, jsem vždycky jenom zklamaná a bolavá. Doktorka měla pravdu. Měla bych mít radost, že je zdravý. Že si žije

po svém. Že cestuje, že uvidí svět. Měla bych mu to přát. Radovat se. A nic nečekat.

Mám před sebou dlouhou cestu. Nevadí. Naučím se to. Mám na to celý rok. A do roka a do dne to dokážu. Mějte ho ráda, jaký je. Ale vždyť já ho mám ráda, jaký je. Když se to vezme kolem a kolem, tak si není na co stěžovat. Je to slušnej kluk. Když něco chceme, vždycky přijede. Nikdy nás v tom nenechá. A za práci vzít umí, i když nedělá nikde nastálo. Je samorost. Ale není špatný. Myslím, že je čestný a poctivý, to rozhodně je. A umí držet slovo. Že není takový, jak jsem si ho vysnila? A co on s tím? Doktorka má pravdu. Mějte ho ráda, jaký je. Taková samozřejmost. Člověk by na to mohl přijít sám.

Mějte ho ráda, jaký je. Několikrát denně si to opakuju, od samého rána, jako modlitbu. Ano, mám ho ráda, jaký je. Začnu, jakmile vylezu z postele. Když to vyslovím potřetí, cítím úlevu. Zhluboka u toho dýchám. Vidím ho před sebou a říkám si, jak mu to sluší, když se usmívá. Mám ho ráda, jaký je. Pak vejdu do koupelny a podívám se do zrcadla. Mám úsměv na tváři.

Po třech týdnech jsem se začala cítit dobře. Zvykla jsem si, že je v dálce. Myslela jsem na něj a přála mu, aby to zvládl. Aby obstál.

Napadlo mě, že další sezení u paní doktorky zatím nepotřebuju. Ale rušit termín by bylo nezdvořáctví. Tolik toho pro mě udělala. Sluší se aspoň poděkovat. Koupila jsem kytici žlutých růží a malou bonboniéru.

Byla překvapená, ale rychle se vzpamatovala. Při pohledu na růže jí v očích zasvítily jasné světylka. Hned sáhla pro vázu, napsala do ní vodu. Kytici opatrně ponořila do vody a postavila ji na pracovní stůl.

Přišla jsem vám poděkovat. Víte, šlo to těžko, ale měla jste pravdu. Já po něm pořád něco chtěla. Chtěla jsem, aby se změnil. Ale nenapadlo mě, jestli pak bude šťastnej. Musí si to v sobě vybojovat. A já mu holt nepomůžu, s tím jsem se nemohla smířit. Teď je to lepší. Cítím se lehčí a šťastnější. Říkám si, že nemám proč být nešťastná.

A představte si, ve chvíli, kdy mě ta bolest pustila, přišel dopis z Francie. Krátký a neosobní, napsaný hůlkovým písmem, protože jinak on prostě psát neumí. Začínal slovy AHOJ VŠICHNI DOMA! To je běžný. Místo ahoj mami a tati napíše ahoj všichni. Aby náhodou někoho neoslovil přímo, aby náhodou nenapsal milá mami! To by nepřežil. Dřív mě to strašně vytáčelo, úplně jsem běsnila. Brečívala jsem vzteky a lítostí a do toho vykřikovala, že bych byla radši, kdyby nenapsal vůbec. Radši nic než snášet tohleto! Manžel mě utěšoval, říkal, abych si to tak nebrala. On to nemyslí zle, Stáňo. Ale já jsem byla přesvědčená, že to dělá, aby mě zranil, aby mě urazil. A teď to vidím jinak. Díky vám. Vidím to jinak a jsem ráda, že napíše. Že mu stojím za to, aby vzal do ruky papír a tou svojí nevypsanou pravačkou načáral pár vět. Dnes už mi ty jeho POZDRAVY VŠEM nepřipadají tak surový a odměřený. Beru to tak, jak to je. Prostě nás všechny zdraví a je to. Tak to беру. A mám radost. Přesně jak jste říkala. Jsem šťastná, že vím, že žije. Že má na to, aby koupil známku. Že je zdravěj, protože dojde na poštu nebo ke schránce. Že mu stojíme za to úsilí. Raduju se z každého řádku, z každíčkýho písmenka. MĚJTE SE. A já vím, že nás má rád. Tak co víc bych mohla chtít. Nemám důvod k nářkům. Jenom se raduju. A za to jsem vám přišla poděkovat. Moc jste mi pomohla.

Stála u okna a poslouchala. Usmívala se. Když jsem domluvila, chtěla něco říct. Ale než vyslovila první slabiku, otevřely se dveře.

Za zády mi zazněl hluboký ženský hlas. Ahoj, Miluško. Ohlídla jsem se. Paní se pohybovala suverénně, jako doma. Se zvednutým obočím se na mě podívala. A vy? Hledáte někoho?

– Já jsem přišla za paní doktorkou Vrbovou.

– To jsem já. Co jste potřebovala?

Vytřeštila jsem zrak.

– Jestli jste se objednala, tak pojdte za mnou na stotrojku, tam mám ordinaci. Tohle je jen takový kanclík.

Podala mi ruku. Stála jsem beze slova.

– Je vám něco?

– Ne, ne. Ehm, promiňte, já jsem Váchová, těší mě. A tady paní, to je vaše kolegyně?

– Prosím? Aha, ne, to ne. To je naše Miluška.

– Miluška?

– Ano. Miluška. Každou středu dopoledne mi tu uklízí. Je to hodná holka, vid', Miluško? Ona ráda uklízí. Sama. Když ji nikdo nenutí, uklízí ráda. Ale nesmíme ji nutit. Když ji necháváme být, je do práce jako drak. Jinak je to čistá duše, naše Miluška. Má IQ sotva šedesát, ale má krásný velký srdce. A v něm spousty lásky, že, Miluško. Na rozdávání. A my z ní máme radost. A máme ji rádi. Přesně takovou, jaká je. Jinou bysme nechtěli, vid', Miluško.

Miluška se usmívala, mírně příkyvovala.

– Ale vy jste mi neřekla, co jste potřebovala?

Doktorka Vrbová si mě prohlížela znaleckým bystrozrakem a snažila se mě zařadit. Pod jejím pohledem jsem se vzpamatovala.

– Aha. Ano. Přišla jsem, totiž, přišla jsem poděkovat. Tady je kytka.

Ukázala jsem na kytici s bonboniérou.

– A za co? Vy jste se u nás léčila?

– No, to – ne. Totiž – sestra. Víte, moje sestra k vám chodila. Ona, Helena mi řekla, abych vám poděkovala. Poslala mě. Má to daleko, tak poslala mě.

Paní doktorka odhadovala, nakolik bych sama potřebovala její odbornou pomoc. Rychle jsem se rozloučila.

Vyšla jsem ven a zlomila se v pase. Tak já chodila k Milušce. Došla jsem na zastávku a nahlas jsem se zasmála. Pár lidí se otočilo.

Paní doktorka by mi možná taky pomohla, vypadala příjemně. Ale na můj problém stačila Miluška. IQ sotva šedesát. Rozhlídla jsem se po lidech, kteří se mnou čekali na autobus. Všichni zamračení, nevrlí, nervózně přešlapují, a když se někdo zasměje, podrážděně se otáčí. Smích! Taková nehoráznost! Dívám se do zapšklých obličejů a odhaduju jejich IQ. Pak si vybavím Milušku. Její oči, vřelý a přející. Přívětivý pousmání a krátký věty, který ze sebe pomalu soukala. Radost. Mějte radost. Znovu jsem se zasmála. Jen ať se ohlížejí, inteligenti. Chmury jim škrundají až ve střevech. Usmívala jsem se sama pro sebe, celou cestu domů jsem se usmívala jako retardovaná. A pak každý den. Den co den. A každý den na něj myslím. S láskou. Nic si neplánuju, nic nečekám. Jen v neděli zajdu do kostela a pomodlím se. Poprosím Panenku Marii, ať ho provází, ať nad ním drží ochrannou ruku. Budu za něho orodovat. Aby našel, co hledá. Ať je to cokoli. Aby už nemusel utíkat.

Pokud to není právě to, co chce.

Lehkost železného muže

Svět pulzuje. Vlastně jsem to já, kdo pulzuje. Srdce se promítá do světa, který vidím. Vidím svůj tep. Jako by stromy a keře, budovy a lidé, všechno kolem mírně poskakovalo. V rozšířených zornicích mi pulzují obrazy, vlní se ve vzduchu, proudí a mění se. Procházím vlnami, jdou jedna za druhou, rychle se střídají; teplo a chlad. Cítím, jak se mi stahují hladké svaly kůže, staví chlupy do pozoru. Potřebuju kyslík. Zhluboka dýchám, abych se zklidnil. Ovládá mě vzrušení. Jsem struna napjatá až k bodu zlomu, těsně před prasknutím. Ještě jedno přitažení – a rup. Jsem v kleštích.

Adrenalin. Může za to. Zužuje cévy, zvyšuje krevní tlak a hladinu cukru. Ovlivňuje srdeční frekvenci. Roztahuje dýchací cesty. Když je ho příliš, může dojít k překrvení, k bolestem hlavy nebo arytmií. U slabých žaludků způsobí i zvracení.

Zbývá mi pár vteřin. Ještě poslední pohyb, protažení, poslední nádech. Muž, který stojí deset metrů přede mnou, bere do ruky pistoli. Pomalu ji zvedá, upřeně se dívá před sebe. Cítím napětí, příval horka, vlnobití ve spáncích. Krev se rozlévá do těla, splašeně a prudce, muž s pistolí v ruce mhouří oči. Jeho prsty na spoušti, sval v pohybu, mačká, stiskne na doraz. Teď! Vzduchem letí výstřel.

Vybíhám někde uprostřed, mímám muže v béžovém tričku s visáčkou poradatele na prsou. Odkládá pistoli. Postupně se dostávám dopředu. Hlídám se, nesmím to přepálit. Čeká mě dva a čtyřicet kilometrů a sto čtyřidevadesát metrů.

Začátek je důležitý. U všeho. Všechny začátky jsou důležité. Lidi mají tendenci začátky podceňovat, ale na tom taky spousta dobrých věcí ztroskotá. Na odfláknutým začátku. Nedoceňovaný význam začátků se vysmívá všem zvoraným koncům. Kde není dobrý začátek, tam je sotva dobrý konec. A když, tak za přemrštěnou cenu.

Musím se dostat do tempa. To chvíli trvá. Navíc je to nuda, než naskočí projekce. Počítám si dechy. Na tři kroky nádech, na tři kroky výdech, raz dva tři, raz dva tři, jako při valčíku. Rychleji to ubíhá, dává mi to přehled o čase. Musím hlídat čas, abych to nezadusil hned na začátku. Tři kroky nádech, tři kroky výdech, devět nádechů a výdechů je zhruba třicet vteřin. Půl minuty. Za každou půlminutu musím uběhnout zhruba 147 metrů. Raz dva tři, raz dva tři, počítám v duchu, jenom při tom mírně pohybuju prsty. Raz dva tři, napřimuju palec, ukazovák a prostředník. Nádech na pravou, výdech na levou ruku. Držím tempo.

Prvních dvacet kilometrů se mi honí hlavou spousty nesmyslů. Co dávají v kině, postavy z knihy, která mi leží u postele, jestli zítra zaprší, že potřebuju nové boty na běhání. Pak nastoupí úlomky vzpomínek, poslední práce, tváře a gesta spolupracovníků, smích bráchovy holky, než se s ním rozešla. A později, tak v první třetině, se začínají vyplavovat útržky z dávné minulosti, věci a příhody, které jsem už zapomněl. Oživují se a vyplouvají na povrch, aby okamžitě zmizely. Obrazy se střídají, jeden vytěsňuje druhý, křížují se mi před očima. Když se dostanu za půli, myšlenky jsou jako zákmity světla, jako zablýsknutí, jen je jich čím dál víc, celý ohňostroj barevných světýlek na černém pozadí plného vědomí. Během posledních deseti kilometrů se všechno uklidní. Hlava je vylidněná, myšlenky odumírají jedna po druhé, ztratí se. Přijde klid. Vynoří se nejhlubší podstata. Pro nic jiného nezbyvá místo.

Jednou bych chtěl zkusit železného muže. Musí to být super. Jako když jsem běžel první maraton. Zkušenost, která se neopakuje. Alternativní stav. Úplné tělesné vyčerpání a duše, která přetéká. Obrazy a symboly, zjevení. Podvědomí se mění v nadvědomí, vynáší na světlo věci, co jindy živoří ve stínu střízlivého mozku.

Jednou bych si chtěl vyzkoušet železného muže. Jenže to má háček. Jeden malý háček na hezky slizkou rybu: jsem suchozemec. Maraton uběhnu, málokdo z triatlonistů mi bude stačit. Sto osmdesát kiláků na kole bych zvládl taky. To je všechno na souši. Jenže než by došlo na běh a na bicykl, utopil bych se. Tři tisíce osm set metrů volný způsob hned v začátku – to je můj konec. Protože špatný začátek může přinést jen špatný konec. Plavání je hrobníková lopata, kterou si sám vykopu jámu. I přesto, že plavu každý den. Trénuju tvrdě a svědomitě. Už dva roky dřu, bez přestání. Výsledek je trapný. Žádné zlepšení. Přímo směšné. Ani po dvou letech necítím vodu. Plavu jako dobře seřízený robot, ale delfín ze mě nikdy nebude. Začínám chápat, že špatně usměrněná síla je na nic. Chybí mi lehkost. Chybí mi hravost, nezkalená radost z vodního živlu. Mám z něj strach.

Nikdy jsem se nenaučil pořádně plavat. Nad vodou jsem se sice udržel docela brzy, v první třídě mě zařadili mezi nejlepší plavce. Ale tam se to zvrtilo. Prvnímu družstvu velel starý prosedivělý pán, vytáhlý a šlachovitý. Přes ramena nosil černý koupací plášť. Pan učitel Medek, bývalý mistr republiky, plavání miloval. Miloval bazén a vodu, vůni chlóru, miloval korkové destičky a ploutve, miloval stopky a lajny, prostě všechno, co k tomu patřilo. Jeho láska k plavání se vešla do jedné dlouhé dřevěné tyče. Měl ji pořád v ruce, možná s ní i spal. Tou tyčí nás odstrkával od břehu, kdykoli jsme se chtěli zachytit. Plav, plav! Ani na chvíli jsme nesměli vydechnout. Tou holí nás nikdy nebil, jenom nás s ní štouchal do zad

nebo do ramen, když jsme se přiblížili na dosah. Plav, plav! Vysoká postava v černém plášti na břehu, nemilosrdný převozník na řece Styx. Plácal jsem se v bazénu, vysílený a zjančený, šlapal jsem vodu. Vypil jsem hektolitry ochucené chlórem, ale plavat jsem se nenaučil. Ať jsem se snažil sebevíc, pořád v tom byla křeč.

Je pozdě. Zkousím se s tím smířit. Po třicítce už se plavat ne-naučím. Neumím se položit na vodu a jen tak se nechat nadnášet. Musím u toho kopat nohama nebo máchat rukama, abych nešel ke dnu. Voda mě nenese. Nevěřím jí. Nevěřím vodě, a proto mě neunese. Vždycky plavu rychle, co nejrychleji, až do vyčerpání. Ze strachu. Když zpomalím, začnu se topit.

Míjíme budovu, ve které jsem pracoval. Auditorská firma. Svěřili mi funkci vrchního poskoka. Posílali mě ke klientům, chodil jsem tam s papírama, dlouhý vlasy, džíny a kožená bunda. Na hlavě šátek místo čelenky. Byli ze mě nadšení, mysleli si, že jsem nový auditor. Než jim došlo, že jsem jen poslíček.

Byl jsem holka pro všechno. Nosil jsem příkazy do banky, jezdil s nabouraným autem do servisu, vyřizoval pojistky, promazával kopírku. Ve volném čase jsem obšťastňoval sekretářky. Jednu jsem švihnul přímo v zasedačce, po pracovní době samozřejmě, kdy už v kancelářích nebyla ani noha. Začalo to nevinně. Stála u stolu a srovnávala výtisky výročních zpráv. Přejížděla prsty po papíře, stejným pohybem si přihladila sukni. Najednou si uvědomila, že se dívám. Usmála se, stydlivě a svůdně. Věděl jsem, že to chce.

Pátý kilometr, čas 17 minut. To je dost rychlý. Musím se hlídat. Míjím první občerstvení, nic nepotřebuju. Je docela teplo. Ti Italové to počasí snad objednali. Vždycky to mají zaplacený.

Ve vzduchu je jaro. Květnový rozpuk, včely a mouchy. Vůně šeríku a pyly v povětří.

Každé jaro jsme dojídali zbytky jablek. Za zimu se seschly v bednách ve sklepe, svrašťelé jako kůže starých lidí. Naši mají velký sklep. Tehdy v něm ještě nebyl kotel. Jen přítmí a mírné vlhko, pachůť jablek.

Přiskotačil jsem domů ze školy s neodbytným zápachem v patách. Jako bych procházel kolem bečky s nakvašeným vínem. Chodidlem jsem za sebou přibouchl dveře, vyzul boty a prošel do kuchyně. Nikdo nebyl doma, ale ten podivný smrad mě pronásledoval. Začal jsem se ohledávat. Gumičky a skoba v kapsách od kalhot, ventilek od kola, pahýl neořezané tužky a utržená tkanička do bot, jinak nic. Ponožky jsem měl čisté, ale pro jistotu jsem se chytil za kotník a přitáhl si nohu k obličejí. Nakrčil jsem nos. Taký nic. Těkal jsem očima po kuchyni. Můj pohled se zastavil na školní brašně. Ponořil jsem se do tašky. Nebylo pochyb.

Co mi tam ti grázlové mohli vrazit? A kdy? Vylovil jsem sešity, knihy, penál. Smrad sílil. Jako perlu z hlubin jsem vytáhl malý balíček. Kousky rozčvaňhaného lístkového těsta a cáry ubrousku, které plavaly v jablečné břečce. Zadržel jsem dech. Puch, který mě tak věrně provázel, byl mámin štrúdl. Nosil jsem ho aspoň týden.

Opravovali jsme barák. Matka si nosila práci domů, aby něco přivydělala. Ve školní jídelně dostávala mizerný plat. Večer co večer jsme seděli u stolu a štosovali sešity. Do každého bločku se musela zasunout malá spirála, aby se daly otáčet listy. Večer co večer na mě čekal úkol do školy a pak úkolovka manufakturní: vtěsnat desítky neposedných pružin do roztěkaných dírek v papírovém svazku. To byl snad ještě větší voprux než čištění starý singrovky. Každý rok jsem musel vyčistit a promazat záhyby šicího stroje, protože jsem měl nejmenší prsty. Zvykl jsem si na to a celé roky strkal prstíky do dírek ve stroji. V patnácti jsem se podíval na ty

svoje lopaty a napadlo mě, že už dávno nemám nejmenší prstíky v rodině. Vzbouřil jsem se. Nikdo se neodvážil se mnou polemizovat. Nebylo o čem. Máma měla ruce jako panenka. Brácha chodil do první třídy.

Když mi bylo deset, utekl jsem z domu. Přesněji řečeno nevrátil jsem se ze školy. Brouzdal jsem se sadem, pár metrů od baráku, a cpal se třešněma. Pak se setmělo. Kolem našeho se začali motat lidi. Postupně jich přibývalo. Četníci, hasiči, celá armáda. Policejní psi. Čmouchali dokola, hledali stopu, šíleli v kruzích, větších a větších, mohli se pominout. Ale byli úplně vedle. Padla tma. Necelých dvě stě metrů od domu jsem si užíval, zašitý v koruně staré třešně. Pozoroval jsem hemžení světél. Nad ránem se všichni někam vytratili, nikdo nezůstal. Pod kůži se mi vkrádala zima. Tichem se nesly údery hodin na věži. Pět rozplizlých zazvonění utonulo v šeru. Trásl jsem se zimou, konečky prstů namodralé a studené jako rybky z akvária. Slezl jsem ze stromu a přikradl se k domu. Na verandě jsem si lehl do kouta. Přikryl jsem se tátovýmá mon-térkama, abych se zahřál.

Na zádech mi rostly ploutve. Nejdřív to vypadalo jako vystouplé lopatky, ale byly pořád větší a větší. Cítil jsem tlak uvnitř, hrudník se mi zvětšoval, s každým nádechem se nafukoval jako zepelín. Pnutí najednou povolilo a já se nadlehčil. Čím mocněji jsem se nadechl, tím bylo tělo lehčí. Zkusil jsem hnout ploutvema, aby se uvolnily a přestaly mi bránit v pohybu. Šlo to ztuha, ale nakonec se rozložily do stran a vytvořily plachty pokryté drobnými šupinkami. Postavil jsem se a prohlížel si nové tělo. Slyšel jsem vlastní smích. Šťastné zajíknutí. Pak jsem nastavil plachty do větru. Šupiny se neposedně zachvívaly. Peří. Bylo to peří. Bílé jako kosti mrtvých ptáků.

Nabral jsem dech a vítr a odlepil se od země. Letěl jsem do výšky, do nepoznaných dálek. Sám, nespoutaný a svobodný. Byl jsem volný.

Vzbudilo mě světlo a hlasy. Táta se vracel z noční směny, našel mě v modrém klubku na zemi. Máma v růžovém županu se nade mnou skláněla. Její slzy mi dopadaly na tvář. Jarinku, můj Jarinku. Vzlykala.

Občerstvení na desátém kilometru. Banány, voda, iontové nápoje, sůl, cukr. Na dalším stolku voda na polití a vlhké houbičky. Beru si kelímek s vodou. Čas 34 minut. Držím tempo.

Zapálil jsem dům. Hrál jsem si na verandě, se zápalkama. Ani nevím, jak se to stalo. Nejdřív chytil závěs, bleskurychle hořel, plameny skočily na stěny. Snažil jsem se to uhasit. Bez úspěchu. Sám jsem na to nestačil. Utekl jsem. Než to zjistili naši a než přivolali místní hasiče, veranda a přilehlý kurník lehly popelem. Tehdy u nás bydlela ještě babička, hlavně kvůli ní jsme drželi slepice a králíky. Kurník, králíkárna a kůlna, kde měl táta dílnu, všechno za pár minut zmizelo. Podařilo se zachránit několik slepic a králíků. Zbytek shořel na prach. Máma se mohla zbláznit. Málem jsi připravil celou rodinu o střechu nad hlavou! Od té doby už jsme neměli slepice ani králíky.

Přiblížil se konec základní školy.

Táta se do mě opřel pronikavým pohledem.

– Kam tě asi tak vezmou, s těma tvejma trojkama?

Asi do učení, řek bych.

– No, hlavou se neuživíš, to je pravda, ale ruce máš šikovný, těma by ses uživit moh. No, a co bys tak chtěl? Jaký řemeslo by tě lákalo?

Řemeslo? To mi bylo fuk. Měl jsem jenom jediný přání. Dostat se z domu. Vypadnout. Kamkoli. Zjišťoval jsem, který učiliště je nejdál, co nejdál od našeho domu. Chtěl jsem na internát.

Matka to obřečela. Nelíbilo se jí, že budu z dohledu. Chtěla mě spoutat, přikovat k sobě těžkým řetězem, chtěla mě ochočit a ovládat. Chtěla mě udusit svojí přítomností. Pokaždé, když se přiblížila, mohl jsem se zalknout. V její blízkosti se nedalo volně dýchat.

Měla se mnou problémy. Lišil jsem se od hlavního proudu, byl jsem sebevrah.

Pod tlakem matčiných požadavků jsem se občas snažil udělat i něco správně. Ale nešlo to. Čím víc jsem se snažil, tím víc jsem to kazil. Zpackal jsem, co se dalo. Když jsem jí chtěl nasbírat višně na koláč, spadl jsem ze stromu a natrhl si lýtko. Hystericky ječela, když viděla tu krev. Vezli mě na šití a ona kroutila hlavou. Bože můj, Jardo, bože můj. Když mě poslala do krámu, překotně jsem vyrazil na kole. Nerozhlídl jsem se a hned před domem jsem přelít auto. Byl jsem v šoku, řval jsem jak šílenec, ale nic se mi nestalo. Jen máma vyletěla a zase nade mnou lomila rukama. Proč já mám takhle pomínutý děcko?

Tak to šlo pořád. Proto jsem tehdy utekl. Cítil jsem, že by si přála, abych nebyl.

Na učňáku jsem byl hvězda. Místo trojek jsem měl rázem jedničky. Dávali mě za příklad.

Vyučil jsem se truhlářem. Chvilí jsem to zkusil dělat, v dílně na nábytek. V prachu a pilinách se ztráceli lidé a nakonec i moje předsevzetí u řemesla zůstat. Dřevo mi vonělo vždycky, ale téhle práci chyběla poezie. Většina zakázek se řezala z dřevotřísky. Sekl jsem s tím, než si na mě zvykli.

Pár let jsem vydržel v partě s chlápkem, který tesařil. Stavěli jsme krovy. Byla to dřina, ale většinu času jsem byl venku, na čer-

stvém vzduchu. Mělo to svůj půvab. Nejvíc mě bavilo řezbářství, jenže tím bych si nevydělal ani na chleba.

Nakonec jsem výuční list strčil do šuplíku. Živil jsem se vším možným. Údržbář, řidič, pasák, správce, zahradník, hlídač, poslíček. A vším jsem byl rád. V šestadvaceti jsem se vykašlal na fotbal. Dal jsem se na běh. Začal jsem číst. Opravdické knihy. Taky jsem studoval výživu. A udělal jsem si masérský kurz.

V tréninku si hlídám váhu. Mám pomalý metabolismus, každé sousto navíc je na mně vidět. Naučil jsem se ovládat. Sladkosti pro mě neexistují. Chuť na sladké zaháním tatrancem. Když špatně jím, připadám si neohrabaný a těžký. Zadržuju vodu. Před závodem nejím nic. Brzy ráno vstanu a dám si banán. Abych měl sílu.

Patnáctý kilometr. Předě mnou běží dívka. Útlá, velice hubená, šlachovitá, snad bez gramu tuku. Kaštanové vlasy stažené čelenkou. Zpomaluje. Zatím jí nevidím do obličeje, držím tempo, zvolna ji dobíhám.

Připomněla mi Lenu.

Vlasy v barvě lesního medu rozprostřené kolem hlavy, plazily se po holém krku, po zrzňovělé, průsvitné kůži. Ospale se zavrtěla. Naklonil jsem se nad ní. Kdyby to bolelo, tak řekni, šeptal jsem jí do ucha. Usmála se a přivřela oči. Konečky prstů jsem se jemně dotýkal kůže. Cítil jsem chvění. Nevěděl jsem, jestli vychází z ní nebo ze mě. Kdo začal. V místnosti se zešeřilo. Rukama jsem hrál na nahém těle. Šachovnice z bílých míst. Byl jsem v patové situaci. Kroužil jsem po snopech svalů, klouzal po hrotech kloubů a obratlů. Znovu jsem si nalil jedlový olej do dlaní a pomalými tahy ho vtíral do kůže.

S Lenou mě seznámil bratranec. Přesněji řečeno jeho žena Ema. S Lenou byly přítelkyně. Představila mě a doporučila jako prvotřídního maséra, trenéra a dietologa v jedné osobě. Nevím proč, ale bratrancova žena pro mě má slabost. Možná proto, že její dědeček byl řezbář. A ona ho zbožňovala.

Přišel jsem do bytu v Pařížské a Lena mi otevřela.

Prudce brzdím. Sakra. Bolí mě achillovka. To není dobrý. Poslední maraton jsem kvůli tomu zabalil. Zkusím na to nemyslet. Nečekal jsem, že nastoupí tak brzy. Šetřím paty, zpomaluju. Hubená holka s barvou Leniných vlasů se mi vzdaluje.

Lena měla vlasy v odstínu čerstvého třešňového dřeva. Když odjela na dovolenou, tři týdny jsem nějak nevěděl, co mi chybí. Ženská mi totiž nikdy nechyběla. Vždycky bylo dost ochotnic, které mi samy vlezly do postele. Přefik jsem kdejakou samici. Servírky, barmanky, opuštěné holky v nočních klubech. Bezelstný dělnice a soucitný zdravotní sestřičky. Rafinovaný paničky, přiopilý filozofky a emancipovaný sekretářky. Sebevědomý mladý buchty, zanedbávaný vdáný ženušky. Občas jsem sbalil i nějakou cizinku. Jednou se na mě nalepila Američanka. Seděla na barový židli, opírala se lokty o pult, pila a žvanila a žvanila. Nejdřív se potřebovala vykecat, tak proklábosila celej večer. Nerozuměl jsem jí ani slovo, ale věděl jsem svý. Pili jsme piva, jedno za druhým. Ona pořád mlela. Nebyla můj typ. Menší, podsaditá, nevýrazný oči, krátký řasy a oválné obličej. Afektovaně vyslovovala, rty jako žížalky, nervózně gestikulovala. Když jsem se chystal k odchodu, na chvíli zmlkla. Jako by se nad něčím zamyslela. Pak mě zatáhla do hostelu, ve kterým bydlela. Bylo to v Bartolomějský, klášter u nějakých sester nebo jak se to jmenovalo, bývalý vězení. Zavedla mě do cely, ve který kdysi drželi i Havla. Zároveň s ní promluvila ozvěna. Fuck

me. To bylo jasné i bez řečí, tak jsem ji švihnul. Ani při tom nezavřela hubu. Strašně u toho řvala, postel vrzala jak starej flašinet a ona furt vrískala, furt dokola. Fuck me, my God! Oh, fuck me! Fuck me, my God! To jediný jsem jí rozuměl. Rozlíhalo se to snad po celým klášteře.

Nebo ty dvě mindy, co měly kanárkový vlasy. Každá jinou barvu. Jedna oranžový, druhá zelený. Nevím, odkud byly. Myslím, že z Holandska nebo z Belgie. To bylo fuk. Tvrdily, že je jim sedmnáct, nechal jsem si to napsat na tácek od piva, jako potvrzení. Ale vypadaly mladší. Táhly se za mnou až do garsonky. Pozval jsem je dál, do svého kutlochu. Obě. Nejdřív jsem si myslel, že je vemu jednu po druhý. Jenže ty holky byly jak siamský dvojčata, nehnuly se od sebe. Rozbalily to na mě obě najednou. Měl jsem s nima plný ruce práce. Ráno jsem je vyprovodil a šel si dát obklad.

Rád jsem poznával nové tváře. Ale po každý prožoustaný noci jsem se rád rozloučil. Netoužil jsem je vidět znovu. Žádnou z nich.

A teď jsem se těšil na Lenu. Možná proto, že jsem s ní nespál.

Zavolala hned po přiletu.

– Mohl bys mě přijít namasírovat? Jsem z toho nekonečného letu celá rozlámaná.

Měla zvláštní teplo v hlase. Připadalo mi, že jsem jí chyběl. Když jsem ji konečně uviděl, věděl jsem, že na mě myslela.

Dlouhé týdny odloučení. A teď v jedné místnosti. Masáž byla legální způsob, jak jsem se jí mohl dotýkat, jak cítit její chvění, hebkou kůži. Byl to druh komunikace, naprosto čistý a nevinný, a přitom... Byl jsem posedlý představami. Proudila kolem nás hustá chemie. Bylo to jako tanec, přiblížení na samý okraj. Hranice, která nesmí být překročena. Sny, které se nenaplní.

Zdála se mi. Lesklá a svůdná. Žena jiného muže. Matka malého kluka. A já se s ní miloval, pomalu a dlouho, sžíraný představou, že to jednou skončí. Když jsem se vzbudil, věděl jsem, že ona to ví.

A teď tady byla doopravdy. Skutečná. Ještě oslnivější a svůdnější než ve snu. Pomalu si svléká vršek, povytáhne bavlněnou sukni, odhalí opálené nohy. Natahuje jednu před sebe. Jemně mi ji pokládá do klína.

– Když mi prohmatáváš šlapky, všechno mě přestane bolet.

Začal jsem se jí dotýkat. Obestřela mě vůně moře a zralého manga. Usmála se, labužnický se protáhla.

– Když na mě saháš, mám pocit, že jsem v ráji.

Podíval jsem se jí do očí, ale měla je zavřené. Povytáhla sukni ještě výš a mírně rozevřela stehna. Tmavé chloupky se vinuly po stěnách růžového labyrintu. V tu chvíli jsem vypadl z role legálního maséra. Přešel jsem do těžké ilegality.

Jsem uprostřed, přesně v půli. Beru si vodu; dva hlty stačí, zbytkem se polívám. Odhazuju mokrou houbu.

Dívám se na hodinky. Znovu jsem se chytil, jsem zpátky v tempu. Achillovka povolila, nic necítím.

Na otočce, přímo pod Zbraslavským mostem, stojí brácha se svojí novou holkou a vedle nich – máma. Nečekané zjevení. Ta ženská umí překvapit. Rozhodilo mě to natolik, že jsem zapomněl dýchat. Málem jsem se udusil.

Chudák matka. Neměla mi co nabídnout. To, co mi vnucovala, jenom stupňovalo můj pocit vydědence. Poslouchal jsem věčné výčitky za to, jaký jsem. Nemohla pochopit, že puma není kočka domácí. Nikdy jsem neudělal nic dobře. Přestal jsem se snažit. Musel jsem se osvobodit. Vymanit. Vyprostit ze sevření řetězů, které

mi neustále nasazovali. Touha mě hnala, nutila utíkat. Proto jsem se toulal; proto jsem utíkal.

Pořád utíkám.

Předbíhám dívku s medovou hřívou. Cítím její pohled v zádech. Nechci se otáčet, nechci jí vidět do obličeje. Běží s křečí v pohybech. Víím, že se trápí.

Dodnes si vybavím její tělo. Lena. Znamínko ve tvaru malého čtyřlístku na levém rameni. Vlasy v hustých vlnách, oči tygřice. Žlutohnědé duhovky svítily slunečním teplem. Když zavolala, že ji mám přijít namasírovat, ptal jsem se, jestli mám vzít masérský stůl. Když odpověděla, že ne, bylo jasné, jaký bude program.

Přijel jsem a zazvonil. Otevřela. Pohybem ruky mě pozvala dál.

– Nechceš kafe?

Tak to většinou začínalo. Nad hrnkem horkého espressa, na vysoké barové židli u pultu v obývacím pokoji. Měla pokaždé nové šaty nebo sukni s halenkou a na nohou sandálky na nízkém podpatku. Ty tak často neměnila. Kávu pila rychle. Kdybych byl domýšlivý, pomyslel bych si, že se nemohla dočkat.

Začala se svlékat. Rozepínala si blůzku, pomalu nadzvedávala sukni, pod kterou nic neměla. Nechal jsem ji, zvolna jsem usrkával silné kafe. Jenom jsem se díval. Čekal jsem na pozvání.

Dělali jsme to po celým bytě, ale nikdy jsem nebyl u nich v ložnici. Nejdál jsme se dostali ke dveřím, o které jsem ji opíral s rukama pod zavínovací sukní. V pracovně stála starožitná postel s kovovou pelestí, dost příšerný, nepraktický kus nábytku. Nejčastěji jsme se váleli na koberci v obýváku. Taky to měla ráda na stole; na jídelním z umělé hmoty, na dubové desce v pracovně nebo na kuchyňské lince z mramoru.

S jejím mužem jsem se párkrát setkal. Chodil o holi. Dělal dojem chlapa, který ví, co chce, a navíc hraje fér. S Lenou byli sympatická dvojice. Dva lidé, kteří o sobě vědí všechno, dokážou předvídat, co ten druhý řekne nebo udělá, mají společné zájmy, bystré dítě. Přitom si snad nikdy nemohli být skutečně blízcí. Dokázali se urážet a napadat. A nedokázali na to zapomenout. Dokázali se zraňovat; zásahy přesné jako řízená střela. A nikdy si to neodpustili.

Bylo vlastně s podivem, že spolu dokázali žít.

Mám v nohách pětadvacet kilometrů. Chytá mě menší křeč do pravého lýtka. Šátrám v kapse, potřebuju powergel. Složení: sacharidy. Rychlý cukry. Rychlá vzpruha. Musím zatnout zuby. Bráchanec by se mi chechtal. Tak co, legionáři pauzírujou? Jednou v baru mě tak dostal pod stůl. Nevěděl jsem, jak jsem se pak doplazel domů. Jen jsem měl všechno poblitý. I kšiltovku.

Chtěl jsem pryč. Kamkoli. Chtěl jsem vypadnout z týhle podělaný díry.

Oba rodiče byli z jinýho těsta. Už jako dítě jsem z nich cítil jakýsi podiv nad tím, že jsem jejich. Jako by si říkali: Odkud se tu vzal? Jak se tohle stvoření ocitlo v naší rodině? Proč zrovna my? Bože, za co nás trestáš?

Byl jsem věčný trn v jejich patách. Nevěděli si se mnou rady. Zachovávali si odstup. Nebo jsem to byl já? Mohl jsem za to, že jsem nebyl k zvládnutí?

Jsem jiný druh. Oni mají ploutve a já křídla. Patřím k jinýmu kmeni. Nebo k žádnýmu. Jsem osamělý běžec.

Musel jsem odejít. Chtěl jsem se naučit řeč. Sbalil jsem si batoh a koupil jízdenku do Paříže. Hned na nádraží de l'Est jsem potkal lidi, co mi pomohli. Dostal jsem se k cíli. Chtěl jsem to zkusit. Už

jednou jsem tím prošel, tehdy nebylo úniku. Když byl konec, řekl jsem si, nikdy víc. A teď jsem naprosto dobrovolně strkal hlavu do chomoutu.

Čekalo mě nejedno překvapení.

Tím největším byla koncentrace. Koncentrace debilů, včetně gumáků. A rozhodně nehrozilo, že bych se naučil francouzsky. Byli tam samí Rusi, Korejci, Poláci, Marokánci. Devadesát procent času jsme honili famas. Česky sapík. Spisovně samopal. Furt se to čistilo, rozebíralo a zase skládalo. Chrápali jsme s tím. Příprava na boj, aby si každý zvykl na zvláštní intimitu zbraně. Po měsíci jsme dělali zkoušky. Se zavázanýma očima jsme skládali famas. Na čas.

Po šílenství prvních týdnů, kdy nás proseli sítím psychologických a zdravotních testů, nás vyexpedovali na farmu, mimo kasino, daleko od civilizace, mimo normální svět. To byla drsárna. Zkoušeli, co se do nás vejde; sledovali, kdo vydrží. Žrádlo nic moc, jenom plechovky. Nenechali nás vychrápat, spali jsme dvě hodiny denně, všechno v presu, v poklusu. Záhuľ na fyzičku, ale hlavně psychické deptání a buzerace. Budili nás o půlnoci, aby nám předvedli bojové vozidlo. Uprostřed noci jsme stáli jak houf apoštolů kolem džípu a gumák zahájil kázání. V každé větě použil aspoň jednou slovo *important*. Další oblíbenou frází bylo *c'est l'essentiel*. Toto je nejdůležitější. Všechno bylo veledůležité. Ukázal na kolo a řekl nám francouzsky „toto je kolo“. Ukázal na volant a pravil „toto je volant“. A tak dál a pořád dokola, opakování je matkou moudrosti; pak jsme to opakovali my, a zase dokola, hezky na střídačku, blbákovali jsme tam až do rána. Rychlokurz francouzštiny pro kretény. Další noc nás vytáhli do polí, ukázali na pořádnou kládu. Tak, tady toto teď zvednete a poběžíte s tím – tam. Seržant máchnul rukou do tmy. Šest nás zvedalo trám. Klusali jsme s ob-

rovitým pražcem na ramenou tři kilometry. Pak nás otočili. Běželi jsme zpátky.

Tímhle bohulibým způsobem oddělali slabší povahy, chudáky, kteří nakonec dezertovali. My, co jsme vydrželi, jsme se po měsíci ojebávání dostali zas do kasáren. Tam bylo slušné jídlo. Frantíci si potrpí na dobrej gáblík, každý tam za chvíli přibral. Najeli jsme na normální režim; večerka v deset, budíček v pět, konečně šance trochu se vychrápat. První tři měsíce bez osobního volna. Až po třech měsících nám vrátili oblečení, ve kterém jsme přijeli, a pustili nás na vycházku z kasína. Během přijímače nás permanentně očkovali. Dostal jsem asi dvacet injekcí bůhvíčeho. Samozřejmě nám neřekli, co do nás šroubujou.

Při vstupu se ptali, kde jsem pracoval v civilu. Odulý seržant mi položil jednoduchou otázku. Kdo vás zaměstnával? Řekl jsem, že jsem dělal u auditorské firmy. Poškrábal se na hlavě; po úvaze se nedůvěřivě zeptal, co je audit. Snažil jsem se mu to vysvětlit. Brzy mě přerušil. Podrážděně mávnul rukou.

– Fucking intelligent!

A byl se mnou hotový. Od té doby se to se mnou táhlo. Ty gumy si myslely, že jsem nějaký mozkový kartel nebo co. Vůbec jsem se nedostal k tomu, abych dodal, že jsem byl jenom podržtaška. Obyčejný poskok.

V základním výcviku jsem se uplatnil i jako lyžařský instruktor. Vzali nás do Alp a dali nám lyže s kandahárem. Učil jsem ty paka jezdit na vleku, velitel na tom nebyl o moc líp než většina Korejců. Přišel za mnou, prý ať mu řeknu, co dělá špatně. To bylo docela zbytečné, klátil se na tom jak kačena, tak jsem mu řekl, ať radši jede. Velitel musel jet vždycky první. Jednou jsem to nevydržel; spustil jsem se z kopce, pořádně to rozjel a v půli svahu velitele mignul.

Dole mě důkladně sprcal a odvelel na dětskou loučku. Dělat instruktora Marokáncům, co se placatili na pár metrech čtverečních.

V Alpách jsme byli pak ještě jednou, na přesunech. Dali nám sněžnice a marš. Dva dny jsme jenom pochodovali. Měli jsme sledovat okolí, protože na horách ve sněhu je jiná orientace.

Na hrbu jsme táhli plnou polní. Spacák, celta, blembák, čutora, lopatka, maska, oblečení na výměnu. Taky zbraň, nezbytný famas a náboje. Navíc nám nacpali jídlo. Narvali nám žrádlo na týden dopředu, tři kila na den, aby se i žvanec trochu prošel s náma. Flastry a masti jsme si kupovali u zdravotníka. V noci jsme bivačkovali. Schoulený ve spacáku, sníh pode mnou, celta a nebe nade mnou. Nádhera.

Napsal jsem rodičům. Že žiju. Občas jsem si na ně vzpomněl. A na sebe.

Celé moje dětství byla jedna velká operace. Snažili se ze mě udělat někoho jiného. Neodpovídal jsem jejich představám. Nevím, koho si vysnili, ale já jsem to nebyl. To vím určitě. Matka si uvědomovala, že se liším, že jsem jiný než děti, které znala. Nedokázala se přiblížit. Možná se bála. Neuměla si představit, co se ve mně děje. Nikdy jsem nebrečel. To nechápala. Moje podivínství ohrožovalo její smysl pro patřičnost. Tlačila na mě, snažila se mě přizpůsobit, ořezat, abych zapadl, aby sama sebe ušetřila udivených nebo pohoršených pohledů. Chtěla, aby ji přijali, všichni ty lidičky z vesnice. Musela mě odvrhnout, aby obstála před světem.

Byl jsem vyvrhel.

V kurzu střelby jsem byl podělaný strachy. Na jaře nás vyvezli na venkov a čtrnáct dní honili po polích. Stříleli jsme ze samopalu, na různé vzdálenosti, vleže, vkleče, vestoje, v poklusu. Dělali jsme rojnici, postupovali jsme v řadě a pálili na balónky přivázané k prknu. A pak v běhu. Hejno vymazaných hovad s plným zásobní-

kem ostrých. Přepadal mě panický děs, že mě některý z těch idiotů zastřelí. Kdejaké pako se vyděšeně otáčelo kolem osy s famasem v ruce, prsty na spoušti. Velitelé reagovali pohotově. Když viděli vola, jak se točí a bezděčně míří do svých řad, okamžitě ho vyhmátli. Vzali ho stranou a srovnali do krychle.

Po střelbách jsem si připadal jako znovuzrozený. Vycukaný, ale živý. Tenkrát jsem ještě netušil, že se moje zkušenosti z legie nakonec scvrknou na dvě činnosti, které jsem se doopravdy dokonale naučil. Vyplňovaly nejvíc času: honění famasu a žehlení.

Může to znít divně, ale zvládnout žehlení vojenský košile bylo daleko těžší než veškerý ptákování se sapíkem. Musel jsem si koupit napařovačku. Na správně vyžehlenou košili byl předpis. Vzorově vyžehlená košile byla vrcholem francouzský buzerace. Nebralo to konce, jeden kus jsem žehlil dvě až tři hodiny. V průměru. Dva sklady na rameni, tři na kapsičce, tři podélný sklady na zádech a jeden příčný pruh na šíři zad.

Až mi bude nejhůř, budu dělat žehliče.

Devadesát procent lidí, co se hlásí do legie, jsou zoufalci. Prchají před výkonem trestu. V legii je těžkej teror. Seržanti usilují o co největší odpad, předvádějí, jak jsou tvrdí, chtějí mít na kontě co nejvyšší počet dezertérů, kteří to neunesou. V tom se liší od naší armády. Dobře vědí, že legie je pro tyhle chudáky zločince posledním útočištěm.

Po třech měsících nás rozřadili k jednotkám. Kavalerie. Šel jsem k tankánům, ale nakonec jsem skončil u radistů. Vyhledával jsem nepřítele radarem. To už jsem věděl, že chci pryč. Donekonečna jsem chodil na pohovory a oni mě pořád nechtěli pustit. Neměl jsem pas, ten mi sebrali.

Jezdil jsem džípem a vozil gumy. To už bylo skoro jako doma. V naší lidové armádě jsem taky vozil gumy, nejdřív v gaziku, pak ve volze. Tady mě poslali ke kavalerii. Dali mi odznak, dostali jsme legionářskou čepici, bílou s černým kšiletem.

Vybrali mě na speciální výcvik. Ostrov Nová Guinea. Tropický prales. Bílé pláže, vůně soli a moře, všude dokola moře. Kdykoli jsem měl chvíli, svlíknul jsem uniformu, abych se mohl vznášet. Ale nebyla to žádná dovolená. Příprava bojového komanda se pohybuje na hranici lidských možností. Džungle je nemilosrdná. Kdo ji nezná, toho spolkně, udusí. Byly to zřejmě nejtěžší měsíce, jaké jsem kdy zažil. Někteří z toho onemocněli. Nateklá hlava, opuchlé tělo, absolutní vyřazení z provozu. Museli je zavřít na čtrnáct dní do klimatizace, aby se vzpamatovali. Byly chvíle, kdy jsem myslel, že to nevydržím. Že radši chcípnu.

Ale přežil jsem to. Naučil jsem se vidět hady, kteří dokonale splývali s přírodou; rozlišovat rostliny; které z nich se dají žrát a kterých není radno se ani dotknout; jak najít vodu; jak se orientovat podle hvězd. Byl jsem někdo jiný. Proměňoval jsem se, jako bych se svlíkal z kůže. Sám jsem se nepoznával.

Po dvou měsících nás testovali.

Vysadili mě z vrtulníku uprostřed pralesa. Zadání znělo jednoduše. Máš tři dny na to, abys našel cestu k jednotce. Jinak zhebni. Nebyla to sranda.

Přežil jsem výcvik pro speciální úkoly.

Vrátili jsme se do Francie. V kasinu se mi zdávaly živé sny o tropech, dýchal jsem vlhkost, budil se zpocený jako v horečce.

Byl jsem v džungli. Nemohl jsem usnout v tom hrozném rámusu. Dokonalé spiknutí cikád, žab a nočních ptáků. Agresivní koncert, gejzíry vrískotu a kvákání. Souzvuk. A do toho komáří s odpornou fistulí. Spánek nepřicházel. Vstal jsem a oblíkl se. Vyšel jsem ven

a ztrácel se v modrých a šedavých parách noci. Dal jsem se do běhu. To mi vždycky pomohlo; při běhání jsem nacházel odpovědi na otázky, dokonce i ve snu.

Džungle skončila, zastavil jsem se na pláži. A na té dlouhé bílé pláži stál bílý dům s bílou střechou. Z otevřeného okna nahore ve štítu se nakláněl muž. Vypadal dobře. Byl to básník. Nevím, jak jsem zjistil, že je básník, ale byl. Měl hezký, ušlechtilý obličej a tvářil se vlídně. Pokynul mi, abych šel blíž. Když jsem přicházel, všiml jsem si, že dům je kolem dokola pokrytý jinovatkou. Okenní skla, parapety, římsy, všechno bylo zamrzlé. Na střeše ležela sněhová přikrývka. Zarazil jsem se. Z muže v okně vycházel takový chlad, že všechno, na co se podíval, se proměňovalo ve zmrzlé rampouchy. Vyšel z domu, blížil se ke mně. Pořád se přívětivě usmíval. Otočil jsem se a přinutil nohy k pohybu. Běžel jsem o život ve strachu, že umrznu. Ani jsem se nedíval, kudy a kam běžím. On se dal za mnou.

Utíkal jsem džunglí, klopýtal přes kořeny stromů, které jako by vyrůstaly ze země výš a výš, aby mě zastavily. Liány mě chytaly do sítí, džungle se spikla proti mně. Ztratil jsem boty. Uháněl jsem bosý, snažil se vyhýbat nástrahám, abych si nezmasakroval chodidla, abych mohl běžet dál, co nejdál od něj. Ale on letěl jako myšlenka, už už mě doháněl, vztahoval ke mně studené ruce, už se mě skoro dotýkal, sápal se po mně. Chtělo se mi křičet, ale ztratil jsem hlas. Jako by zůstal v kanadách, které mi sklouzly z nohou.

Probudil jsem se. Hlasitě jsem funěl, prsty zmodralé a promrzlé, tělo zalité potem.

Byl pryč. Obestřela mě úleva, že to byl jen sen.

Vstal jsem a ochable se vlekl na záchod. Jako bych měl v nohách třicetikilometrovou štreku. V umývárně jsem se zastavil u zrcadla, zářivka se po dvou zabliknutích rozsvítila. Zařval jsem. Ozvěna

zděšeně prolétla místností. Když jsem se podíval do zrcadla, byl tam. Poznal jsem ho. Ledový muž.

Vrátil jsem se do postele, ale už jsem nezabral. Ráno jsem měl pod očima kruhy, že by na ně mohli věšet spodky celého regimentu.

Byli jsme zpátky v Evropě. Všichni měli plnou hubu války v Kosovu. To znělo nevalně.

Plukovník Tournier vypadal jak otlý havran. Černé vlasy, hlava zastrčená mezi ramena, krk žádný. Odkášlal si do mikrofonu, krá krá. Jeho šedá kůra mozková byla hladká jak vojenský kyblík. Moc toho nenamluvil, obvykle si vystačil se zájmeny a citoslovci. Pronesl řeč k davu. Pochopil jsem, že se chystáme do Kosova.

Znovu jsem požádal o propuštění. Když si mě nevšímali, sbalil jsem si pinkl a jednoho rána zdrhl.

Pětatřicátý kilometr. Občerstvovací stanici míjím bez povšimnutí. Nic nepotřebuju. Dvě hodiny a tři minuty. Skvělý. Běžím lehce, s přesností počítače. Dýchám jako v letu, ztrácím tělo, necítím žádnou tíhu.

Jako tehdy, když mi narostly křídla.

Francie. Bez pachu vojny byla úžasná. Žena k pomilování. Jezdil jsem po jejích vnadech křížem krážem.

Drobné mrholení pokrylo trávu lesklým balzámem, vůně ranní rosy se zvedala ze zmáčené země.

Byl jsem sám. Přitom jako by mě stále někdo doprovázel. Sedl jsem si na břeh plesa. Cítil jsem na sobě tajemné oči jezera. Odrážely prostor horských výšin. Byl jsem sám. Obklopený tichem a horami. Vztahovaly ke mně ruce. Rozmlouvaly se mnou v záva-
nech větru a suchého jehličí.

Psal jsem pohled domů. Přijedu na podzim.

Mám rád podzim. Dny, kdy vytrvale mrholí nebo dlouho prší. V takovém počasí ožívám. Nesnáším přímé slunce, vedra mě ničí. Vysávají. Asi jako matka se svým pozitivním přístupem.

Mám rád mlhy. Vzduch vlhký a nasycený. Mlha rozmaže ostré kontury světa, zaoblí hrany, potlačí kontrasty. Nic nekřičí, nic neútočí, nic si neuzurpuje právo na pozornost. Mlha je těžká, ale věci, které halí, jsou zastřené a jaksi odlehčené. V mlze jako by se všechno vznášelo.

Začal padat déšť. V šikmých řezavých mečích. Často měnil směr, nechtěl padat kolmo. Ať se točil, jak chtěl, byl šikmý. Kapky se vzpíraly, nechtěly dopadat přímo na trávu, chtěly se trochu sklouznout. Jenže na to letěly moc rychle.

Mám rád déšť.

Jsou různé druhy deště. Déšť pichlavý a zlomyslný. Nebo déšť zuřivec. Prudás. Déšť ostrý a studený. Zmrzlý déšť, déšť severák. A pak teplý letní deštík, něžný, co jen tiše šumí jako listí v korunách. Déšť rychlík, jen sprška, krátká přeháňka. Déšť neúnavný, několikadenní, vytrvalý liják, proměnlivý a hustý. A pak tklivý déšť, tichý a laskavý. Nebo déšť roztleskávač. Zní, jako když skončí představení a spadne opona. V hlavní roli – déšť. Uklání se a sám si zatleská. Mohutně a poctivě. Déšť práskač. Bubeník. Déšť surovec. Déšť rozvážný, pravidelný a rytmický, déšť v poryvech, déšť v pruzích, v nepatrných nitkách, déšť po kapkách. Déšť děsivý, hrozivý lijavec. Sluneční déšť, barevný, duhový, déšť čistý a průzračný. Déšť těžký, nasycený chemií a smutkem civilizace. Déšť slejvák, déšť ulejvák. Déšť nedéšť. Déšť tragéd. Komik.

Déšť má tisíce převleků. A podle role hraje. Mám rád déšť, stovky jeho tváří.

Au revoir. Nastoupil jsem do vlaku a zamával Francii. V Amsterdamu jsem zašel na ambasádu. Vyplnil jsem formulář, že jsem ztratil pas. Dali mi papír, se kterým jsem se mohl vrátit domů.

Vrátil jsem se. Vypadal jsem jak Rambo. Obličej v úplňku. Začal jsem shazovat. Znovu jsem najel na bezmasou stravu.

Zahájil jsem přípravu. Šlo to ztuha. Místo běhu jsem se šoural, každé kilo dolů mě posouvalo dál. Do jara se dám dohromady, říkal jsem si. A na pražském maratonu si zlepším osobák. Zaběhnu to pod dvě třicet pět.

Zvolna jsem se vracel do formy a do svých tvarů. Zůstávaly šlachy a svaly. A rostly mi vlasy. V legii jsem byl nakrátko. Těšil jsem se, až mi dorostou.

Naši měli radost, že mě vidí. Matka na mě přišla s koláčem a vstřícným úsměvem. Snažila se. Byl jsem pod palbou otázek. Tak jak bylo na lodi? Na lodi? Jo, na lodi – na lodi bylo fajn. Pochopil jsem, že jim brácha něco nakukal. Něco jsem jim musel říct, ne, hájil se, když jsem se na něj obořil. Měls to říct hlavně mně, abych věděl, cos jim nakecal.

Byl jsem doma deset minut a svrběla mě prdel. Rozloučil jsem se.

Březen se opřel do holých stromů. Zvyšoval jsem dávky.

Sedmatřicátý kilometr. Běžím v transu. Posouvám se za hranici, překračuju horizont. Musím myslet na muže v zrcadle. Ledový dech. Občas se připomene. Jako zrnko z jahody, uvízlé mezi zuby. Přemýšlím o něm. Možná jsem mu neměl utíkat. Možná jsem ho měl zkusit zahrát.

Třeba by roztál.

Čtyřicátý kilometr. Prázdná hlava. Úplně vymetená. Jen barvy a tvary. Záblesky a zákmity z jiného světa. Běžím jako vítr. Nejsem dítě lidí, kteří mě zplodili. Mám jejich jména v rodném listě, v kolonkách matka a otec. Matka a otec. Slova bez obsahu. Nevyjadřují žádné pouto, žádnou příbuznost.

Hledám lidi, kteří mají moji krev.

Ještě posledních pár metrů. Běžím. Vznáším se. Lehce a plynule. Jako bych právě vyběhl.

Bráchanec říká, že jsem běžeckej manekýn.

Probíhám koridorem, všude davy, tleskají, mávají. Skvělá atmosféra. Někdo mi cpe iontový nápoj. Taky houbičku.

Čas 2:33:27.

Polívám se, setrvačností klušu k orloji. Staromák se točí. Za chvíli je celá, hodiny odbíjejí.

Začíná představení. Dvanáct apoštolů se vyklání z okna, jeden po druhém, chechtají se na lidi, smějí se a mávají, kynou turistům jako státníci na tribuně. Jeden z nich se otáčí zády. Zvedá si suknici a vystrkuje na davy dřevěný zadek. Ten za ním dělá totéž, ale stojí zepředu. Pod vykasaným hábitem dvě prkenné nohy, neforemné. Špatná řezbařina, pěkně zfušovaná. A mezi nohama – nemá nic! A za ním už se tlačí další. Svatý Petr brečí, že mu sebrali klíč.

Měřím si pulz. Tepová frekvence zvolna klesá. Smrtka tahá za zvonec, kření se na mě. Chci tě, klape čelistí, chci, abys mě přeříz! Kroutím hlavou. To mě radši vem tou kosou. Ať to mám za sebou. Slyší mě. Pohodí hlavou a promění se v krásnou rusovlásku.

Myslím, že jsem vyčerpал veškerý jaterní cukr. Svět kolem je veselá maškaráda.

Proto běhám. Svět se otočí vzhůru nohama. Možná utíkám sám před sebou. Ale když před sebou utíkám dost dlouho a dost daleko – nacházím o sobě pravdu.

V tu chvíli vím, co hledám.

Tanec, kterým roztaje

Na obzoru hučí včelí úl. Obrovský, funkční, stále dokonalejší. Plný hemžení, práce, pobíhání, stresu, čekání. Překotný shon a chaos, přitom všechno běží podle vnitřního řádu, kolečka hodin do sebe zázračně zapadají. Včelí úly jsou zajímavý úkaz. Inspirace. Blížíme se k jednomu z nich. Perfektně obšlehnuté schéma, zvětšené rozměry, šité na míru. Letadla přilétají a odlétají. Motory bzučí, cestující vdechují vůni dalek a nafty. Míří za prací, za poznáním, na dovolenou. Aby si vydělali peníze, aby se něco naučili, aby si odpočinuli, aby načerpali energii, poznávali země a lidi, jiné kultury.

Miluji cestování. Cestování po dalekých zemích je vášeň.

Možná je to náhražka; za nedostatek vnitřních podnětů, za chudý svět nitra.

Dívám se z auta na šedivé město. Je teplo. Vždycky když odjíždíme na dovolenou, tak se oteplí. Tchán nám dělá taxíka. Je dnes nějak nevšůj, podivně zamlklý, temné čmouhy pod očima. Jako kdyby celou noc proflámoval. Jenže tchán nepije. Vypadá, že mu není dobře.

Bouchání dveří je hudba. Kufry a příruční zavazadlo. Automatické dveře letištní haly se před námi rozestoupí.

– Hej, počkejte! Zvoní vám mobil!

Tchán k nám běží s vibrujícím přístrojem v ruce. Zapomněla jsem ho vypnout.

– Tady máma. Už jste na letišti?

– Ano. Co se děje?

– Bábi v noci umřela.

Bábi. V soukromí jsem jí říkala babka. Bylo jí jedenadevadesát. Dalo se to čekat.

Neměly jsme se zrovna v lásce. Babka měla daleko do mé skutečné babičky, matky mojí matky, která předčila i babičku Boženy Němcové. Tahle babka, otcova matka – ta pro mě nic neznamenal.

– Našli ji ráno v posteli. Prý vypadala, jako by spala. Jsi tam?

– Hmm.

Víc ze sebe nedostanu.

– Pohřeb bude v pátek.

Nechápu, co se děje. Racionální vysvětlení neexistuje. Umřela babka. Někdo, pro koho bych neuronila ani slzu. A teď se mi klepe brada, nohy, hlas. Ochromená náhlou záplavou pocitů, zmatených a nepochopitelných. Tohle se vymyká veškeré logice. Tečou mi slzy.

– Haló! Jsi tam?

Ztěžka funím do sluchátka.

– Jo. My – už musíme jít, mami. Pa.

– Já jsem ti to musela říct.

– Já vím. Díky. Ahoj.

Strkám telefon tchánovi. Je vyjevený. Chudák netušil, že dokážu brečet. Procházím líným zívnutím prosklených dveří. Snažím se ovládnout. Vlna podivného dojetí ovládá mě. Čím víc se snažím, tím je to horší. Přes slzy nevidím, hledám záchody, tam se zašiju, než to přejde. Polykám doušky smutku. Zvláštní. Ne, neměla jsem ji nejradši. Dobře si pamatuju peklo, kterého se v celé rodině nadělala. To dusno, co uměla vytvořit. Bezdůvodně. Tak proč mě to tak bere?

Konečně WC. Zavírám se do boxu. Buben s toaletním papírem se šumivě otáčí, trhám z role kusy, další a další, na příval slz, pořád to nestačí. Měla jsem ji pod kůží víc, než jsem si přiznala. Silácká rétorika, kterou jsem přesvědčovala samu sebe. To dojetí není o ní. Je o mně. Neumím to dál rozšifrovat, neumím říct, z čeho vyvěrá ten proud. Nejde zastavit.

Byla to stará, nemohoucí babice. Už nemohla nikomu nic udělat. Uzlíček kostí a kůže, trocha vlasů a pár vousů na vráscité bradě. Pláču nad zbytky studené krve, nad stařenou, kterou našli stočenou do klubíčka jako dítě. Moc z ní nezůstalo. Žila dlouho, až příliš dlouho. Ale možná něco pochopila. I přesto, že se jí v hlavě všechno zatemnilo. Vlastně až ve chvíli, kdy se jí myšlenky začaly motat, když škobrtaly jedna o druhou, když pletla jména vnoučat, zapomínala narozeniny svých dětí, nastala změna. S hlavou plnou bloků a zádrhelů, šmodrchanic a zkratů, otevřela srdce. Senilní a zmrzačená, odkázaná na pomoc ostatních. Dřív mluvila, stěží se zastavila, a teď se musela soustředit, aby poskládala pár slov, jednu souvislou větu jakoby vytrženou z kontextu. Útržky a zlomky ze života. Dávaly smysl jen jí a trpělivému posluchači, který ji dobře znal. Pokud byl ochotný přelétávat desítky let tam a zpět. Jako zběsilý skokan v zákmitech švihadla. Když se ptala, jak se máš, myslela to upřímně. Dívala se s láskou, nepředstíranou, téměř dětskou. Obnažená a naivní, v očích něco, co tam celý život nebylo. Za celý život nakecala tuny nesmyslů, lány podlostí, kýble zbytečností. Zvratky. A teď skládala oblázky, hledala slova, jedno dvě. Na pocity. Stačilo málo, vyjádřila to. A jak se u toho dívala.

Po čtvrt hodině jsem se vypotácela ze záchodu. Rozmazaný make-up, červený nos, místo očí dvě zarudlé štěrbin. Pláč, holka, plač, říkávala maminka, budeš krásnější. Když jsem se podívala do zrcadla,

skoro jsem se nepoznala. Čekající dámy si musely myslet, že jsem si tam jednu šlehla.

Startující letadlo mě na chvíli rozptýlilo. Uklidnila jsem se. Za dvě hodiny jsme na letišti Charlese de Gaulla. Tam si dám večeri se sestrou, přespíme u ní. Ráno poletíme dál.

Když jsem usrkávala kávu, znovu se mi zamžily oči. Sakra. Ta babka mi ale dává.

Byla jsem zvědavá, jestli už to ségra ví. Měla s ní ještě podivnější vztah než já. Od toho, co se narodila, ji babka nebrala na vědomí. Byla pro ni neviditelná. Mě viděla vždycky. Ani jsem se nemusela snažit. Občas mi chtěla něco dát. Knihu, obrázek, sbírku básní. Já jsem pro ni žádný dárek neměla. Nikdy. Zato sestra si před každou oslavou lámala hlavu, čím by babičce udělala radost. Od útlého věku pro ni vyráběla dárečky, s úsilím a pečlivostí je nemotornými ručkama malého děcka balila do pestrých papírů, vázala barevnou pentlí. Dojemná podívaná. A drastická zároveň.

– Všechno nejlepší, babičko.

Babizna ji nevnímala. Dárečky odložila na stůl, otočila se na mě.

– Tak jak se máš, Emo?

Chtěla jsem ji praštit.

– Tady *Lea* ti přinesla nějaký dárek. Podívej se.

– Potom, potom se podívám. Jak se máš *ty*, Emo?

– Dobře.

Bylo mi zle. Lein pohled se zamlžil, dětské očekávání pohaslo. Tiše se posadila vedle mě. Oči poraněné laně, zamlklé a nešťastné. Nic se nezměnilo. Byla neviditelná. Rok za rokem. Čím byla starší, tím víc to bolelo. Ale každoročně si dál chodila s dárečkem pro nelítostný úder. A moje přesvědčení, že stařena si nezaslouží žádný dárek, se každým rokem prohlubovalo. V životě jsem jí nic nedarovala.

Byla nešikovná. Nebo měla smůlu. Pořád se jí něco dělo. Často padala, vždycky byla samá modřina, jedno zranění stíhalo druhé. Pořezané prsty, skopnutý palec, naražené zápěstí, opuchlý kotník. Bylo jí osmdesát. Jednoho zimního dne se svezla, jen tak se sklouzla, na náledí. Něco křuplo, zůstala na chodníku, drobná postava v kožíšku z králíka. Kolemjdoucí se seběhli, sbírali ji. Někdo zavolal sanitku. Potlučená, zděšená, noha zlomená v krčku. Skončila v nemocnici, ležela, nehýbala se, dostala zápal plic. Na to se v jejím věku spolehlivě umíralo, tehdy. Ale ona se nedala, malá a hubená, střízlíček, zakousla se, bojovala, hrabala se zpátky. Za měsíc byla doma. Utekla jsem hrobníkovi z lopaty, řekla. Nemohla chodit. Vynutila si hole, lezla a belhala se, zkoušela, co se dalo. Všechno ještě zvládnou, na všechno stačím sama, tvrdila. Byl to kec. Zůstala na krku svým dětem. A Lei to nedalo. Chodila za babičkou, dělala věci, které nikomu jinému z rodiny nebyly jaksi po chuti. Občas stařenu vykoupat, natočit jí vlasy, ostříhat nehty, trochu s ní promluvit. Přesto se o ní babice málokdy zmiňovala. Jen někdy, velmi zřídka, utrousila větu, že za ní chodívá nějaká Lea. Ten její mládenec, říkala, to je ale holota. Znáš ho?

Lea stála ve dveřích, usmívala se. Slyšela to. Babka se dívala přes rameno, zaostříla do chodby, špatně viděla. Kdo to tam stojí, ptala se. Napadlo mě, že si nezaslouží slitování. Nikdo, řekla jsem. Vůbec nikdo.

Po pár letech, když babka už neudržela moč ani souvislou nit, se milá Lea odstěhovala. Dostala nabídku, která se nedala odmítnout. Z larvy se vyklubal motýl, křehký, pestrobarevný, zářivý. Paříž na ni čekala.

Babka se rozplakala, usedavě a lítostivě jak osiřelé děcko.

Lea odjela a stařena zůstala v péči své dcery. Alenka. A stařena v říši divů. Nechápala, že sklízí, co kdysi tak pečlivě zasela.

Přistáli jsme v Paříži. Chci setřást z ramen smrt, ale její stín je mi v patách. Musím se s ní smířit. Musím to znovu přežvýkat.

Cvrkot v letištní hale, shon, výzvy cestujícím, tlak civilizace. Není čas myslet, pod stresem, v davu živých na chvíli zapomenou na mrtvé. Letiště Charlese de Gaulla je jedno z nejpitomějších. Až za pár let dokončí přestavbu, snad se to zlepší. Teď je to děs. Žádné velké letiště není tak mizerně zorganizované jako tohle. Venku je třicet ve stínu. Cesta z jednoho terminálu na druhý trvá skoro půl hodiny. To už známe. Autobus narvaný k prasknutí, bez klimatizace. Pasažéři přepadávají přes příruční zavazadla, nerudní, upocení, nadávají, přelévají se a tlačí v návalech. Vybabuje se mi starý vtíp. Definice pekla: Peklo se vyznačuje anglickou kuchyní, švýcarským smyslem pro humor, německým milováním a všechno to organizují Italové.

Tak Italové? Tady těžko.

Cestující s obavami probíhají mlhou v zahulené letištní hale. U východu bliká *last call*, poslední výzva. O nákupech v bezcelní zóně si můžou nechat zdát. Sednou si do letadla, sotva dýchají, vychutnávají pramínky potu na zádech a přestálý stres.

Lea. Je to kvůli ní. Musela si vybrat právě Paříž? Kdyby nebylo jí, letišti Charlese de Gaulla bych se vyhnula vítězným obloukem.

Smějeme se jedna na druhou. V kavárně nad Seinou. V nose vůni čerstvých croissantů a horkého pressa.

- Vezu zprávy z domova.
- Já vím.
- Co víš?
- Že umřela.

Dívala se na mě, soucitně, četla mi na čele palcové titulky. Rozpaky a nejistotu, citový zmatek. Ona měla všechno zpracované

a pečlivě zabalené; jako kdysi ty dárečky pro babku. Věděla to. Vypadala, že to ví už dlouho.

– Tos mi vyrazila dech.

Usmála se.

– V noci se mi zdál sen, hrozně živý. Přišla za mnou babička. Sedla si ke mně na postel a vzala mě za ruku. Pohybovala rty, ale já jsem nic neslyšela. Co říkáš, babi? Co říkáš? Rozloučit, řekla. Chtěla se rozloučit. Za ní bylo nafialovělé světlo. Pak jsem se probudila. Bylo nad ránem, venku ještě tma. V poledne jsem volala domů a táta mi řekl, že umřela.

– Ty máš teda sny.

Vzpomněla jsem si na babku. Za posledních pár měsíců se proměnila v nemluvně. Jenom spala a spala. Přes den se občas vzbudila, pozřela pár soust, bezzubými dásněmi je žmoulala. Valná část jídla jí zůstávala v kapse mezi dásní a rtem. Zalovila prstem, posunula si chuchvalec jídla a slin dál na jazyk, přitiskla ho na patro a pomalu rozmělnila.

Ještě nechod', škemrala, když jsem se zvedla.

Seděla na kavalci, celé dny tam seděla, v zakydané zástěře, zkroucená na pohovce, čpěla zažranou špínou a močí. Před sebou tranzistorák, hlasitě chrčel, starý ubožák. Podobali se. Na stolku brýle, rozbité, upatlané, Bystrozraký by přes ně neviděl. Sedávala tam celé dny. Sama, opuštěná, bez lidského hlasu. Dny jednotvárné jako tikot hodin, samota přetrhávaná pravidelným přísunem potravy.

Stařena se zavrtěla. Před sebou pizzu, snažila se seškrábat nožem vrstvu kečupu, neobratně, bez citu ve zkřivených prstech s nateklými klouby. Pak to vzdala. Nakonec strávila i rajčata, ale Lein odjezd přežvykovala jako šťovík. Kroutila hlavou, opakovala dokola. Jedno a totéž. Ta Lea. Ta Lea, víš. Ta Lea.

Lea byla pryč už přes půl roku.

- A co s ní, babi?

- Ta Lea -

- Ona zase přijede, neboj.

Pátravě se na mě zadívala.

- A ty myslíš, že já -

Na konci se svíjel otazník. Zoufalý, opuštěný. Měla strach. Na jednu měla strach. Že neuvidí Leu.

Chtělo se mi rvát, říct, že Leu nikdy neviděla. Připomněť jí, že Lea pro ni byla neviditelná. Lekla jsem se. Kolik jí mám v sobě, kolik se do mě vejde zloby. Proboha. Sedí tady, bezmocná, sotva se smolí větu. Nic, už nemůže nic. Soucit. Měla bych cítit soucit.

Stařena odvrátila oči k oknu, toužebně se dívala. Jako by chtěla ven. Dveře na terasu byly zamčené, klíč v bezpečí Alenčiny kapsy. Svět se točil za sklem, vzdálený tisíce mil.

Lea si objednala minerálku. Pak další. Nic jiného nepila. Ani kafe. Jenom do sebe lila vodu. Po litrech.

- Domluvila jsem si volno, abych mohla domů. Na pohřeb.

V prstech mi zacukalo, sáhla jsem po sklenici.

- Má to smysl?

- Pro mě má. Taky se chci rozloučit.

- Ty jsi prostě Popelka. To já se neloučím. Já jsem taková svině, že ji budu mít v příštím životě za tchyni.

Vyprskla.

- Ano? No to se máš na co těšit.

- Jo, tchyně ona byla dobrá. Mohla psát příručky.

Snědla jsem další croissant. Bude mi špatně, jestli toho nenechám. Ségra mě sledovala. Za dámu nikdy nebudeš, řekla. Jako kdyby se

croissant dal jíst s nějakou grácií. Podepřela si hlavu, pořád se na mě dívala.

– Jako bys jí z oka vypadla.

Dostala mě. Když mě chtěla pořádně pošouchnout, když mě chtěla doopravdy vytočit, stačila tahle věta. Strašně se jí podobáš. Šla dál. Pamatuješ? Malý lord, ta fotka byla přesná. Emičko, podívej, to mi bylo čtrnáct. Hrála jsem divadlo. Kdyby nebyla tak zažloutlá, všichni by věřili, že jsi to ty. Chachacha. Pitvořila se.

Přesně tak to říkávala babice. Máchala mi u toho fotkou před ksichtem. Ta podoba, věřila bys tomu?

Měla pravdu. Ta podoba byla dokonalá.

Lea se uchichtla. Zkoušela mě, testovala, jestli se něco změnilo. Strašně se jí podobáš.

Jiskřilo to, ale jinak než dřív. Zasmála jsem se. Každý se někomu podobáme. A ona byla docela hezká ženská, ne?

Rozesmála se. Zeptala se, co babička říkala, když jsem ji viděla naposledy.

Mávla jsem rukou. Jako vždycky. Furt to samé dokolečka. Stokrát ohrané programy. Jednička, dvojka, trojka. Na žádný velký pokec už to nebylo.

Byla to pravda. Pokaždé se ptala na stejné věci.

– A kolik je mi let?

– Jedenadevadesát, babi.

– Tolik?!

Zakroutila hlavou, trochu roztrpčeně a trochu nedůvěřivě. Jako by chtěla říct, že to snad není možné, jako by váhala, jestli mi to má vůbec věřit. Pak se jí zúžily oči do dvou škvírek. Přešla do protiútku.

– A kolik je tobě?

- Třicet, babi.

Usmála se.

- Tak málo? A kdy se budeš vdávat?

- Už jsem se vdala, babi.

Znovu se podezíravě usmála.

- Děláš si psinu?

- Ne, babi, nedělám. Fakt jsem vdaná - a žádná psina to není.

Ale to už jsem ti říkala.

Myšlenky změnily směr. Obličej se zatáhl, obloha v dubnu.

- Ona - víš - tehdy - řekla mu -

Roztřesenou rukou si vjela do prořídých vlasů. Cestovala v čase.

- Bože, jak ona - nesnášela ho, víš -

- Koho nesnášela?

- Tvého otce!

Pochopila jsem. Mluvila o svém muži.

- Kdo ho nesnášel? Tvoje matka?

- Já se o tebe postarám, řekla mi - před ním - a on tam stál - řekla to, že on nemá peníze - že ona se postará - tak - urážela ho -

Plakala. Hořké kapky vzpomínek na vlastní matku, na zášť, na neomalenost.

- Ona - nenáviděla ho. Nenáviděla!

Ano, to jsem pochopila. Nenávist. V naší rodině se dědí. Dědeček kvůli ní přestoupil na jejich víru, jenže ani to mu nebylo nic platné. Byl pořád jenom lůza, pro jejich *hoch welt*, chátka z Nemanic. Syn tesaře, z vesnice. Drzák, co vztáhl umouněné pracky na jejich vznešenou dceru. Jak si mohla vzít někoho bez peněz? Nikdy mu to neprošlo. Tchyně ho nenáviděla, mohla se zalknout záští.

Byla součást dědictví. Dědila se z generace na generaci. Nenávist k zeťům a snachám. Vyzývavá, přímočará. Nikdo nebyl dost dobrý, aby smísil svoji psí krev s tou jejich. Se všemi se podle toho

zacházelo. Švábi a škvorové požívali v rodině víc úcty než přížnivší se snachy a zeťáci.

Stařena plakala. Seschlá a ubohá, plakala nad svým dědictvím.

Když jsem se znovu zvedla k odchodu, povzdychla si. Nezdržovala mě. Podala mi ruku a pokusila se vstát. Tentokrát nechtěla, abych jí slíbila, že zase přijdu.

Asi věděla, že to nebude potřeba.

Lea mě vyslechla, v klidu. Nic neříkala. Usrkla doušek vody, polkla, podívala se ven, kde tekla řeka. Paříž se koupala ve slunci, které se uklánělo k západu. Červánky jí obarvily tváře. Sálal z ní růžový klid, žasla jsem. Ona si zařídila volno, aby mohla na pohřeb. Mě by něco takového nenapadlo. Já odjíždím na dovolenou. A pěkně si ji vychutnám.

Brzy ráno jsme nastoupili do letadla, znovu na prokletém Charles de Gaulle.

Přistáli jsme na poloostrově.

Porostlý džunglí, břehy lemuje bílý písek, který se ani pod tropickým sluncem neuvaří. Kousíčky skořápek koryšů a úlomky korálových útesů. Vody Karibiku mají barvy pohádkových kouzel a vzdálených galaxií. Intenzita neónů a nadpřirozených vibrací. Zahrada fantazie.

Po týdnů válení na pláži jsme si udělali výlet do Guatemaly.

Přiletěli jsme do Flores. Malé město v horách, nepřístupná planina, jezero Petén a pozůstatky mayské civilizace. Naložili jsme se do omlácené dodávky. Na čelním skle cedule Tikal. Motor zahučel, na poslední chvíli naskočil průvodce. Zkušeně přehlédl dav šesti cestujících. Když se poprvé usmál, strnula jsem. Jeden

z předních zubů jako dominanta – trčel vysoko nad ostatní, patrně nahrazoval i veškeré chybějící zuby spodní. Ostatní zuby, v nej-různějších barevných odstínech, od žluté přes pár zlatých až po tmavě šedé, měly umírněnější velikost. Mohlo mu být padesát, nebo taky pětatřicet. Raul Mayen, nefalšovaný indián, potomek slavných Mayů, v modrých levískách a bílém tričku s potiskem. V pravé ruce hůl, o kterou se opíral. S jednou nohou o několik čísel kratší se pohyboval rychleji než my, mladí a zdraví. Vláli jsme pár metrů za ním. Vykřivená postavička, nakláněla se na stranu jako strom ošlehaný jednosměrným větrem, pravé rameno výš než levé, celá pravá paže zřetelně silnější než levačka. Na nohou kožené pohorky, jedna z nich s nadoraz sešlapanou podrážkou. V zadní kapse džínsů hřeben, částečně vyčuhoval z kalhot. Na opasek si uvázal žlutou igelitku s půllitrem vody, obloženou houskou a tyčinkou Mars. Někoho mi připomínal.

– Come here.

Vydal se na cestu, šel rázně, mírně házel pravou nohu dopředu, dobíhal ji levou nohou a holí. A mluvil a mluvil. Pak zapíchl hůl do země, zastavil se a udělal gesto, které jsem důvěrně znala. Přesně tak vrážela prstem do vzduchu babka. Panebože. Jako by se na chvíli převtělila do postavičky Raula Mayena, do kulhavého pobíhání, do dětských jiskérek v očích.

Raul Mayen se smál, plynule přecházel ze španělštiny do angličtiny, nadšeně nás táhl za sebou po opuštěném městě svých tajemných předků.

– Pojdte, něco vám ukážu.

Hůl, kratší noha, kulhavá chůze a záda do oblouku. Měla jsem ji před očima, pořád. Babka. Podívej, jak mi to jde, chlubila se s dětinskou radostí. Odhodila jednu francouzskou hůl. O tu druhou se opřela a udělala přískok. Všechno se odehrálo tak rychle, že jsem

ji nestačila zarazit. Vyskočila jsem ze židle, abych ji zachytila. To nebylo třeba. Udržela rovnováhu, smála se na mě, vítězoslavně mrkala. Podívej, jak chodím! To je, co?

Kroužila v krátkých přískocích, s jednou berlí, tančila mezi křesly v obýváku.

Raul Mayen se dostával do ráže, zrychleně dýchal, kapky potu na spáncích, leskl se. Čmáral holí do suché hlíny obrázky mayského kalendáře, zaujatý, vzrušený. Poslouchejte. Tzolkin, posvátný kalendář, měl dvacet týdnů. Podívejte. Jedna, dvě, tři – tak, a každý týden měl třináct dnů. 260 dní celkem. To je průměrná doba těhotenství u žen a přibližná délka zemědělského cyklu na Yucatánu. Tak a teď dávejte pozor! Protože tahle ozubená kolečka malého kalendáře zapadají do velkého kalendáře slunečního. Ten má 18 měsíců po 20 dnech. A k tomu pět uayeb – to byly nešťastné dny. A když to sečteme, dostaneme 365 dní! To je nádhera, co? Jak nám to všechno hezky vychází! Oba kalendáře probíhají současně, tvoří spolu kalendářní okruh. Ten trvá 52 let.

Raul Mayen se zazubil. Chápete?

Jak prosté. Komplikovanost duálního kalendáře v jednoduchých čarách na udusané půdě. Snědý muž, úsměv. Vyprávěl o kultuře starých Mayů, jako jiní mluví o svých penězích, autech nebo milenkách. Dokončil náčrtek, klopýtal dál.

Došli jsme na prostranství. Stály proti sobě. Dvě hlavní pyramidy. Pyramida vladaře a pyramida jeho ženy. Ta jeho vyšší, složitější, strmější. Ta její podsaditější, menší, bytelná. Obě úchvatné, každá jiná. Panovníkova pyramida je nepřístupná, kameny se drolí, čas pracuje, požírá kvádry, sypou se v kouscích. Řetěz a nápis zákaz výstupu. Zato na panovníci může vylézt každý, ta to unese, i po staletích vydrží nápor času a lidských končetin.

Vylezli jsme na ni. A na další. Stovky strmých schodů, nahoru a dolů. Svaly stehen ztuhly v beton.

Tak, jdeme dál. Honil nás, vlácel úzkými pěšinkami uprostřed džungle. Raul. Mluvil, nepřetržitě. Musel mít náhradní dech.

- Slyšel jsem, že tržiště ve Flores včera vyhořelo.

Zasmál se, jako by to byl nejlepší vtip týdne. Vyhořelo, opakoval si spokojeně.

- Pojdte sem. Mám pro vás bonus, jenom musíte vylézt až sem a otočit se.

Tohle bylo jeho oblíbené číslo. Výhled na Temple IV, největší z pyramid v Tikalu. Ztrácela se v džungli.

- A teď pojdte, pojdte sem. Tahle malá rostlinka vás zabije. Jenom na chvíli, ale stojí to za to. Když ji sníte, je vám takových šest hodin na umření. Můžete vyzkoušet. A tady, pojdte za mnou, tady vám něco ukážu.

Útlá postavička se shrbila nad zemí. Raul začal hrabat prstem v hlíně pod kořenem stromu. Vidíte tohle? To je hrot šípů a tady tohle, to je kousek keramiky, a tady, vidíte to? Úlomek lidské kosti. To abyste měli představu, z čeho Mayové dělali základnu. Používali směs toho všeho, jílu, keramiky, kousky lidské kostry. Na základně pak stavěli pyramidy.

Vypadal jako univerzitní profesor. Pohlcený, zamilovaný do svého oboru, horlivý.

Blížili jsme se zpátky ke vstupní bráně. Desetikilometrová túra byla u konce. Raul Mayen utrlh větévku ze stromu a dal nám přičichnout.

- Tohle dávají místní ženy svým manželům, aby mohly mít další děti. Chápete? Tady je manžel většinou o dost starší než jeho žena, o hodně starší. A chtějí děti, aby na ně měl kdo pracovat. Když manžel zemře, děti odrostou a mají vlastní rodiny, vdova zůstane

sama – a není nikoho, kdo by se o ni staral, kdo by na ni pracoval. Tak se žena snaží mít děti. Co nejvíc. Jak to jen jde. Ale když je manžel starý, bývají s tím potíže.

Raul Mayen se počouchle směje. Jo, jo, staří muži s tím mívají potíže, i když mají mladou ženu. A tak potřebují pomoc. K tomu je tahle rostlina. Drobný lístek, ale co dokáže. Doopravdy. Nevěříte? Vyzkoušejte sami. Klidně. Mému tchánovi je přes osmdesát a má čtyřletého syna. Takže to zabírá, můžete zkusit.

Když jsme se rozloučili, odkymácel se ke stánku se suvenýry a občerstvením. Vytáhl krabičku marlborek a zapálil si. Napadlo nás, že čekal spropitné. Vrátila jsem se a vtiskla mu do ruky deset dolarů.

– Jsem vám vděčný. Skutečně si toho cením.

Věnoval mi jeden ze svých nepopsatelných úsměvů a ztratil se v džungli, jako se v ní ztrácí města starých Mayů, vysídlená, opředená tajemstvím a věčnými otazníky.

Plná dojmů, atmosféry, tvarů pyramid, musela jsem na ni myslet. Bylo to, jako kdyby mi ona sama poslala do cesty Raula Mayena, aby mi ji připomněl. Aby mě pronásledovala. To jí bylo podobné.

Ve Flores jsme prošli kolem vyhořelého tržiště, ztratili se v uličkách, mezi lajnami křivých a titěrných domků, různobarevných jako kohoutí ocas, zírali na haraburdí v zahradách, na neuvěřitelný bordel, odpadky, plastické láhve, plechovky od coca coly, orvané reklamní plakáty. Docourali jsme až k restauraci Gran Jaguar a sklesli do proutěných křesílek. Hltali jsme fajitu, výhled na jezero, západ slunce do vody, odlesky a čepele nože, zkoušeli jsme zachytit kouzlo na citlivý film.

Po setmění jsme odletěli z malinkého letiště zpátky na modrobílé pobřeží.

Posílali jsme pohledy. To se nikdy neobejde bez dementního rozhovoru.

– Koliks jich koupila?

– Šest.

– Tolik? Komu to budeme posílat?

– Našim, vašim, ségře, tvému bráchovi a Lence.

Vím přesně, na co se zeptá.

– A co ten šestej?

– Třeba Járovi?

– Dyť neumí číst.

To je vždycky keců kolem ubohý pohlednice.

– Tak se mu tady podepiš.

– Stejně je budeš nosit pět dní v kabelce, než seženeš známky.

A pak je přivezeme domů, protože nenarazíš na schránku.

Skutečný soucit projevovaly stařeně dvě osoby. Tou první byla neviditelná Lea, tou druhou její snacha. Saša. Trpěná a opovrhovaná. Babka byla tchyně k pohledání. Výstavní kus. Intriky a výpady. Předčila i ty nejstrašnější vtipy o zlých tchyních. A Saša, moje máma, se neprotivila. Pamětlivá okřídlených slov o lásce k bližnímu, o pokoře a laskavosti. Výčet vlastností, se kterými se nejdál dojde. Tchyniným výpadům se pasivně podvolovala. Je to matka tvého muže, vštěpovala jí její maminka. A Saša nastavovala druhou tvář.

Vybavil se mi ten večer. Byla nemocná. Už dlouho se léčila. Viděla jsem, jak tiše zápasí, jak se ztrácí. Seděla za mandlem, unaveně pokládala cíchy na buben, skřípavě se otáčel.

Zazvonil zvonek. Vpustila jsem neohlášenou návštěvu. Co chceš? Ani jsem se nezeptala, jestli si dá kafe.

Babka nakráčela do kuchyně, ruce zasazené v bok, bradu vysunutou dopředu. Věděla jsem, co přijde. Na programu byl dědův hrob. Vděčný důvod k rytí a štourání. A máma se pokaždé chytla do pasti vlastní ochoty. Nikdy nedokázala odmítnout pomoc. Na povel zařídila, o co tchyně požádala. A teď sbírala plody, sladké ovoce. Výčitky a urážky. Křivil se jí obličej, bolestí. Model, který se opakoval pokaždé, když udělala něco pro matku svého muže.

Seděla za mandlem, ruce se jí chvěly, v očích zmatek, měsíce utrpení, rty sevřené v ponížení. A babka, husar v sedle, natřásala se, hněvivě gestikulovala, chrlila lávu. No tys to teda zařídila, tos udělala schválně, že já jsem ti o něco říkala, no to jsem si pomohla!

Tak drobná, křehká postava, už tenkrát jsem ji o hlavu převyšovala, a kolik se do ní vešlo jedu.

A tehdy se to stalo. Máminy oči se zamžily, něco se v nich zalesklo, diamanty ve zlatě. Ta jiskra přeskočila, páčila, dopadla mi do žaludku jako poslední kapka. Byla to rozbuška; zalomcovala se mnou, vyhodila mě do povětří. Židle mi odskočila od zadku.

– Jako vždycky, co?

Chtěla jsem promluvit klidně a důstojně, ale zavyla jsem, jako by mi rvali střevo.

– Kdy se konečně poučíš?

Máma se držela mandlu, omráčeně zírala. Mávla jsem rukou nad ztraceným případem. Vyrazila jsem k babici.

– Tak už abys šla! Já tě vyprovodím!

Nevěřila. Chtěla vykřiknout, ale ozval se jevištní šepot.

– Cože?

– Je načase jít domů. Snad ještě slyšíš, ne? Jdeme!

Tělem jsem ji tlačila ke dveřím.

– Nejvyšší čas, abys vypadla!

V poslední křeči se obrátila na mámu.

– Sašo! Ty ji necháš, aby mě vyhodila?

Saša byla němá.

– Pac a pusu! Saša říká sbohem! Tak ať tě nemusím vzít za límec.

Nechápala, co se děje. Nebyla pánem scény. Poskakovala ze schodů, klopýtala k brance, pořád se ohlížela. Věnovala mi poslední pohled a jednu větu: No to je vrchol!

Když zmizela ve tmě, zamkla jsem dveře a vešla zpátky do pokoje. Sama jsem nechápala, co se stalo. Jak jsem ji mohla vyhodit?

Stála jsem v kuchyni před mámou a nejistě přešlapovala. Co říct? Pokrčila jsem rameny.

– Je pryč.

Znělo to jako vydechnutí. Představení skončilo, žádná děkovačka. Směšná situace. Na rodinných dramatech je vždycky něco tragikomického. Život sám píše ty nejtrhlejší scénáře.

Najednou se uvolnila lavina; rozesmály jsme se. Dostaly jsme záchvat smíchu, chechtaly se skoro nepřičetně. Vůbec to nechápala, škytala máma v slzách.

– Jo, to teda nechápala.

Zvážněla. Podívala se na mě; ustaraně, s obavou. Zavrtěla hlavou.

– Nikdy ti to nezapomene.

Narovnala jsem se. Bylo mi patnáct. Zvedla jsem bradu a svěřila koutky.

– No a co?

Měla pravdu. Babka mi to nezapomněla. Až po letech, kdy už pozapomínala i jména vnoučat, když si vytrhla fotku z občanky, pak mi to snad zapomněla. A odpustila. Když člověk dokáže úplně zapomenout, tak to znamená, že odpustil. Doopravdy.

Riviera Maya. Barvy, které si chci zapamatovat. Na horizontu se vynořila loď. Bělá se v dálce, láká k myšlenkám. Koho veze a kam? Plaví se jen tak, anebo mají jasno, mají cíl?

Když jsem byla malá, děda mi vyřezal spousty loděk. Pluly mi ve vaně, některé převrhly vlny, jiné se rozbily o strmé útesy, sem tam nějaká dorazila až na břeh.

Když jsem byla malá, trávila jsem u nich spousty času. Babka měla vždycky napilno, musela do krámu, k řezníkovi, ke švadleně. Hlídal mě děda. Dědo, udělej mi koníka. A děda vyřezal koníka, stovky koníků. Řezal i potmě. Říkal, že dřevo tvaruje poslepu, protože je má v prstech, je jeho součástí.

Byla jsem první vnouče, dědův favorit. Spratek zpyovaný. Dělal, co jsem chtěla, vymýšlel hry, škádlil mě, bavil se. Smál se, když jsem se vztekala. Někdy jsem zůstala na večeři. Ptal se mě, co chci – a moje přání se prostě splnilo. Já chci polívčičku. A jakou? Třeba fazůlkovou. A tak babka musela udělat fazůlkovou. Pak mě k tomu posadila a sklídila škleb. Tuhle já nejím. Dědeček se nedal. Poručil přinést všechny luštěniny, ať ukážu, kterou chci. Nakonec vyšlo najevo, že si pletu fazole s čočkou. Chtěla jsem čočkovou. A babka musela zpátky ke sporáku. Vařila čečůvkovou.

Byla zvláště roztěkaná, byla všude a nikde, dělala všechno, ale jako by se na nic nesoustředila. Vzpomínám si na způsob, jakým krájela chleba. Vzala půlku bochníku, opřela si ho o břicho, krájela směrem na střed, ukrojila půlkrajíc, na konci byl tenký jako papír. A další z druhé strany. Zbytek chleba nebyl nikdy rovný, pokaždé byl do špičky, která zůstávala trčet jako val.

V její přítomnosti se místnost plnila tísňí. Jeho hlas a ruce dávaly lehkost a jistotu. Přecházel po pokoji, tam a zpět, ruce založené za zády, broukal si, spokojeně si notoval. Vodil mě do lesa, do vůní dřeva. Sbíral kousky větví, na loďky, na domky, na koníky.

Obklopení barvami, tvary, křupavým jehličím, pozorovali jsme vážky. V úžasu. Nad smrdutou stokou, nad bažinou, rozbahněnou a slizkou, se chvěla průhledná křídylka s pestrými tělíčky. Křehotinké fosforeskovaly na pozadí močálu. Tenké tělo a křídla jako dech. Třepotala se v záblescích slunce. Pamatuju si jeho smích.

Když jsem povyrostla, naučili mě hrát karty. Hrávali spolu. Nadával jí, že je švindlířka. Nebyla to pravda. Prostě ho vždycky obehrala. Každý měl svoji kasičku na drobné, hlídali si ji, obezřetně, hráli o desetníky. Pohádali se o korunu, když se dostali do ráže.

Pak umřel. Dusila jsem v sobě lítost a zlost. Některé střípky z dětství jsou ostré jako rozdupaná sklenice. Proč musel umřít on? Proč neumřela radši ona? To by bylo daleko snesitelnější.

Babka chodila a slzela. Aby všichni viděli, jak je zhroucená. Neustále jezdila na hrob, každý týden s čerstvou kyticí.

Bylo mi dvanáct, když to začalo. Pomalu odcházel. První muž mého života. Několik měsíců ležel, ochrnutý na půl těla, babka o něj pečovala. Zařídila ošetřovatelku, zvala k němu doktory. Řekli, že musí do špitálu. A ona se starala dál. Tak jak to uměla jen ona. Udělala scénu v nemocnici, když ho nechali čekat, pérovala personál, osočovala je, když ho špatně oholili, když měla pocit, že mu zkrřivili vlas. Milující žena. Pustili ho domů, aby měli klid, aby se jí zbavili. Ano, ona sama se o něj postará nejlíp.

Každý den mu vařila poctivou porci krupičné kaše. Každý den do ní zamíchala lžící cukru a dvě lžíce kakaa. Denně ho cpala šlichtou, kterou nenáviděl.

Chodila jsem za ním, občas jsem mu četla. Ale jako by to nebyl on. Viděla jsem ho bezmocně ležet v posteli, v pruhovaném pyžamu, byl vězeň. Viděla jsem ho zlomeného, viděla jsem jeho lítost a ponížení, tichý vztek, který ho prostupoval.

Babka přinesla kaši, začala ho krmit. Valila to do něj jako do kamen, drsně to do něj ládovala. Kaše mu vytékala z ochrnutého koutku, zasychala v nahnědlých hrudkách na bradě. Hbitým pohybem je nabrala zpátky na lžici a jela dál. Spěchala. Vždycky spěchala. Nestačil polykat, nemohl se nadechnout, dusil se tou kaší, kterou ho denně zahltila. Nemohl se bránit. Nemluvil, měl plnou pusou, zakýdané pyžamo. Hořel vzteky. Vypoulené oči plné uvízlého sousta, slz a pokoření. Vydal chrčivý sten, vymrštil zdravou levačku a praštil do kastrólu. Zbytek majdy se vylil na peřinu, potřásl jí zástěru. Vyskočila, teatrálně ječela. Co já si počnu s takovým prchlivcem, co mám dělat? Nemluví, jenom běsní. Teď abych všechno převlíkala!

Utekla jsem, běžela jsem domů. Tam jsem se zavřela a brečela a brečela. Nemohla jsem se vzpamatovat.

Po výstupu s kaší ho šoupla zpátky do nemocnice.

Strašně tam nechtěl. Tolik chtěl umřít doma, ale babka rozhodla. A nikdo se jí nepostavil na odpor.

V nemocnici umřel dřív, než se sešel týden s týdnem. Křičelo to ve mně. Měla umřít ona. Místo něj. Bylo to nespravedlivé. On byl mrtvý a ona žila.

Přežila ho o dvacet let.

Plakala. Chodila na hrob. Vždycky uměla zaplakat v pravou chvíli. Patřila k lidem, kteří často pláčí. Její pláč byl jako dubnové přeháňky. Dojímal ji pohnuté osudy historických postav, charakterů z románů, herců z filmového plátna. Když mluvila o cizím neštěstí, když četla knihu, když se rozvyprávěla o královně Dagmar, bože, jaký ta měla osud.

Tolik se naplakala. A teď byla mrtvá.

Lod' na obzoru zmizela. Písek příjemně chladil, stín se zkrátil na malou skvrnu, paprsky dopadaly na vodu v kolmých nitkách, hrály

si na vlnách. Vzduch se zachvíval solí, vůní páry a křikem racků; v proudech horka mi pramínky potu stékaly po krku jako neviditelné žížalky, co touží po kapkách deště, po vlhkém políbení. Zatočila se mi hlava.

Přišla ke mně. Připadala o holi, vetchá, politováníhodná stařena. V opatlané zástěře a teplákách, v halence, které chybělo pár knoflíků. Záda ohnutá tíhou let, most mezi křížem a hlavou. Jednou rukou se opírala o francouzskou hůl, druhou natáhla před sebe. Gesto opuchlých prstů, svraštělých a křivých, to gesto trčelo směrem ke mně. Bezzubé pozvání. Nebylo v tom nic lákavého. Váhavě jsem jí podala ruku a ona po ní chňapla, s nečekanou rychlostí, stiskla mě v klepetech. Zvedla jsem se. Táhl mě za sebou, šla svižně, zrychlovala. Vypadalo to, že má spousty sil, že se z ničivého tempa ani nezadýchá. Vedla mě do tmy. Klopýtala jsem za ní, lesem, neznámou krajinou, do plic mi vnikala vlhká mlha, ležela na všem. Babice šla odhodlaně a bezpečně, šla jako člověk, který si je jistý, který ví. Přepadávala jsem přes výčnělky kořenů, skoro jsem jí nestačila. Chtěla jsem se zeptat, kam mě vleče, ale slova uvízla v mlze. V tu chvíli se les rozestoupil. Veliká mýtiny ve světle mraků a světlušek a v jejím středu urostlý dub, maják uprostřed oceánu, tajemné šumění vykrajovaných listů. Pustila mě, vykročila vpřed. O pár kroků dál vylezla na pařez. Byl vysoký jako barová židle. Uvelebila se na něm, zálibně si prohlížela paseku, kymácela nohama ve vzduchu. Opřela se špičkou jedné nohy do paty druhého chodidla a chvatným pohybem si zula botu. Pak druhou. Tohle dělávala vždycky, vždycky takhle seděla, bosá, střevíce rozházené okolo jako odhozené hračky. Pak poposedla, ještě chvíli komíhala nohama.

Stála jsem opodál a pozorovala ji v podmračené noci. Nesvítíl měsíc, ani jediná hvězda.

Slezla z pařezu a zamířila ke stromu uprostřed palouku. Změnila se. Jako by na mě docela zapomněla.

Jde bosá, lehce našlapuje, snad ani nekulhá. Odhazuje berli, rovná ohnutá záda. Za chůze si rozvazuje zástěru, svléká tepláky, všechno hází do tmavých křovisek. Vidím ji skrz těžký opar, dělí nás.

Pohodila hlavou, na záda se jí rozsypaly husté kadeře. Sahaly jí k pasu. Drobná postavička poskočila, rozverně a křepce. Uviděla jsem ji mladou a krásnou. Plála, plná světla, její vlasy byly živá voda. Zanotovala pár taktů známé melodie, hravě a čistě. Nikdy jsem ji neslyšela zpívat. Tleskla do dlaní a dala se do tance. Proměnila se v divoženku, lehkonohou vílu a tančila a smála se, jak se nikdy v životě nezasměla. Světlé fáborky tenoučkých šatů, průhledných sukének splývají z pevných boků v jeden potok. A ona se vznáší. Tančí, bosé nohy ve vzduchu, sotva se dotýkají mechového koberce. Je průsvitná. Je stříbrná. Vlasy v dlouhých pramenech, plápolají do noci. Stromy kolem mýtiny zkoprněly. Pak se zavlnily, jásavě a trochu nemotorně jako malé děti. A ona tančí, vášnivě a lehce, víří jehličí a kapénky mlhy. Otáčí se ke mně, nepoznává mě. Jsme v prostoru bez hranic. Cítím tlukot srdce. Její, nebo můj? Jdu blíž, plížím se, nedutám. Pláče rosu a kvítí pomněnek a točí se a točí, rychleji a rychleji, je průhledná jako pavučina, jako křídla vážky, rychleji a rychleji jako vítr, s každým otočením mizí, ztrácí se, rychleji a rychleji, míhá se ve zbytcích mlhy, rychleji a rychleji, uniká jako dech, bledne, až je neviditelná.

Když jsem ji měla na dosah, zmizela. Zůstala jsem s nataženou rukou k jejímu světlu. Byla stříbrná.

Zbyla z ní hromádka suchého klestí.

Ozvalo se šplouchnutí. Pavel vylezl z bazénu.

- Emo? Měla bys jít do stínu. Takhle dostaneš úpal!

- Je mi dobře.

- Jistě?

- Jo. Je mi fakt dobře.

Byla to pravda. Uhnala jsem si těžký úpal. Ale tentokrát jsem si ho dokázala vychutnat. Záchvěvy horečky a zimnice. Provázely mě celou cestu zpátky, nekonečné hodiny v letadle. Měly příchut' hořce a mléka pampelišek. Jen pápěří ve větru.

Jako lesní tanec.

Rovnice o jedné neznámé

Jedním z nejvýraznějších rysů tohoto světa je skutečnost, že jeho zákony vypadají prostě, zatímco bezpočet stavů a situací, v nichž se projevuje, se vyznačuje mimořádnou složitostí.

Mojí vášní jsou superstruny. Léta se nořím do fascinující teorie, léta objevuji další galaxie. Tato oblast fyziky ukázala cestu k novým typům matematických struktur. Proto se ze mě stal i matematik, v plnohodnotném smyslu slova. Svět je dokonale uzpůsobený jednoduchému matematickému popisu; už Isaac Newton začal s účinnou matematizací přírody. Lákala mě neprobádaná pustina, zažíval jsem úžasné dobrodružství, které se nedá srovnat s ničím světským, dokonce ani s nejžhavějšími sexuálními prožitky. Orgasmus je vedle vzrušení z tajů superstrun planým plácnutím do vody. Výstřikem spermatu všechno končí. Superstruny zůstávají. Lákají a dráždí.

Bádání mě pohlcovalo, rozněcovalo mou fantazii. Nedalo se to zastavit.

Teprve budoucnost ukáže, co jsme tady vypustili z lahve. Dost možná, že superstruny budou z popisu fyzikálního světa elementárních částic definitivně vyloučeny. A čistí matematikové zůstanou ve svém zájmu o jejich matematickou strukturu naprosto osamoceni. Všechno je možné.

Nejlepší myšlenky mě napadají na chalupě. V přírodě, na samotě, bez hluku a šumu lidských malicherností. Na čerstvém vzduchu se věci mění, život v přírodě přestává být marností. A přesto.

Mezi úvahami si balím konzervy, balíček špaget, polévky v sáčku. Hrachovka, rajská, květáková. Instantní kafe. Nesmím zapomenout

na zápalky, abych se nemusel stavovat v krámě. To by mě zbytečně zdrželo, zbytečně by mě to rozptýlilo. Paní majitelka je užvaněná na druhou, ve dvou minutách na mě vysype svůj zpackaný život, zavalí mě lavinou emotivního kalu. Džem, léky, toaletní papír. Odškrťávám položky v seznamu.

Nezapomeň mi přivést hodinky!

To je celá Helena. O víkendech se střídáme na chalupě. Pokaždé si tam něco zapomene. Minule to byly brýle. Tentokrát hodinky. A mně napíše *Nezapomeň!*

Vzal jsem si ji, protože s ní byla pohoda. Tehdy. Nevím, kdy došlo k té proměně. Začalo to plíživě, u maličkostí; časem narůstaly. Z malé násobilky zvolna přešla na velkou. Najednou jsem ji viděl jinak. Vytáčela mě svým ledabylým přístupem k životu. Třeba sirup, vždycky nechala potečenou láhev a pár kapek na kuchyňské desce. A ten binec, co po ní zůstával v koupelně. Otevřené šampóny, voňavky bez víčka, kousky barevné vaty vedle odpadkového koše; zubní pastu mačkala zprostředka, často ji ani nezavřela. Změnila se? Nebo jsem byl slepý a zčistajasna prohlédl? Život s ní byl nepopsatelným fenoménem. Žehlila lajdácky, vařit neuměla. Zato její sestra byla rozená kuchařka. Taky se tím živila.

Ještě jednou procházím všechny místnosti, okna jsou zavřená, kohoutky nekapou. Elektroniku jsem vypojil ze zásuvek, kdyby přišla bouřka. Zamykám byt. V zátylku mě svědí pocit, že jsem na něco zapomněl. Úvahy o Heleně mi zhoršily koncentraci. Seznam jsem si odškrtnal, nic v něm nezůstalo. Tak proč se cítím nesvůj? Třetí schod mě vrhá zpátky do reálu. „Snění o finální teorii“! Málem jsem kvůli ženské zapomněl na knihu! Steven Weinberg by se mi celý víkend vysmíval. Vracím se. Snění o finální teorii. Jak nádherně to zní. Strávím s ní krásné dva dny, dvě vzrušující noci.

Nasedám do auta, zapínám pásy a vyrážím na cestu. Pouštím si kazetu, B. B. King to rozbalí na strunách. Struny nemají konkurenci. Ani v muzice. Provoz je hustý, ale s tím jsem počítal. Je pátek. Vždycky se snažím počítat se všemi eventualitami. Málokdy mě něco vyvede z míry.

Přemýšlím, jaké bude počasí. Na západě se to mračí, zvedá se vítr, v noci by mohlo zapršet.

A zase jsme u toho. I tak jednoduchý problém, jakým je hloupá předpověď počasí! A jak nám dává zabrat. Přitom se v podstatě jedná o množství diferenciálních rovnic, které tvoří matematický model počasí. Na něm se pomocí matematiky snažíme předpovídat nejbližší vývoj. Obecně pak různé takové modely dávají samozřejmě různé výsledky.

Co trubeš, ty křupane? Je to možný? Přečti si pravidla!

To je taky fenomén. Kdo dneska jezdí podle předpisů? Hrozná doba. Nevyzpytatelná. Lidi ztratili respekt k pravidlům, k zákonům; čím dál víc se blížíme chaosu. Denně riskujeme život v ulicích, v banálních situacích. Z celkového počtu vrahů sedí vysoké procento za volantem.

Helena se nikdy nenaučila řídit.

Zato Jolana řídila ráda. A dobře.

Seznámili jsme se v metru. Přilepila mi na záda několik obložených chlebiček. Po roce jsme se vzali. Jolana byla chytrá a sebevědomá. Se vším si věděla rady. Jenom si neuměla spočítat peníze. Žili jsme spolu v malém bytě po babičce. Když neměla náladu, dokázala ten nevelký prostor totálně zamořit. Napětím a nervozitou. V práci mě posílali na služební cesty. Představovaly nenásilný únik z kleští Jolaniných nálad, vítané zpestření. Pravidelně jsem jezdíval do Plzně.

Narodila se nám holka. O měsíc později se mi v Plzni narodil první syn. Šest let jsem žil v Praze s Jolanou a zároveň s Helenou v Plzni. Když na to Jolana přišla, vyřízla mě ze svého života jako zhoubný nádor. Malou Lenku jsem léta neviděl.

V době, kdy se celá záležitost provalila, jsem měl v Plzni syny dva. Tak jsem se hned zase oženil. Helena to přijala s vděčností. Byla přesným protikladem neurotické Jolany. Milá a usměvavá, různolící, obdivně ke mně vzhlížela. A s klukama to náramně uměla. Vzal jsem je do Prahy. Dnes už jsou z nich dospělí chlapi. Netuší, že mají sestru. Myslím, že to ani vědět nemusí. Vyhovovalo mi, že se moje rodiny držely striktně odděleně.

Jolana se znovu vdala. Vzala si účetního, mdlého suchara od nich z podniku. Vždycky vedle sebe potřebovala někoho, kdo umí aspoň trochu počítat.

Cestou na chalupu změním rytmus. Městskou psychózu, randál a zmatek vystřídá tichý poklid venkova. Osídlení řídne, stromů přibývá. Příмка dálnice přechází v poetickou klikatici, s hrboly a výmoly, s vyvrácenými patníky. Míjím značky Pozor zvěř.

Musím vzít benzín. Ještě nejsem na dně, ale nerad jezdím s poloprázdnou nádrží.

Na chalupě si musím umýt auto. Syn mi nechal svoji mazdu, když si kupoval teréňáka.

Mytí auta je relaxace. Vezmu houbičku a hadřík a kyblík s vodou a jedu, jedu, jedu, hezky odshora až dolů. Jemně a důkladně. Mám rád dobře umyté auto. Když je hezky, vyhrnu si rukávy a jdu na to. Dělam to o samotě, někdy si k tomu pustím rádio, někdy si jen tak pobrukuju, sám pro sebe. Help the poor, won't you help poor me! Voda špláchá ve kbelíku, trochu pění, přidávám do ní kapku jaru, aby to šlo líp dolů. K některým partiím se vracím i víckrát,

třeba espézetka nebo blatníky, ty bývají hodně zmazaný. Rád se dívám, jak čurky bláta a špíny stékají v pruzích, pomalu se vynořuje barva, zářivá a čistá, kapota dostává lesk a nádech něčeho nadpozemského. Pak vezmu okenu a kousek jelenice a kroužím, kroužím v rychlých kruzích, nablýskám skla a zpětný zrcátka. A mazdička je jako nová. S vnitřkem se nepárám. Uvnitř ani moc nenadělám, zásadně si nenosím jídlo do auta.

– Prosím plnou. Ne, nechci umýt přední sklo.

Stojan číslo tři. Pokladní se unyle usmívá, vrací mi drobné.

Čeká mě poslední úsek cesty. Zním ji. Důvěrně, jako dlouholecnou milenku. Je stejná. Přesto se mění. Během roku, v průběhu let. Na chalupě jsem strávil dětství. Přidávám plyn.

Řízení auta je vzrušující. Když sedím ve voze s pěkným párem koní pod kapotou, šlápnu na pedál, stroj zrychlí, vmáčkne mě do sedadla. Cítím zrychlení, sílu gravitace. Necháávám se unášet. V opojení. V opravdovém vzrušení.

Na vysoké jsem se nořil do vzorců, které toto vzrušení popisovaly. Princip ekvivalence. Einstein v něm vyhlašuje nerozlišitelnost zrychleného pohybu od gravitačního pole. Zobecňuje tak princip relativity. Viz jeho slavný vzorec $E = mc^2$.

Projíždím kolem kaštanů, rozložené listy se pohupují v paprscích. Zelené ježury zvolna dozrávají. Poslední kopec a jsem na místě.

Vcházím dovnitř, dveře mírně zavřou. Musím je promazat. Vdechnu známou vůni. Vyložím tašky a dám se do úklidu. Jako pokaždé, když tam víkend přede mnou strávila manželka.

Helena se ráda vyptávala na superstruny.

Jednou jsem se jí pokoušel vysvětlit, co to superstruny jsou.

Když bys chtěla určit síly a částice přírody, musela bys nejdříve prozkoumat povahu těch nejzákladnějších přírodních objektů. Ještě donedávna jsme si je představovali jako body, které mají nulový rozměr. Jenže teorie, v nichž jsou základními entitami body – říká se jim kvantové teorie pole – mají bohužel nepříjemné matematické vlastnosti. Vedou k matematickým nekonečnům, která musíme při počítání pozorovatelných veličin ignorovat. Ale když podle strunové teorie nahradíme tyto body čárami, tedy strunami, podobným vadám se vyhneme. Chápeš? Struny si můžeš představit jako pružné silonové nitky, mnohonásobně tenčí než vlas, které jsou nekonečně dlouhé.

Hm, každý vlas někde končí, řekla s vševědoucím úsměvem.

Byla odzbrojující. Přestal jsem se pokoušet.

Měl bych se podívat na ty rozvrzaný dveře. Asi bude zapotřebí promazat panty, taky trochu přitáhnout.

Vylezl jsem na půdu. Skladiště věcí, marností, vzpomínek. Hledal jsem šroubovák. Když jsem ho konečně držel, proměnil se ve slizkého hada. Byl zamaštěný, bůhví od čeho, snad od oleje. Vysmekl se. Upadl mi na podlahu, dunivě se kutálel po dřevěných prknech. Zmizel pod starým rozložitým stolem, který nesl stopy doteků mého dědečka, pak mého otce. Musel jsem na čtyři, pomalu jsem se soukal pod stůl, lezl jsem dál, hlouběji. Šroubovák nikde. Rukou jsem bloudil ve tmě, ve špíně, neznámým prostorem. Bylo to jako ponořit se do hluboké studny. Člověk neví, co ho čeká. A fantazie pracuje. Co když se tam skrývá nějaká příšera, čeká na oběť. Pak chňapne po ruce, vcucne ji do sebe, celého mě přitáhne, očichá, olíže. A spolkne. Vdechl jsem prach a vůni dřeva, starou palubovkou hýbaly zástupy červotočů a jiných dřevožroutů. Na něco jsem narazil. Dřevo, hrany, zámek. Bedýnka. Vytáhl jsem ji

ven. Napřímil jsem se a podal si baterku. Znovu jsem se ponořil pod stůl, posvítil si do chuchvalců prachu a pavučin, kov šroubováku se zaleskl. Natáhl jsem se po něm, štítivě jsem šátral. Vstal jsem, otrásl jsem se. Rukáv špinavý po loket.

Měl bych to tady pořádně prohrabat. Najít tu starou mašinku. Napadlo mě, že bych ji dal Viktorkovi. Myslel jsem na něj. Zbožňuje mašinky. A letadýlka.

Vidím ho jednou za rok. Posledních pár let mě zvou na narozeniny. Pokaždé je kolem toho trapné taktizování. Držíme s Lenkou tichou dohodu. Jen abych se tam nepotkal s Jolanou.

Udělal jsem krok a skopl si palec. O bedýnku. Úplně jsem na ni zapomněl. Zvedl jsem ji a odnesl i se šroubovákem do sednice. Krabice nic nevážila. Byla z ořechu nebo nějakého podobného dřeva; připomínala dopisnici, kterou jsem kdysi vídal u maminky, když ještě žila.

Nejdřív jsem ji otřel navlhčeným hadříkem. Na víku měla monogram vykládaný z perleti. Byla to mamčinčina skříňka. Vzpomněl jsem si, jak si do ní schovávala klenoty. Taky dopisy, které chodily od tatínka z Ameriky. Někdy mě do ní nechala nahlédnout, jen na mžik oka, jen aby ukojila moji zvědavost. Pak ji zase rychle zavřela. Měla k ní malinký klíč, který jsem několikrát zkoušel vypátrat. Nikdy se mi to nepodařilo. Maminka říkala, že člověk nemá chtít vědět všechna tajemství. Říkávala, že kdo toho moc ví, bývá nešťastný.

Maminka byla líbezná a chudokrevná.

Když mi bylo šestnáct, umřela. Její skříňku jsem tehdy nehledal.

A teď byla přede mnou. Přejel jsem po ní rukou, hladil dřevo, které neslo patinu půl století. V první chvíli mě ani nenapadlo, že bych

ji mohl otevřít. Byl jsem zase malý kluk. A tohle je maminka skříňka. Její tajemství. Určitě by nechtěla, abych se do ní dobýval. To by považovala za zneuctění. Svatokrádež.

Pohládl jsem krabici a odsunul ji od sebe. Upřeně jsem se na ni díval. Něčím mě dráždila. Přitahovala. Jako teorie superstrun. Neprobádané mysterium.

Prudce jsem vstal a vyšel ven. Ptáci měli spousty řečí, pohvizdovali v korunách, zdálky dolehlo houkání parníku. Svlíknul jsem si košili a dal se do sekání. Vysoká tráva mě šimrala u kotníků, lezla mi do bot. A já se zhoupnul a máchnul kosou a znovu a zase znovu. Padala mi k nohám, podťatá, lehala si, ještě čerstvá a zelená. Šťavnatá. Slunce pálilo, kobylinky odskakovaly do bezpečí, do nátělníku se vpíjely litry potu; když jsem skončil, dal se ždímat.

Umyl jsem se v ledové vodě ze studánky, oblékl si suché tričko. V žaludku mi hlasitě zaškrundalo. Při fyzické práci člověku vyhládne. Naplnil jsem konev. Vrátil jsem se do chalupy a postavil hrnec na propanbutanový vaříč.

Pokaždé, když jsem si dělal špagety, využil jsem čas, než začne voda vřít, a odpočítal osmdesát špaget. Osmdesát je optimální porce. Zpočátku jsem experimentoval, ale po dvou třech pokusech jsem se ustálil na osmdesáti. Když jsem měl hodně velký hlad, přidal jsem dalších deset. Časem se z toho stala tak rutinní záležitost, že jsem si počítání ani neuvědomoval; bylo to automatické a přirozené, jako když si ráno vezmu kartáček na zuby. Sevřel jsem špalík těstovinových strun, nadzvedl pokličku a hodil do bublající vody. Pomalu se poddávaly, kroutily se, až se odevzdaně svinuly na dno. Ten pohled mě uklidňoval.

Pár kroků za mými zády ležela dřevěná skříňka.

Ohlédl jsem se. Chvíli jsem se jenom díval. Hlavou mi šly vzpomínky. Otevřel jsem boloňskou směs, vylil ji do kastrólu a postavil na plotnu. Znovu jsem se otočil. Skříňka ke mně vysílala nečitelná poselství.

Co s ní?

Scedil jsem špagety, vyklopil je na talíř a zalil omáčkou. Sedl jsem si na místo vedle skříňky. Pozoroval jsem ji; každý detail, povrch dřeva, kousky perleti, duhové odlesky. Vytvořilo se kolem ní magnetické pole, nemohl jsem se odpoutat.

Dojedl jsem, uklidil ze stolu, umyl a utřel nádobí a postavil na čaj. Skříňka ležela na stole, promlouvala ke mně. Konvice písкала. Zalil jsem sáček pickwicku a přidal lžici medu. Vrátil jsem se k magické krabici.

Vzal jsem ji do ruky, potěžkal a zkusil s ní zahrkat. Zavzdychala, tiše zašuměla. Žádné kovy nebo ostré hrany, jen šustění papírů. Nic víc.

Mám ji otevřít? Ne, to bych si nedovolil. Ona by to nechtěla. Ustrkl jsem čaj. Ale je mrtvá. Už nemůže nic chtít. Potukal jsem na dřevěné víko. Mám nechat skříňku zamčenou na věky? Strčit ji do ohně, aby ji jednou neotevřel někdo jiný? Třeba někdo úplně cizí. Přivázat k ní kámen a hodit do řeky?

Vstal jsem a vzal do ruky šroubovák. Vchodové dveře vrzaly, divně a výsměšně. Promazal jsem je vazelínou, přitáhl vruty na pantech, na doraz, víc to nešlo. Už nemám tolik síly jako dřív.

Vrátil jsem se.

Co se stane, když ji otevřu?

V rychlých zákmitech, v záhybech mozku mi běžaly důvody pro a proti, shlukovaly se jako drobné mušky kolem žárovky. Vyhodnocoval jsem je, ověřoval, nazíral na ně ze všech úhlů. Posuzoval jejich váhu.

Seběhl jsem do sklepa. Rozsvítil jsem si na řady láhví, vybral jsem jednu, odfoukl vrstvu prachu. Kalvádos. Byl tady ještě z dob, kdy jsme pálili. Každoročně. Nesnášel jsem to. Jako dítě mě nutili sbírat, švestky, napřesrok jabka. Opadané ovoce, oslzlé, potlučené.

Vzal jsem láhev pálenky. Už dlouho jsem nepil, ze zásady. Ale dnes udělám výjimku.

Nahoře v sednici jsem ji otevřel. Nalil jsem si panáka. Čirá tekutina se mírně táhla. Obřadně jsem ji očichal. Sklo mě zastudilo na rtech, svaly v zápěstí se napjaly. Zaklonil jsem hlavu, kalvádos sjel do krku. Pálení, teplo, mírné zašimrání. Chááá. Prudce jsem vydechl, vůně destilátu se rozprostřela v místnosti.

Znovu jsem se přiblížil k bedýnce.

A co teď?

Na stole ležel šroubovák. Sáhl jsem po něm, ještě naposledy jsem zaváhal. Mlčení dřevěné skříňky mě ovládlo. Zarval jsem hrot šroubováku pod kovový plíšek. Přitlačil jsem. Vydal skřípavý zvuk, ale vydržel. Vzal jsem kladivo, jemně jsem zatukal na rukojeť šroubováku. Plíšek povolil. Při posledním úderu kladiva mi sjela ruka. Plíšek odpadl, šroubovák nechal rýhu ve dřevě. Krabice se rozletěla. Světnicí zazněl sten staré schránky, znásilněné ochranné tajemství. Byl jsem narušitel. Vlomil jsem se do soukromí, smysly dávno mrtvé bytosti se zachvěly. Vkrádal jsem se do duše.

K nohám mi padalo bílé listí. Hromada papírů.

Dopisy. Navrchu ležel dopisní papír bez obálky, pohled mi padl na datum. Byl z doby, kdy umírala. Věděla, že umře. Bylo mi patnáct.

Začal jsem číst a nemohl přestat.

Tvůj dopis mě vyděsil. Na to nesmíš ani pomyslet. Taková pravda je k ničemu. Uleví se Ti? Ale co tím způsobíš!

Není to špatný člověk, klukovi píše, má ho rád. Třeba se ještě někdy setkají. Třeba se jim naskytne příležitost. Neznič to! Bylo by to neomluvitelné. Ani blízkost smrti Tě nezabavuje odpovědnosti.

O Mítu se nestrachuj, vždyť víš, že se o něj s Aloisem dobře postaráme.

Já vím, že Tě to tíží. Ale pomysli na to, že se možná jednou setkají. Alexandr je jeho otec. To, že ho V. zplodil, na věci nic nemění. Navíc je dávno mrtvý. Alexandr žije.

Chceš si ulevit? Chceš odlehčit svědomí? Ne, nemáš na to právo. A co Míta? Pomysli na to, co by to s ním udělalo. Chceš mu zasadit takovou ránu? Prožívá teď tak složitá období. Dozví se to a bude Tě nenávidět. Oba by Tě nenáviděli.

Prosím Tě, snažně Tě prosím, nechej všechno, jak je.

Ach, drahá sestřičko, vím, že je to těžké. Život máš k neunesení, smrt čeká za rohem a já Tě plísním. Možná si říkáš, že jsem na Tebe příliš přísná, že jsem krutá a necitelná, že nechápu, jak Ti je. Věř mi, Bůh je mi svědkem, kdybych mohla aspoň část Tvé bolesti vzít na sebe, neváhala bych.

Líbá Tě
Štěpánka

Papír mi vyklouzl z prstů. Padal k zemi jako můj život, rozpleskl se na podlaze. Něco v hrudníku se mi zaklaplo, stáhlo na doraz. Zkrabacená kůže na hlavě, záškuby víček, údery kladiva ve spáncích. Pohnul jsem se, vrávoravý krok přes dopisní papír. Utíkal jsem na záchod.

Nic mě nenapadalo. Nepřicházela jediná myšlenka. Jenom hučení, jako když běží stádo koní. Jeden kus papíru, starý padesát let.

Po půl století na mě dosáhl, jako most překlenul prostor, desítky let, tisíce dnů. Některé věci přesahují dobu, pro kterou byly určeny. Sáhlo to na mě zdálky, rozdíl času zmizel, nikdy neexistoval. Čas se rozplynul.

Klid. Musím se uklidnit. Prostor a čas. Jen klid. Prostor a čas. Myšlenky ve víru, chaoticky pohlcují jedna druhou. Svár a zmatek. Prostor a čas. Příchuť zmaru.

Newton prohlásil prostor a čas za věčné a neměnné se ingredience v uspořádání kosmu. Ve svých Principiích napsal, že absolutní, pravý a matematický čas rovnoměrně plyne bez vztahů k čemukoli vnějšímu. Leibniz s tím nesouhlasil. Tvrdil, že prostor a čas jsou pouhými praktickými prostředky pro vyjádření vztahů mezi objekty a událostmi ve vesmíru.

Dusot kopyt se mírně vzdálil.

V. Kdo je sakra V.? Kdo může být V.?

Nic, jen tma, mžítka a zase tma. Zachvátila mě panika. Můj otec nebyl můj otec. Alexandr nebyl můj otec. Opakoval jsem si to nahlas. Alexandr nebyl můj otec.

To jsem netušil. On sám to netušil. Umřel s tím, že jsem jeho syn.

Tetička Štěpánka měla pravdu. Setkali jsme se. Jako otec a syn. Měli jsme k sobě daleko, dělil nás prostor a čas. Přesto jsme si rozuměli. Snažili jsme se, jak se na otce a syna patří. Viděl se ve mně. Téměř v ničem jsem se mu nepodobal.

Obdivoval jsem ho. Byl tmavý a vytáhlý, vypadal dobře. Ještě v osmdesáti byl pohledný chlap. Chodil o holi, ale nehrbil se, zpříma se smál osudu. Šarmantní úsměv, okouzloval ženy, uměl si užívat. Vysušený, tvář rozřezanou hlubokými vráskami, neposedné ruce, mírně se chvěly. Kouřil osmdesát cigaret denně; říkal, že ho

to drží při životě. Zkoušeli jsme navázat přetrženou nit. Léta jsme se neviděli.

Utekl za kopečky, když mi bylo dvanáct. Jeho soužití s bolševikem se dostalo do fáze bytí nebytí. Cítil to ve vzduchu jak přezrálou hrušku. Riziko. Na to on měl čuch. Práskl do bot, než si pro něj přišli. Šel sám, poněvadž máma nechtěla. Nechtěla se spolehnout na tátovu nespolehlivost. Jeho vášeň je rozdělila. Náruživost. Bylo to těžké loučení. Bylo to těžké zvažování. Na jedné misce vah se houpala rodina. Stárnoucí maminka a otec, sestra a švagr, stoletá babička, všichni blízcí. Na druhé misce vlál on. A to nemohla. Nemohla všechno opustit, nemohla všechno vsadit na jeho kartu. Váhy se jednoznačně přechýlily. Bála se. Měla strach, že by nás prohrál v kartách. Bála se, že by se ztratil a nenašel. A tak ho nechala jít.

Táta byl karbaník. Nemohl si pomoci. Maminka se trápila, říkávala, že jí tím usouží.

Jednou vyhrál pořádný balík, přinesl všechny ty peníze domů, s karbanickou pýchou jí je podával; hrdě a velkoryse. Na, tady máš. Všechno si to vem. Deset tisíc.

Já ty peníze nechci, křičela. Nechci! Takový peníze nosí smůlu.

Zasmál se. Ale kde. Zkusil to znovu, přetahovali se. Vehementně jí cpal stoh bankovek.

Stála na svém. Nechci!

Nebyla tvrdohlavá, většinou se poddala, ustoupila. Ale karty pro ni představovaly nejvyšší nebezpečí, zkázu všech hodnot. Peklo. Neucouvla. Nechci! Slyšíš? Já je nechci!

Rozzuřil se.

– Nechceš? Nechceš!

Shrábl pakl peněz, třásl se, doutnal vzteky; udělal dva rychlé skoky. Podlaha pod ním zavržala. Otevřel dvířka kamen. Jeden

pohyb, oheň zapraskal. Špinavé prachy se zkroutily jak novinový papír, v minutě se proměnily v dým. A je to, řekl.

Je pozoruhodné, jak se společnost staví k různým formám hazardu. Většinou je vnímá jako neřest, před kterou je třeba mít se na pozoru. Obyčejný člověk má obavy z nepředvídatelného, vadí mu, když se ocitá uprostřed děje, který nemůže ovlivnit. Strach z událostí, které se dějí nahodile, náhodou, bez zjistitelných příčin, je naprosto přirozený.

Pro Alexandra byla nejistota neodolatelnou vábničkou.

Nedlouho po divokém výstupu přišel nečekaně domů. Měl jsem návštěvu, pozval jsem si kamarády ze školy. Hráli jsme kanastu. Kluci slušně odzdravili, táta se zastavil na prahu. Obličej se mu stáhl, oči démonicky světlkovaly. Zařval, sípavě a bolestně; byl nepřítel. Jako kdyby mě nachytl při zločinu. Běsnil. Ničivý tajfun, síla odporu k vlastní slabosti. Přikrčil jsem se. Sebral nám karty, vyhodil kámoše. Utíkali, vyplašení, zmatení. Mysleli si, že se pomínul. Odepnul řemen. Bil mě. Strašně mě tloukl. Kožený pásek lítal vzduchem, zaplnil prostor, svištěl kolem dokola, trhal mi kůži. Nedíval se, kam rány dopadají. Byl bez sebe, hrozivě u toho nadával, soptil. Jeho bolest se do mě zařezávala, vpíjela se; vzal jsem ji na sebe, poddal jsem se jí.

Zmlátil mě tak, jak mě nikdy předtím ani potom nezmlátil. Když skončil, tekla mi krev; nemohl jsem se postavit na nohy. Ale dosáhl svého. Karty už jsem v životě nevzal do ruky.

Odešel do Itálie. A pak do Ameriky. Zůstal jsem s mámou sám. Občas napsal, někdy přišlo i pár bankovek.

Jenže Alexandr nebyl můj táta.

Musím se uklidnit. Až se uklidním, začnu myslet. Bez emocí. Logicky. Logika skýtá bezpečí. Jistotu.

V. je neznámá. Až se uklidním, začnu to řešit. V. Kdo je V.? Musím probrat všechny možnosti.

Bože. Moje máma, průzračná bytost, čestná a neposkvrněná; vždycky jsem ji tak vnímal. Moje máma měla s někým poměr. Žena, která mě učila desatero (nesesmilníš, nepožádáš manželky bližního svého), které jsem věřil každé slovo, byla cizoložnice. Smilnila. Moje matka měla milence. Nebo neměla? Mohlo jít o znásilnění. Z dopisu přece nevyplývají okolnosti mého početí.

Bože, co je horší? Smilstvo, nebo znásilnění?

Znásilnění. To by ovšem znamenalo, že znala svého znásilnitele. Bohužel, i takovou možnost musím připustit.

Ale kdo je hergot V.?

V. může být iniciála. Křestního jména? Nebo příjmení. Anebo přezdívká. Může to být kód, označení osoby, šifra, kterou mezi sebou používaly matka s tetou Štěpou. Může to být cokoli.

V. Kdo je sakra V.?

Je to někdo, kdo v mých patnácti už nežil. Z dopisu se dá usuzovat, že to není novinka, že už byl nějakou chvíli mrtvý. Ale to je jenom hypotéza.

V. Může to být V. jako – jako Vladimír?

Vladimír!

Otcův bratr se jmenoval Vladimír.

Mohl být Vladimír můj otec? Tedy ten, jak se vyjádřila Štěpánka, kdo mě zplodil? Strýc Vladimír. Skoro jsem ho neznal. Zavřeli ho krátce po tom, co přišla ruská armáda. Nikdo v rodině o něm moc nemluvil. Myslím, že umřel ve vězení. Ani nevím kdy. Ani za co seděl.

Vrátil jsem se k dopisům. Prohlížel jsem obálku po obálce, studoval razítka na známkách, pročítal stohy zažloutlých papírů, jeden po druhém, a pak ještě jednou, znovu dokola. Dělal jsem si poznámky, čáral do bločku, hustě a nervózně. Záchytné body, podezřelá slova, myšlenky, které mě napadaly. Topil jsem se v představách, v silných podezřeních, náhlých hnutích mysli. Logicky jsem je třídil, posuzoval, odhazoval, škrtal. Na každém řádku jsem ho hledal, jediné písmeno, rychlý tah perem. V. Můj pravý otec byl zakletý, schovaný pod šifrou V.

Dlouhou noc jsem četl útržky života, matčiny dopisy, dopisy, které chodily z Ameriky od Alexandra, plné stesku a lásky, milostná psaníčka od kavalírů, kteří jí nadbíhali, když byla ještě svobodná. Dopisy od babičky a dědečka, od Štěpánky, od kamarádek. Dostávala spousty dopisů.

Na žádnou další zmínku o V. jsem nenarazil. Nevím, kdo byl můj otec. Informaci, kterou jsem hledal, jsem nenašel. Kdo byl V.? Otázka na mě nepřestávala dotírat.

Za oknem se rozednilo.

Může informace zmizet?

Může se informace jednoduše ztratit? Helena by se mi vysmála. A co nějaká černá díra, řekla by potouchle. Ta ji nemohla schlamstnout?

O podobných záležitostech jsem s ní raději nediskutoval. Nikdy by to svým mozkiem nepochopila.

Totíž – i kdyby informace zmizela v černé díře, nemusí být nenávratně ztracená.

Nejnovější poznatky teorie strun o černých dírách ukazují, že ztracená informace by se mohla znovu vynořit. To by bylo úžas-

né. Nedávno objevená skutečnost mě nadchla. Srdce mi zaplesalo nad faktem, že informaci, kterou zachytí černá díra, lze dostat zpět.

Ovšem Strominger se na to tváří skepticky. Podle něj tento poznatek vedl některé strunové teoretiky k tvrzení, že informaci dostaneme zpět, jakmile se černá díra vypaří. Takový závěr je samozřejmě ukvapený.

Bádání v těchto oblastech je nervák. Záchvaty radosti střídají sžíravé pochybnosti. Protiřečení. Někdy cítím napětí, které mi vhnání slzy do očí.

Pokud jde o návrat ztracené informace, Hawking se vyjádřil ještě pregnantněji. Vysmál se fyzikům, kteří chtějí uvěřit, že se informace neztratí, jelikož to činí svět bezpečným a předvídatelným. On je přesvědčený, že když bereme Einsteinovu obecnou teorii relativity vážně, musíme připustit, že se časoprostor může zauzlovat a že se v těchto záhybech informace ztratí. Rozhodnutí, zda se informace ztrácí doopravdy, je jednou z velkých otázek dnešní teoretické fyziky.

Mám husí kůži. Vždycky mě napadá spousta myšlenek, možných východisek, odrazových můstků, které by mohly vést k řešení. A teď nic. Prázdnost.

Snídám čaj, chleba s máslem a marmeládou. Je bezmračný den, provoněný a třpytivý. Rosa, tráva, páry nad lesem.

Skládám dopisy zpátky do krabice, třesou se mi ruce. Před očima mi tančí barevné mžitky. Otec je mrtvý. Tedy Alexandr je mrtvý. Štěpka i Alois jsou mrtví. A V., V. je taky mrtvý. Můžu zkusit prohledávat vězeňskou dokumentaci v pražských věznicích. Ale k čemu? Vůbec netuším, jestli seděl v Praze.

Zvoní mi v uších. V pravidelných intervalech. Ne, něco skutečně zvoní. Zvuk z hlubin tašky. Aha, mobilní telefon. Vnutil mi ho

Pavel, jeden mně a jeden Heleně. Aby nás mohl nahánět, kdy si vzpomene. Používá ho jako dálkové ovládání.

– Ahoj, tati, zejtra odlítáme. Odvezeš nás? V sedm ráno máme být v Ruzyni.

– Jistě, spolehni se.

Letí do Mexika. Až se vrátí, budou zářit. Opálení a šťastní.

Padám vyčerpáním. Na chvíli se natáhnu, zkusím si zdřímnout. Pak si dám oběd, sbalím se a vyrazím do Prahy. Chci vyjet dřív, než budou plné silnice.

Usínám, hlava se mi točí. Ležím na dně propasti, nade mnou stojí hlouček lidí. Mlčí. Co se děje, ptám se. Všechno je v pořádku, usmívají se. Všechno je, jak má být.

Zmítám se v síti. Lžete!

Vím, že mi lžou.

Vzbudil jsem se v záškubech, s nepříjemnou pachutí v puse. Opláchl jsem si obličej zbytkem vody z konve. Obědvat nebudu, nemám chuť. Sbírám věci, házím je do tašky, zavírám okna. Zamýkám.

Vracím se. Pro skříňku s dopisy.

Konečně vyjždím, B. B. King prohání struny, oči mě pálí. Help the poor, won't you help poor me.

Musím jim to říct. Klukům. Že mají sestru. Helena jim to určitě neřekla. Dlužím jim to.

Řeknu pravdu. Mají na to právo. Musím jim to říct.

A pak začnu hledat řešení.

V. je neznámá.

Superstruny počkají.

Slova nevyslovená

Drazí nejbližší!

Musím vám napsat. Musím vám napsat, co jsem vám celý život neřekla. Dost možná, že to víte, možná jste to vytušili. Možná jste si toho sami všimli. Možná že jste to na mně poznali. Možná. Ale možná taky ne. A já chci mít jistotu. Musím mít jistotu. Musím složit ten náklad, abych mohla dotančit na druhý břeh.

Ted' už vám nemůžu říct, co jsem vám nikdy neřekla. Ale můžu to napsat. A psané slovo má větší váhu než slovo vyřčené. Pokud slova vůbec něco váží, pokud vůbec něco znamenají. Věřím, že ano, a proto sbírám poslední zbytky tepla, abych napsala tento dopis.

To, co vám chci svěřit, vás možná překvapí. Nevím, proč jsem to tak dlouho nosila v sobě, proč jsem vám to nikdy nesvěřila. Proč jsem si neuměla představit, že bych něco takového dokázala vyslovit. Možná proto, že sama jsem takové věci nikdy neslyšela.

Zkusím to vzít hezky od začátku, abych to nepopletla, abych nevynechala nic důležitého. Musím se soustředit. Nikdy jsem nebyla žádný Andersen.

Smrt je začátek. Začátek cesty.

Než jsem umřela, zajímalo mě, jestli je něco i potom.

A ted' jsem tady. Dívám se zpátky na svůj život, na dlouhé desítky prožitých let. Odsud vypadají jako padající hvězda, jenom vteřina, zákmit na obloze. Jen jedno nadechnutí. Moře roků se smršlo v zrnko soli.

Zdálky rozeznávám jasné body, neonové světlušky, okamžiky, kdy jsem stála na rozcestích. Některé ve tvaru vidlice. Jednoduchá volba –

doprava, nebo doleva. Tak, anebo tak. Ale pak vidím i takové, co z velké výšky a dálky vypadají jako zašmodrchané klubko vlny. Spletité stavby, s nadjezdy a podjezdy, změť mimoúrovňových křižovatek. Složitý dopravní uzel. Takové rozhodování je cesta labyrintem, luštění obrovské křižovky. Pro křižovky jsem měla vždycky slabost. Ke kafi jsem si místo sachru dala jednu křižovku. Kromě knížek a karet to byla jediná moje zábava.

Ale už mi to zas ujíždí. Řekla jsem, že to musím vzít od začátku.

Žila jsem v šesti zemích. Prožila jsem život v šesti zemích, a přitom jsem žila na jednom místě. Myslíte, že motám z cesty, že se mi v hlavě všechno plete. No, to je celkem možné, ale počítat ještě umím. Žila jsem v šesti státech, a přitom jsem žila na jednom místě.

Narodila jsem se za Rakousko-Uherska, na Slovácku, uprostřed úrodných polí, tamní kroje zdobené, kordulky bohatě vyšívané. Mládí jsem prožila v první republice, v Československu. To netrvalo dlouho. Ořezali nás na protektorát Čechy a Morava. Hořkou dobu šeptání vystřídal další. Po druhé válce jsem mlčela v Československé socialistické republice. Dlouhá léta. Pak přišla sametová revoluce a Československá federativní republika. No, a těch posledních pár let jsem dožila v České republice.

Tak vidíte, počítat ještě umím. Žila jsem v šesti zemích, a přitom jsem prožila celý život na jediném místě.

Vyrostla jsem obklopená katolickou vírou a blázincem.

Tatínek mě miloval. Byl správcem na Velehradě. A to bylo nějaké postavení. Do školy jsem chodívala čtyři kilometry pěšky, ale většinou mě svezl tatínek v panském kočáře. To bylo před válkou.

Válka všechno změnila, převrátila k nepoznání. Chodila jsem sněhem, v obnošených botách po tetě, padaly mi z nohou, mrzla jsem, hu-

bená a neduživá. Zničená, ponížená. Každý den jsem procházela kolem zdí; vysoké, oprýskané, táhly se jako hradba. A za nimi lidské trosky, zbytky těl, které opustily duše, blázni, šílenci, choromyslní. Občas jsem je zahlédla, zaslechla smích z podsvětí, někdy řev týraných zvířat, přikovaných, bitých. Obrazy očistce, biblické výjevy. Denně jsem chodila kolem blázince, denně mi běhali před očima. Kůže se mi krabatila, pak se odlupovala v malých šedých šupinkách. Každé jaro jsem se svlékala jako had. Začalo to na nohách, malé plátky bílé pokožky, okvětní lístky jabloní poletovaly vzduchem.

Tatínek byl veselý člověk. Pohledný, s plamínky v tmavě hnědých očích a širokým úsměvem. Rád a často se smál. Dvě řady dokonalých zubů, které jen občas zmizely za plnými rty.

Tatínek jezdíval do Vídně.

Vracíval se domů, pokaždé přivezl dárek, drobnost z cest. Mamince brož, pro mě pentli do vlasů. Jednou přijel s dřevěnou krabicí, vypadala jako klenotnice. Úhledně zabalená, ozdobená červenou stužkou. Když ji rozbalil, zavanula zevnitř příjemná vůně pečiva. Pravý Sachrův dort. Pro mě k hrníčku čokolády, pro maminku ke kafičku. Zamrkal na mě. Měl řasy jako nejkrásnější panna, dlouhé, stočené nahoru, husté jako kartáč. Vypadalo to, jako by měl neustále přivřené oči, ale to dělaly ty řasy.

Matka o něj pečovala. Dokud mohla, držela ochrannou ruku nad tatínkovým věčným úsměvem.

Můj tatínek byl někdo. Správce na Velehradě. Lidé ho uctivě zdravili.

A pak přišla válka. Ta první.

Muži odcházeli, vzduch se plnil strachem. Nakonec narukoval i tatínek. Jeho rozesmátý obličej zmizel, navždycky.

Z fronty se vrátil zázrakem.

Ležel na voze v haldě mrtvol, tělo bez života, jen mozek všechno vnímal, cítil tíhu, přerývaný dech. Blížil se konec. Když ho vysypali z korby, stál nad ním Venoušek, který ho poznal. Pacholek, kdysi u nás skládal uhlí. Zachránil mu život.

Jestli se tomu dalo říct život.

Tatínek se vrátil domů, k milované ženě. Dlouho se o něj nestarala. Měla práce nad hlavu, na všechno byla sama. Šoupla ho do blázince, kam patřil. V té kupě mrtvol mu přiskočilo. Už se nikdy nezasmál. Umřel pod dohledem ošetřovatelek, dva roky po válce. Jako nepříčetný cvok.

Chodila jsem podél zdí, jeho šílenství na dosah, prosakovalo do mých snů.

Když mi bylo čtrnáct, matka mě strčila do klášterní školy. Aby se mě zbavila. Nesnášela mě. Otcova smrt nás rozdělila. Jako bych mohla za to, co se stalo. Jako bych mohla za to, že byla válka. Za všechno jsem mohla. Za její utrpení, za její těžký úděl, za naše neštěstí.

Tušila jsem, že mě nenávidí, ještě předtím, než mi pradelna pošep-tala pravdu. Moje oblečení prala odděleně. Matka jí to přikázala. Aby náhodou nepřišlo do styku s jejím nebo bratrovým.

V okamžiku, kdy se bratr narodil, jsem přestala existovat. Lojzínek. Matka se upnula k tomu uzlíčku pláče, věčně ho konejšila, věčně se o něj třásla. Byla jsem navíc.

Když jsem se vdala, naše vztahy se proměnily; ze zmrzlé vody ve skálopevný ledovec.

Nenáviděla mého muže. Bytostně a procítěně ho nenáviděla.

Toník mě miloval. A já – já – myslím, taky jsem ho měla ráda. Jen jsem to tehdy nevěděla.

Mým největším rivalem byl kus dřeva. Občas jsem žárlila. Tvrdil, že dřevo má duši. Každé jinak voní, každé má jinou hloubku, jiný zvuk,

je jiné na omak. Některé je přilnavé, skoro se lepí, některé je poddajné a měkké, jiné má silný, nezdolný charakter.

Vysedával do noci, shrbený, s dlátem v ruce. Vejdu tam, v dílně tma. A on řeže. Potmě. V úplné tmě. Tondo, rozsviť si, povídám.

On na to – já vidím.

Bože, jaký nesmysl! V takové tmě nemohl vidět, leda by byl sova.

Ale on tvrdil, že vidí. Už ho mám v ruce, vykládal mi, srostli jsme spolu; cítím, jak dýchá, víš. Obživne mi v prstech. Promění se v hlínu, přiroste ke mně. Nechá se tvarovat jako z těsta.

Miloval mě. A miloval děti.

Já jsem děti nechtěla. Jen to pomyslení mi bylo odporné. Ta představa byla jako tříska vražená pod nehet. Ale Tonda, jak ten hleděl na každého haranta. Tak dychtivě a vlídně.

Jednou jsme vyrazili na výlet, novým vozem. Moc aut tehdy nejezdilo, na vesnici to byla rarita. Jeli jsme do Rožnova, na Valachy, do kopců a strání. Parno, rozpálená země, právě poledne. Měla jsem žízeň. Zastavil u mlýna, že poprosíme o hrnek vody.

Tam to začalo, málem jsme se vraceli ve třech.

Mlýnář, chlap v nejlepších letech, urostlý, boдрé Valašisko, nás hostil a obskakoval. Jeho žena, vyzáblá a churavá, snažila se, mdle se usmívala, kojila osmého potomka. Nejstaršímu bylo čtrnáct. Osm hladových krků. Doslova. Malému Josífkovi, blondatému dáblíkovvi, byly tři.

Kam se hnul Toník, tam byl Josífek. Pověsil se na něj, padli si do oka. Dováděli spolu, celé odpoledne se kočkovali, Tonda se mohl pokrájet. Smál se, lezl po čtyřech, válel se v trávě. Mlýnář je sledoval, na něco myslel, prohodil pár vět se ženou. Tiše, neslyšně, jen v náznacích. Oči se jí zamžily, přikývla.

Dáme vám ho, když nemáte vlastní, řekl mlýnář. U vás se bude mít líp než tady.

Tonda se rozzářil, přiběhl, vzal mě za ruku. Co ty na to? Vezmeme si Josífka?

Udělalo se mi mdlo. Bože, on by tady sebral cizího spratka a přitáhl mi ho do baráku. To bych nepřežila. V mžiku jsem se vzpamatovala.

Vlastní matce bys ho vyrval? A co Josífek, toho se nezeptáš? Děcko chceš kupovat jak nějakou ovci? Steskem by se nám roznemohl!

Nakonec jsem to zachránila. Obrátila jsem se na Josífka.

A co by sis počal bez maminky? Tobě by se nestýskalo?

Rozplakal se.

Odjeli jsme bez děcka.

Cestou domů jsem se rozhodla. Než mít doma nevlastního usoplence, to raději svého.

A tak jsem měla děti. Dvě. Jeníka a Alenku.

Jeník byl nejkrásnější novorozeně v porodnici. Sestřičky se na něj chodily dívat, doktoři mi říkali, jak krásné mám miminko. Čím víc to opakovali, tím víc jsem tomu věřila. Nekočila jsem ho. Na to byla kojná, to se pro mě nehodilo.

Svoje děti jsem zbožňovala. Přirozeně jsem nenáviděla každého, kdo se k nim přiblížil. Nikdo pro ně nebyl dost dobrý.

Pro své děti jsem udělala víc než kterákoli jiná matka. Udělala jsem pro ně cokoli, i když to žádný z nich neoceníl. Pohla bych zeměkouli – pro svoje děti. Hrbila jsem kvůli nim záda, poníženež prosila, leštila kliky, škemrala, lezla po břiše. Vydupala bych pro ně zlatou žílu, vymodlila království nebeské.

Kluka jsem dostala na školy. I s tím politickým škráloupem, co měl od Toníka. Obešla jsem každého mocipána, každého ouředníčka, žadonila jsem, umlouvala, nic jsem nenechala náhodě. Švadlenu jsem přinutila, aby holce ušila šaty do tanečních. Za jednu noc. Nikdo nemohl říct, že

jsem nebyla dobrá matka. Nikdo nemohl říct, že bych svoje děti nemilovala. Sehnala jsem nejlepší kus masa ve městě; nikdo neměl takové ledvinky jako já.

Od toho, co Toníka zavřeli, byl Jeník zakřiknutý. Viděl tatů ve vězeňském mundúru, tahal kolečko s pískem, špinavý, zarostlý, zotročený. Uplácela jsem bachaře, aby mu dali jídlo, které jsem pro něho sháněla.

Poslouchala jsem Hlas Ameriky. Čekala jsem, až se bolševik položí. Čekala jsem, až Toníka pustí. Čekala jsem na zázrak.

Byla jsem podruhé těhotná.

Vzpomínala jsem na rána s vůní melty. Společné snídaně, chleba s medem. Bílou kávu jsem nepila, ale ta vůně patřila k našemu domu. Toník ji měl rád.

Měl šikovné ruce, dřevo v nich ožívalo.

Toník byl umělec. Tesař. Stolař a řezbář. Stolařinou se živil, ale řezbářstvím žil. V Čechách se stolařovi říká truhlář. Ale stolař zní příjemněji. Truhla příliš připomíná rakev, kdežto stůl je pro živé. Tonda žil ve dvou světech. Se mnou a ve svém dřevěném království. Když netesařil venku, zavíral se v dílně, seděl, hrbil se, zápasil, vztekal se. Mazlil se se svým dřevem, vyřezával sošky. Jednou mi dal k narozeninám bílou velrybu. Z lípy. Měkká, hebká, ladně trčela do vzduchu, prohnutá jak rybí kost. Moc jsem to neocenila. Byla jsem na praktické věci. Bílé velryby ze dřeva se nikdo nenapásl.

Po jeho smrti jsem ji měla denně na očích. Každý den jsem ji brala do ruky, stírala z ní prach. Mluvila jsem s ní, vzpomínaly jsme na něj.

Kdybych se nebála, že budu pro smích, chtěla bych, aby mi tu velrybu přiložili do rakve.

Některé vzpomínky zapadnou, některé po letech oživnou, zčistajasna se vynoří, některé se nás drží celý život. Jako to povlečení s bleděmodrou

výšivkou. Ubrusy, utěrky, cíchy z damašku, nákladná výbava s pečlivě vyšitým monogramem. LH. Laura Hradecká, tak se jmenovala moje babička, matka mojí matky. Roky jsem je měla uložené ve skříni, poskládané do vzorných komínků, zabalené do bílých plachet, úhledně převázané bleděmodrou stužkou. Přesně tak mi je nechala babička, když umírala. Byla jsem malá. Ty budou tvoje, řekla. Přitom se dívala na svoji dceru.

Nesnášely se.

Moje matka visela na bratrovi. Když se Alois oženil, málem zešilela. Odstěhoval se, co nejdál od ní. Aby ho neudusila, aby mu neukradla život. Vzal si děvče z Čech, růžolíci holku, hezkou tvářičku a kyprou figuru. Ale děti neměli. Nakonec se starali o Mítu, když Štěpce umřela sestra.

Moc jsme se nestýkali.

Navzdory přírodním zákonům jsem přežila dobu ledovou. Bezcitný mráz splétal pavučinu, křišťálové mříže, nebylo cesty ven. Přizpůsobila jsem se; proto jsem přežila. Chodila jsem bosá po ledu jako mládě ledního medvěda, nohy mě studily, necítila jsem je. Chlad mi stoupal do těla, běhal mi v žilách, vešel mi do srdce.

Byla jsem sama pro sebe. Ostrov. Nikdy jsem nikomu nepatřila. Ani rodičům, ani svému muži, ani dětem. Svět kolem mě byl jako hustá síť, která se stahovala.

Lety se mi svráštěla kůže, popraskala, zářezy ostrým dlátem do měkkého dřeva. Říkají, že je to věkem. Jsi stará, tím to je. Věděla jsem své. Mráz pronikne tkáň, vysuší buňky, vysaje život.

Od toho, co jsem si zlomila nohu, jsem byla odkázaná na druhé. Hlavně na Alenku. Snažila se, přitom chodila do práce, byla jsem břemeno. Neměla čas, přidělávala jsem jí starosti.

Jeník se držel stranou, moc za mnou nechodil. Občas přece přišel.

Jak se máš, Jene?

Dívala jsem se mu do očí, uhnul pohledem. Ale já jsem to poznala. Viděla jsem to. Vlastní strach a úzkost, kterou jsem mu předala. Měl ji ve vínku.

Jene, povídám, on tehdy seděl na schodech před domem, byl ještě malý. Pojd' domů, Jene.

Smutek se mu zakousl do tváře. Viděl tatů v orvaných hadrech, viděl svého tatů za vězeňským plotem. Nebylo mu ani šest.

Neměl to vidět.

Pak jsem tam jezdila sama. Jeník sedával, hodiny seděl před domem na zápraží, seděl a čekal. Doufal, že se vrátím. A možná se bál. Určitě se bál. Bál se, co bude s tátou, jestli se vrátí. Bál se, jestli přijdu. Bál se, co bude s ním. Úzkost ho prostoupila, vzala mu kus duše.

Od té doby byl zakřiknutý.

Není divu. Narodil se uprostřed války, po dlouhé zimě. Narodil se, když se každý kousek chleba platil zlatem. Přiděly na trochu másla, na špetku mouky, na všechno.

Alenka se narodila, když byl Tonda zavřený.

Neměla jsem lehký život.

Moje děti. Ani nevím, kdy jsem si všimla, že jsou dospělé.

Alenka... Jeník...

Batolili se, drželi se mě za sukně. Tak rychle vyrostli. Jejich dětství mě minulo, byla jsem v jednom kole. Žádné objímání, mazlení, švitoření, na to nebyl čas. Nevěděla jsem, co dřív, starosti zavěšené na krku jako zástěru; shánět jídlo, vařit, řídit domácnost. Nikdo mi nemohl nic vyčítat, ani děti, ani Toník. Byli v čistotě, vždycky nažehlení, co jsem mohla, to jsem pro ně udělala. Měla jsem pramálo potěšení. Četla jsem knihy a nosila klobouky; švadlena mě obdivovala, dnes je umí nosit málokdo!

Klobouky byly radost, vytržení z šedi. Smáli se mi. Jeníku, Alenko. Vím, že jste ze mě měli legraci, všichni. Ale já jsem si to tak nebrala. Sklouzlo to po mně; moje důstojnost, to nebylo důležité.

Bože, je toho tolik, co bych vám chtěla říct.

Píšu a píšu, slova ze mě utíkají, motají se, odvíjejí jako páska s filmem. Vzpomínky pobíhají, přeskakují jedna druhou, schovávají se a pak zase dotírají.

Sama mám co dělat, abych se v tom vyznala. Nikdy jsem nebyla žádný Andersen.

Ale abych se konečně dostala k tomu, co chci napsat. Už mi nezbývá moc času. Musím přejít rovnou k věci, nemůžu napsat celou knihu, veškeré peripetie, které mi život přichystal. Mám jen chvíli, poslední vydechnutí. Musím složit náklad, otevřít klec, bije v ní srdce. Pustím ho ven. Všechno tu nechám, svléknu tíhu tajemství. Abych se přenesla na druhý břeh.

Ruka se mi chvěje. Omluvte roztřesené písmo, snad to po mně přečtete.

MÁM VÁS RÁDA.

Mám vás ráda. Napíšu to ještě jednou, chci si být jistá. Mám vás ráda. Teď to vidím, jasně a čistě, jako správně vyřešenou tajenku. Svítí na mě z bílého papíru. Mám vás ráda. Cítím to jako závan levandule. Nikdy jsem vám to neřekla. Proto vám píšu dopis. Abych měla jistotu. Že to víte. Nikdy jsem vám to neřekla. Neuměla jsem to. Nevěděla jsem jak. Ani moje matka to nevěděla. Nikdy to nedokázala vyslovit. Stejně jako její matka. A matka její matky.

Ohlížím se zpátky, čas plyne, život je mžik oka, jeden nádech a výdech, drobná trhlina na ranní kapku rosy.

Držím se tenké nitky, plápolá nad vrcholky stromů, jehličí jsou řasy, pode mnou listí a mech, pád dolů, tisíce vůní vesmíru; světlo v šipkách, ukazují směr. Jdu za hlasy; hlasy mě prostupují, rezonují teplým jase, cítím sůl, moře; nemůže být daleko. Hlasy šeptají, nesou se krajinou bez obzoru.

Nahlížím skulinou.

Odsud dohlédnu až na konec, z jedné dveří do druhých.

Postupně se otevírají. Z těch dveří vystupují ženy se zamčenými ústy. Dívají se na mě. Žasnu. Jak jsou si všechny podobné, stejné ve svém mlčení. Jejich tváře jsou odlitky jedné a též. Pohled očí, rysy, předávají si je z matky na dceru, tatáž blelost a bolel kolem rtů. Tíha mlčení. Liší se jen počtem vrásek v obličejí, jen počtem stříbrných vlasů, jen počtem let.

Mávám na ně. Já vám rozumím.

Jednoduché věci někdy vypadají složité. Přitom je to tak lehké. Jako jarní dešť.

Usmívám se a ony mě poznávají.

Dívají se na mě – a vidí samy sebe.

A najednou se proměňují, dveře jejich srdcí se otvírají jako křídla. Vylévají se, přetékají, valí se ke mně. Vyvěrá z nich vřelý proud. Tok. Je v něm síla, která by pohla světem. Ohromná řeka, temně rudá, hustá jako krev. Žene se prostorem, který se konejšivě rozpíná, není v něm slyšet čas. Živý proud mě strhává, zvedá mě a nese. Vzdávám se, volná a bez tíže. Bere mě s sebou na druhý břeh.

Vznáším se v peřejích, brázdím vlhký vzduch, chce se mi smát. Jsem lehká jako motýl, jako váška.

Tančím na hladině řeky, směrem k věčnosti, a v krůpějkách mlhy posílám tento dopis. Můj poslední dech.

Poděkování

*Za laskavé rady a připomínky k textu děkuji Alici Vavřínkové,
Ivu Šilhavému, Radovanu Charvátovi a Romanu Bartoníčkoví.*

Taky Evě a Petrovi.

Hana Andronikova
Srdce na udici

Ilustrace na obálce Nadya Koval / Shutterstock.com

Korektura Lukáš Tomášek

Technická redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 15. 11. 2024

ISBN 978-80-274-4231-7 (epub)

ISBN 978-80-274-4232-4 (pdf)

ISBN 978-80-274-4233-1 (prc)